

Quarta distinctio

De conuerso ad cuius pedes
ancilla sibi lectu fec. ca. c.

De ipposito qui moriens spe co
ualescente. cu femina peccauit.
capitulu. ci.

De nobili Castellana. que sti
mulu carnis in aq restrinxit.
capitulu. cii.

De sacrimomali in Anglia. q
a suo puuloze tetata e. ca. ciiij.

Explicuit capla.

Incipit qrtia distinctio de te
tatione. Ca. p. **M**oebus.

Ascēdētes filij isra
hel de Egipto. mox
tetati sūt in deserto
Egypti. defigt mū
dū siue peccatu. desertū mōste
riū. Respectu enī multitudis a
mltis deseritur. et a paucis inco
litur. Egypti interpretatur tene
bre. vel tribulatio. vel agustia
vel psequens. Et vbi maiores te
nebre. tribulacōes. angustia et
psecutio. qm mūdo et in pecca
to. Rusq. filij isrl sūt electi q
q. qui statū vt egressi fuerint
de seculo p cōuersionē. et de pe
cato p cōtritiōem atqz confessi
onē. vix eē potest. quā in mo
nasterio quasi in deserto. circa
pncipiū maxime multimodā
incurrēt tetationē. Et o grue
videt. in quarta distinctioe eē
tractandū de temptatione. qz q

De tetatione.

ternarius stabilitatis nūus est.
Corpus enī qdratū in quācum
qz partē vergat. stationē natu
ralē suat. Cū peccator ad dñm
corpe deserendo seculū fūcit cō
uersus. corde p pccis suis otri
tus et oris ofessioe iustificatus
atqz cōfirmat. tunc ad pug
nā temptacōis pcedet securius
et cū hoste dimicabit efficacius
Vñ saluator post baptismū.
nō ante permisit se tetari a dia
blo. Cōfessio oris cū contriti
one cordis. secundus baptismus
est. Vñc ē qz apostoli post ad
uētum spūs sancti psecutioni
bus exponuntur. in cuius figurā
mox pt. pentecostē libri regū
legūtur. in quibz bella fidelis
populi cū gentibz. id est vtu
tum cū vicijis cōmemoratur.
Prouicius. Videt is rectus
esse ordo iustificacōis. vt sicut
cōtritiōne confessio. ita cōfessi
onē seq deat satisfactio. **M**o
nachus. Iuste quidē moueris.
h tetationis vim nō intelligis
Qz apud religiosos et maxime
in ordie monastico. satisfactio
pro peccatis sine penitentia sit
tetatio. facile tibi ex verbis bñ
exptis. id est sancti Job pbalto
Ait enī. Militia est vita homi
nis sup terrā. Alia trāslatio ha
bz. Tetatio est vita hominis Et

militia est a temptacō. Militia
propter exercitiū temptatio ap-
ter laborem a periculum. Et no-
ta q non dicit temptatio est vi-
ta animal: sed hominis. id est
humane a racōnabiliter viue-
tis: qualis est vita religiosoz
qui scdm spiritum viuūt a de-
sideria carnis non perficiunt.
Seculaēs vtro atqz carnales
qui scdm carnem ambulant:
improprie temptari dicuntur.
quia mox vt tentamenta sen-
tiunt. vel cōsentiunt vel tepide
resistunt similes equo a mulo
qbus non est intellectus. S;
in chamo a freno maxille eoz
constringende sunt quia ad
deum non approximabūt. Si
ergo temptatio est religiosozū
vita qui vigilando. ieiunando
orādo. in prosperis a aduersis
obediēdo a propter Christuz
nihil in hoc mundo terrenū pos-
sido semper vicis a cōcupi-
scencijs contradicunt. necesse
est vt ipsam temptationem cō-
cedas pro peccatis illorum sa-
tisfactionem. Vementibus ad
ordīnem nostrum etiam si in-
numera a grauissima commise-
runt peccata nihil eis iniungi-
tur pro satisfactione nisi vt or-
dīnem seruēt. Hinc est q san-
ctus **B**ernhardus euz tempo-

re quodam quendam regem
Francozum in ordīnem recepisset
illi solummodo post facta;
confessionem dominicā oratio-
nem iniūxit. Quo turbato pu-
tans sibi a sancto illud respō-
dit abbas beatus. **T**ū tm hāc
orationem dicito: et ordīnem
custodi a ego pro peccatis tu-
is rationem reddam in die iu-
dicij. **I**tem. Cum alio tempo-
re idem sanctus transfret casu:
vbi homo reus erat suspenden-
dus a peteret eum sibi dari. Iu-
derqz diceret. Domine fur est
a suspensio dignus: respon-
dit abbas. Da mihi euz a ego
illum suspendam. ordīnis di-
strictōnem suspendium apel-
lans. Hoc indultum est ordi-
ni a sede apostolica vt eius ob-
seruacō pro qualibet satisfacti-
one peccatoribus sufficiat. **N**ouitius.
Si religio nostra
pro peccatis nostris est satisfac-
tio: a eadem satisfactio exteri-
or est temptacō: nosse vellem in
quibus a a qbus temtemur.
Monachus. In qbus tem-
tamur innumerabilia sunt. a
quibus vtro temtamur quatu-
or sunt. deus scz. caro. mundus
dyabolus. **Q**uod a deo temtamur
testis est **M**oses q dicit. **T**em-
tauit deus **A**brāhā; **I**te iudeis

Tentauit ws dñs de 9 wster
et cetera. De 9 vero secundū q
apostol⁹ Jacob⁹ dicit. Intēta
tor est maloz. Tres rñdūi tē
tatores sūt hoīes a ideo vt ho
īes cauēdi. Cedēdo eis ofundī
mur. rñstendo merem⁹ vīcedo
coronamur. Qñtus sit m tēta
tione labor. qñtus timor. qñtus
dispendiū. qñtum vī merit⁹ se
qñtia declarabūt exēpla. **Ca. ii**
Sēptē sunt vitia pñcipa
lia: de vna virulēta radi
ce supbia scilicet pullulātia ex
quib⁹ pene vniūsa procedunt
temptamēta. Prīmū vitium sup
bie succēdes: est inanīs gloria
scdm ira. tertiū inuidia. quar
tum accidia vel tristitia. quin
tum auaritia. Sextū gulā vel
castrimērgia. septimū luxuria
Ex hīs quedā spūalia sūt. vt
inanīs gloria. ira. inuidia. Que
dā corporalia. vt gula. luxuria
quedā mīxta. vt accidia auai
tia. Accidia inqñtum ptinet ad
dolorem cordis v itū spūalia
le est inqñtum ad corporeē corpo
ris. corpale ē. Septem iste pe
īes septē sunt riuuli. quibus
irrigat⁹ terra egipti. id ē tene
brofū cor peccatoris. Et sic Np
lus ex cui⁹ abundātia diuidū
tur septem riuuli. fluit ex para
diso a deriuatur p Egiptū. Ita

lucifer prop⁹ supbiā eiecit⁹ de
celo p hēc septē vitia se diffun
dit p cor hūanū: peccatis mōz
lib⁹ tenebrofū. Septē: hēc vi
tia defignt. septē: ille gētes im
mūde. quas dñs a facie isrl de
terra pmissiōis deleuit. de fig
natur a p septē: demonia. que
saluator de corde maie magda
lene eiecit. Ex qñtuor rotis hu
i⁹ septenarij Tobel propheta
quadrigā ostruit pharaōi di
cēs. Residūū eruce comedit lo
custa. residūū locuste omedit
buc⁹. residūū buci comedit
rubigo. Per erucam bt⁹s Bre
gorius notat libidīnē. p locu
stam inanē gloriā. per bucum
ingluuiē vntis. p rubiginē
iram. Multi domāt libidīnem
h inde erigūtur in supbiā. de su
pbia ruūt in ingluuiē. de nimia
omēstioe a ebrietate in iram v
tunt. Tres eqñtur hūc trīen
tes tria vitia sūt residua. inui
diā videlicet. tristitia. auaritia.
Ecce tria ⁊ quatuor scelera. q
bus diabol⁹ vbitur fm Amos
prophētā in damascū. in gazā.
in tyzū. in edom. in amō. in mo
ab. etiā in iudā ⁊ israhel. **¶** Ro
uici⁹. Cum vicīs istis temta
mur sūt in nobis vel extr nos
¶ Monach⁹ Post ingressū
virtutū non sūt in nob⁹ p hit⁹

et vsum h̄ scdm̄ fom̄itē. Sicut
in ingressu filiorū israel septē
ille gentes nō sunt om̄ino dele
te h̄ tributis subacte sic ingres
sus virtutib⁹ in terrā cordis no
stri vitia p̄fus non extinguunt
h̄ restringunt et sic postea filij
israel sepi⁹ a reliquijs earūde;
gentiū impugnabātur. Ita p
fom̄itē vitiorū; frequēter virtu
tes nostre tētantur et exercitā
tur. ¶ Nouiti⁹. Rogo vt de vi
ribus horū septē vitiorū me ex
pedias et q̄ acriter nos tētent
subiunctis exemplis ostēdas.

Capitulum.ij.

Supbia que primū locū
ten; inter vitia est singu
lais excellēte sup alios quidē
appetitus vñ dicta est supbia
quasi supra briā. id est mensu
ra; se extollēs. Sub hoc vitio
in p̄dicto septenario a quib⁹
dā inanis glōria op̄henditur.
Duo ei genera sūt supbie vnū
intus est in cordis elatiōe alte
rū foris in operis oñsione. Pri
mū proprie dicit⁹ supbia alte
rū iactantia vel inanis glōria.
Supbie propagines ⁊ vires
sūt inobediētia. inconstātia ppo
crisis. contētiōnes. p̄tinatia. di
scordia. nouitatu; p̄sūptio
nes. Quantū p vitium supbie ca
ro mūdus ⁊ dyabolus non so

lū seculares sed et psonas clau
strales temptēt sequentia decla
rabūt. **Ca. iiii.**

Nemmenrode ouerfus q̄daꝝ
fuit natiōe **C**olomēnſ nōmie
Liffardus vir ſatis hūilis ac
māfuetus huius eāt officiꝝ fu
es mōaſterij cuſtodire. **C**irca
finē vite eiꝝ ſicut mibi tūli
dñs **H**ermānus tunc abb illi
us tali ordīne tētatus eſt a ſpi
ritu ſupbie. **C**um eſſet ſenex a
diu porcos pauſſſ talia cepit
in cogitatiōibus ſiſis tractare.
Quid eſt qđ ago? **H**omo ſū
bene natus h̄ppter hoc vile of
ficiū ōmibus amīcis meis deſpe
ctus **N**ō ero diut⁹ in hoc loco
ſubule⁹ ad illorꝝ oſuſione. **E**x
quo mibi nō p̄cē recedā hinc
Qui cuꝝ fixū teneret in animo
qꝫ mane recederet de mōſterio
tētationes diut⁹ non valēs ſu
ſtimere nocte eadē cum in lecto
ſuo ſederet a vigilarꝝ pſona ō
dā reuerēda illi apparuit a vt
ſe ſeq̄retur manu ſignit. **M**ox
ille ſurgēs calciāmētā induit:
a p̄cedentē ſecutus ad oſtiū
dormitorij venit **Q**uo celit⁹ pa
teſacto ſimul ad ianuā acceſſe
rūt ecce quā eadē potentia cōſi
derans aptā ſimul ingreſſi ſūt.
Ita ei ſignīſerat importun⁹ vt
nō poſſet non ſequi p̄cedentē.

Quarta Distinctio

Cūq; ducētur p mediū chorū
conuersorū a corā altari sancti
Iohānis baptiste trāsiēs pro
funde inclīnaret a ordīnate in
clīnauit a ille dīcēs. Bene faci
sti sic profūde inclīmando. Ve
niētesq; ad meridionale ostiū
ecclesie: p qd̄ itur in claustrū
vīdērūt illud aptum similiter
ostiū qd̄ ducit ad cymitēriū.
Vniuersa hxc ostia noctibus
etiā clauibus firmātur. Hīs
visis frater Liffardus miratus
est valde. nec tamē ausus fuit
illū interrogare. tu quis es vel
quo me ducis. Ingressis eis a
mīteriū. statim apta sunt sepul
chra omīa mortuorū: a cum cō
uersum duxisset ad hominē re
center sepultum dicebat illi.
Vides hunc hominē? Cito tā
lis eris. Quo vis ires? Quē cū
adhuc ducē vellet ad alia cor
pora putrida multūq; fetēcia
cepit cōuersus remitti clamāe
Parce mihi dñe pcc: non em̄ il
la possum vīdere. Cui ductor
rīndit. Sinō potes hxc qd̄ ci
to eis vīdere. Vt qd̄ propter
modicā supbiā vis de portu sa
lutis recedere? Si ergo vis vt
pccam tibi. pmitte mihi. qd̄ nō
recedas ab hoc loco. Et pmit
ei. Quē cū reduceret. mox clau
sa sunt sepulchra clausa sūt p

De tētatione.

eos ostia singula. Et cū trāsi
ret ante altare ouersorū. ibiq;
inclīnaret. denuo de hoc cū om̄
dauit. satis oñdēns qd̄ deo pla
ceret incliatio pfunda. Ingres
sis eis dormitoriū. statim post
eos clausus est ostiū. Mox ve
ro vt cōuersus in suū lectum se
reclīnauit. persona ducētis di
spuit: a ab illa hora tētatio im
missa cessauit. ¶ Nouit⁹. Pu
to angelū dñi fuisse personam
illā qui cōuersū supbientem
tam horreda visione erudiret
a ad statū humilitatis rēduce
ret. ¶ Monach⁹. Bene scitis
Tanta em̄ est clemētia redem
toris vt licet sinat suos aliquñ
seruos grauib⁹ tēmtacōmibus
pulsari. nō tamen eosdē pmit
tit tēmtationibus cedendo mer
cede suorum laborū fraudari.
¶ Nouit⁹. Tīmeo enim: qd̄ se
pe inanis gloria religiosorū me
rita impediāt. ¶ Monachus
Vana gloria virtutib⁹ nimis
est importuna: a de sanctitate
nascitur. ¶ Ca. v.

Obsessum quendā amīci
fui ad quoddā cenobiū
ordīnis nostri spe liberationis
traxerūt. Ad quē egressus pri
or assumpto secu; Mōcho mag
ne opīmonis adolescēte. quē
nouerat virgine; corpore. ait

demoni. Si precepit tibi monachus iste ut creas. quomodo audebis manere? Respondit demon. Non eum timeo. Superbus est enim. **Novitius.** Ex hoc loco satis intelligo: quod ex virtute corporalis innocentie in mente huius monachi natum sit vitium inanis glorie. **Monachus.** Nec deo placeat nec dyabolus timeat sine humilitate virginitatem cum tamen deo placeat et dyabolus timeat sine virginitate humilitatem. Ecce exemplum. **Ca. vi.**

A pud nos quidam monachus fuit nomine Thobaldus: ante confessionem; leccator ope vino et tessellibus; deditus totus et propter suam scurrilitatem in tota civitate Coloniensi notissimus. Sepe illum nudum per plateas eiusdem civitatis incedere vidi. Tandem de scurrilitate sua compunctus ad intercessionem priorum; Coloniensium; a domino Beuardo abbate nostro susceptus in domo nostra novitius est effectus. Cum esset in probatione sperans deo nihil esse acceptabilius operibus humilitatis. ut sibi lavare concederetur panniculos cauteiorum petiit et optinuit. Quod cum fecisset per dies aliquot tentator affuit et sagitta superbie cor eius vulnerans huiusmodi cogitationes immisit. Quid

agis o stulte? Quid ad te pertinet horum immunditias quorum tu forte natione maior es lavare? Dum huiusmodi cogitationes aliquot tempore in eius corde versarentur a dyabolo illas esse intelligens qui rex est super omnes filias superbie. Die quadam panniculos solito diligentius lavit ut dyabolus amplius confunderet: immisamque superbiam retunderet ipsam ablutione bibit. Vidit hoc dyabolus et invidit et quem per spiritum superbie prosternere non potuit furoribus aggressus est. Nec que dicta sunt retulit mihi dominus Henricus abbas noster asserens se ab eius ore audivisse sub typographia confessionis. Ex ipsa enim immunda et fetida potatione ita inventre tortionibus fortissimis torquebatur ut omnia eius interiora dirumpi viderentur. Nocte quadam cum natura cogente iret ad privata duos homines in trabe eiusdem camere suspensos vidit. Erant eorum corpora nigra vestimenta lavata: faties velate: ut nihil aliud quam fures putarentur. Quos cum novitius ex improviso conspexit: valde territus et pene extramentem factus ad dormitorium recurrit: et iuxta lectum Henrici monachi postea maioris cellarii: anxius recessit.

Quarta. distinctione.

Et sicut mihi idē Henricus re
citauit ita otremuit. ita creb
singulib; pectus pulsauit. vt
valde miraret qd haberet vl
qd vidisset. Cui cū signasset
vt iret dormitū: eo qd frigus es
set ille in sola tunica sederet.
non acq̄uit. Tūc scapulis ei
ptem op̄mētū sui iniecit. sicq;
vsq; ad signa matutinalia se
dere p̄m̄isit. **Rouit.** Mirū
qd paries nou⁹ tam valide im
pulsus h̄st̄ potuit. **Mo**
nach⁹. Diu nō stetit. qd creb
temptationū iētib⁹ quassatus.
tandē sub sp̄tie boni deceptus
est a diēctus. factus vero mo
nach⁹ vt sibi licet visitare og
natos suos in frantia. q̄s ante
cōuersionē in viginti ānis nō
viderat nec videre curauerat: a
illic esse p̄ annū in quadam do
mo ordinis nostri ab abbē cū
multa importunitate extorhit.
Iuit ⁊ redijt. ac deinde ap̄sta
fiā incurrens. extr̄ ordinem de
functus est. Retulit nobis q̄
dam vagus cleicus. q̄ finī ei
interfuit. qd cūdam seculari fu
erit cōfessus a ab eo munctus
atq; cōmunicatus. sicq; in bō
cōtritione defūctus est. **Rouit.**
Ex nimis importuna de
monū temptacōe hic disco. pl⁹
eps timuisse nouiciū huius hu

De. temptatione.

militatē. qd supradicti mōchi
virginitate. **Monachus.**
Quoniam contraria sit illoz su
pbie vera hūilitas ex seq̄nti ca
pitulo plen⁹ agnosces. **Ad**
dicturus suz de s̄cto Bernar
do gestū audiū qd nusq; sc̄p
tū muem. scripto mādare dig
nū duxi. **Ca. vii.**

De quadā humilitatis cā
sanctus abb Bernard⁹
a ferrario sibi iussit vngentuz
daria in calefactorio ignē fieri.
Qui super se ostiū claudēs: ne
ex ope despecto laudē; q̄rere vi
deretur: calceos suos inungere
cepit. Inuidēs tante humilita
ti supbie spūs. officinam hūili
tatis in forma honesti hospitis
intruit: a vbi ess; abbas clara
voce req̄siuit. Ad quem cū vir
sanctus oculos leuass;. Demō
clamauit. wach. **Qua**lis ab
bas? Certe magis dece ret illi
us honestate; hospitib⁹ occu
rere. qd ad cōfusione fratrū; su
oz in calceis inungendis occu
pari. Statū vir sanctus p̄ san
ctū spiritū. illū intelligens spi
ritū esse immūdum. rursum ad
opus hūilitatis oculos reflex
it ⁊ spiritus ille vento fus in ae
rem resolutus nusq; cōparuit.
Rouit. Si viri iusti i op̄i
bus despectis timent elatio nēs

vel quod minus est notari ab illa multum nobis cauendum est de vana gloria quando opera exercemus sancta et honesta. **M**onachus. Quid appellas opera sancta et honesta? **N**ouitius. Orare. cantare. predicare. hisque similia. **M**onachus. Nobis qui iusti nondum sumus ut dicis plurimum cauendum est de inani gloria quia orantes frequenter etiam nolentes extollit ipsa lacrimarum gratia et deuotio cordis. cantantes siue psallentes dulcedo: vel sonorous vocis. predicantes sepe tunc inflat scientia eloquentia: et sublimitas sermonis. Alij quod omnino stulticie deputandum est: cum non habeant gratiam orandi vel vocem cantandi: siue scientiam facundiamque predicandi. quasi de habitis gloriantur. Quod etiam maioris demeritum est. quidam ad hoc tamen orant. cantant. predicant. ut laudem humanam atque temporale emolumentum ex eis consequantur. De talibus saluator dicit in euangelio Mathei sexto. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. id est hoc quod quesierunt. laudem scilicet hominum et lucrum. Ita iam dictis operibus sanctis quosdam tantum super

bia ad meritum tangit: aliosque per delectationem angit plurimos ut propter caritatem per consensum et desiderium victos fortiter premittit. **V**is nunc aliqua de talibus audire exempla? **N**ouitius. Hoc dudum desideravi. **M**onachus. De extollentia orationis habes exemplum in secunda distinctione capitulo viceesimo secundo: ubi dyabolus ad monachi lacrimas respexit cum eum gratia eadem extulisset. Rursum sit periculum in vocis extollentia exempla te instruunt subsequenter. **D**e monacho montis cassini qui in vigilia pasche benedictio cereo translatus est.

Capitulum viij.

Sicut didici non ex lectione sed ex cuiusdam magni tam vita quam doctrina viri relatione monachus quidam erat in monte cassino vocem habens suauissimam. Dicit cum in vigilia pasche in veste leuitica cereum benediceret et voce dulcissima dulcissima eiusdem benedictionis melodya resoneret et vox eius in auribus omnium tanquam musica in conuiuium vinum benedictio cereo alio sum translatus nusquam comparuit. Et nescitur usque in hodiernum diem:

a quo sit trāslatus. vel in quez
locum depositus. **N**ouit⁹.
Quid si illū trāstulit angelus
dn̄i? **M**onach⁹. Hoc non
est visū eis q̄ vitā illius no
uerāt. Magis timef⁹ q̄ causa
raptus eius fuit vitū subor te
elationis. q̄ meritū deuōnis
Audi quid **Augustinus** dicat
Quoties plus me delectat in
q̄t cantus: q̄ res que cantat⁹
totiens me grauit⁹ peccare cōfi
teor. Et organū illud spiritus
sancti beatus scilicet papa **Bre**
gorius etiā dicit. Cū blanda
vix queritur vita sobria deserit⁹.
Ecce exemplū. **C**a. ix.

Tempe quodā clericis q̄
busdā in ecclesia quadā
seculai for titer. id est clamose
nō deuote cantantib⁹ a voces
tumultuosas in sublimē tollē
tibus. vidit homo q̄dam reli
giosus. q̄ forte tunc affuit: q̄n
dam demonē in loco eminenti
ori stantē: saccum magnū et lō
gum in sinistrā manu tenere. q̄
cantantiū voces dextra lat⁹ ex
tensa capiebat: atq; in eūdem
saccu; mittebat. Illis expleto
cantu int se gloriātib⁹: tanq̄
q̄ bene et fortiter deū laudassēt
Rndit ille. q̄ vidit visionem.
Bene q̄dem cantastis. s; saccū
plenu cantastis. **M**irantib⁹ il

lis et interrogantib⁹. cur hoc di
ceret: visionē eis exposuit. **H**oc
mibi r̄tulit abb̄ ordinis cister
ciensis. vir summe grauitatis
His exēplis nō reprehendit⁹
deuotus clamor: q̄ deus lauda
tur in cantu et in psalmodia:
sed t̄m inanis gloria. **M**em̄ p
phetā dixisse. **C**ircuib⁹ et imo
lab⁹ in tabernaculo ei⁹: hostiā
viciationis cantab⁹: et psal
mu; dicam dño. **Q**uantū ei de
uota placeat vici exaltacō. sa
tis audies in seq̄nti distinctōe
capitulo q̄nto. **I**bide inuenies
quantū ex hoc demōes letent⁹
si sine hūilitate in psalmodia
vices exaltentur. **A**udi nūc ex
emplū satis terribile. de supba
et lucratiua p̄dicacōe. **C**a. x.

Eo tempe quo **O**liuerus
scolasticus **C**oloniensis
cuius in sc̄a distinctōne men
tionē feci. crucem p̄dicauit int
brugge et glent ciuitates flā
drie. venit ad frēm **B**ernardū
monachū nostrū. qui tunc co
mes erat vrbis et collega ei⁹ dē
Oliueri: sacerdos quidā; **S**p
gerus noie in habitu religioso
cappā habens in pectore signa
tā quasi tēplarij. **E**rat autē fa
cie pulcher: et statura procer⁹
atq; in suo p̄comate satis fa
cundus. **H**ic cū obtuliss⁹ iam

dicto **B**ernhardo diuersi coloris gemā: et dixisset se illā attulisse de septia et tāte eē virtutis vt victoriosos efficeret: qui ea vterentur. **R**ndit ille. **D**ñe vrā nō recipiā: si potero vs apud magistrū rationabiliter pmouere bene expiemini. **A**d hoc videratur laborare. vt haberet auctoritatē ab illo p̄dicādi. **E**a dē die ocellum est ei s̄monē facere ad populū. **S**eq̄nti die cū p̄fatus **B**ernhard⁹ in proxia stacōe verbū exhortatiōis p̄posuiss̄ turbis. **S**yger⁹ adesset finito sermōe. **S**ygerus p̄nus in terrā corruit et quasi obess⁹ sicut r̄uera fuit: omēs suū corporis gestus formauit. **M**ox accurrens magister **O**liuer⁹ cum clericis hominē signauit: et in ecclesiā tractum coram; altari deposuit. vbi multas blasphemias et verba queda; horribilia: miser ille in deū et in eundē **O**liuerū euomuit. **T**ūc corio ligatus curruq; impositus ad notos suos deportat⁹ est. **Q**uem vt autē demon q̄nta die prout ei p̄miserat extinxit. **E**x cui⁹ ueracōe seu morte satis datus est intelligi qd eius p̄dicatio non fuerit deuocōis s̄ magis ambitionis. **D**icit⁹ et apostata fuisse et a dño papa litteras vt eū p̄

uincia toleraret; optinuiss̄. **A**lii dicebant qd etiā fuerit in naue illa excomunicata q̄ **S**arracenis arma bellica viderat in septia. **M**ouit⁹. **M**iror quare dñs in isto huiusmōi otemptus tā acriter vindicauit cū tales sint plurimi sacerdotes **C**hristi sacrosācta ministeria indignissime tractantes et t̄m p̄ occasiōem illū predicantes. **M**ōachus. **A**d terrore; arbitror factū aliorū sacerdotū tum ne fermentaret illam purissimā predicationē crucis que t̄m fiebat ad honore **C**hristi: tum p̄p̄merita iam dicti **O**liueri. **Q**uā dure **C**hris⁹ tunc tempis vindicauerit dolos et iniurias sibi in predicatorib⁹ irrogatas habes exemplū in secunda distīctiōe capitulo septio de **H**odscalko usurario q̄ dispensatōe dolose circūuenit habebis et aliud in capitulo seq̄nti de supba vetula q̄ magistrū **A**rnoldū p̄dicti **O**liueri discipulū predicantē sub sānuit. **C**ari. **Q**uoniam est idem **A**rnold⁹ pastor in **B**urgōde q̄ est villa cluētice et in die ap̄lor **P**etri et **P**auli ei⁹ p̄rochia q̄ndā ludū annuū in choreis et musicis instrumentis recoleret ipse iā hūis predicanē auctoritatē:

cum cruce ad choreā accessit: et
ut aludo dyaboli recederet om-
nes montuit. rogauit et precepit
Qui cum in eodem loco predicare
cepisset. quidam obediētes ad
predicationē eius venerūt. Alij
cū indignatione recedētes con-
tra choreā steterūt. nōnulli in
sua pertinacia remāserūt. Inter
quos erat wtulayna stulta ac
supba. que quāciens ad sacerdo-
tem dñi in chorea circueūdo ve-
nisset. extra eū respiciēs cantan-
do sblānauit. Que infra trīduū
sbito defuncta est. Quāvir san-
ctus sic defleuit. ac si manibus
suis illā extinxisset. Per vitū su-
pbie multos dyabolus temptat.
vnde studēdū est omnibus max-
ime religiosis et claustralibus
vt sic se in verbis in gestibus in
vestimētis: et in ceteris omnibus
que ad vsū exteriorē ptiuent.
exhibeāt ne apud seculares in
vitio supbie notabiles fiant.

Capitulum. xij.

Nobilis quidam monasteriū
quoddam in frātia spoli-
auit. Erat enim de ordine migro-
rū. Placuit abbī et fratribus. vt
vnus ex monachis ad regem
philippū quā tunc regnabat mit-
teretur. p que ei violētia mili-
tis exponeretur. Missus est iuue-
nis sanguine nobilis. tanquā quā

apud regē propter cognatos
aliquid amplius posset impetra-
re quā ceteri. Veniēs ad regem
ait dñe vir ille nobilis multū
indebite monasteriū nostrum
dānis et iniurijs vexat. sepe frēs
ac familiā nostrā minis ac co-
tumelijs molestat. Rogat ma-
iestatē vstrā humilis ouētus
noster. quatinus intuitu diuine re-
munerationis eundē nobilē ab
iniurijs tantis opescatis: et ad
satisfactionē condignā de ab-
latis opellatis. Considerans rex
gestus et habitū monachi ait
dñe quis vel vnde estis? Cui cum
iuuenis diceret. dñe fili sum
illius. patrē suū nominās. Rē-
dit rex. Bene nobil estis. Cū
quā rex post hoc nescio quā dicēt
monachus subiūxit. Vere dñe
omnia que habem recipit: et iam
pene nihil nobis dimisit. Ad quā
rē dicit rex. Vere dñe hoc pene
apparet in calceis vstris. si ali-
quā dimisisset vobis cori. nō
eēt tam stricti. Quāto estis
ceteris nobiliores. tāto eē debetis
humiliores. Tunc volens post cor-
reptionē illius placare adiecit.
Nō vobis grauari debet correctio
mea. quā ad bonū vstrū factus
est. Reuertimini ad claustrum ve-
strum et de cetero nō molestabit
vobis nobilis.

Philippus rex Romanorum
simile verbū. nescio si ha-
buerit a iā dicto rege franco-
rum in quendā abbem ordinis no-
stri iaculauit. Ad quē cū abbas
in equo accessisset de necessitate
domus sue cū illo loquutus rex
eius calciamenta quā nimis erant
stricta considerauit. Quē cū inter-
rogasset unde esset? Respondit ille.
Dñe de paupere domo. Et rex.
Nō apparet in calceis vestris. quod
domus vestra pauper sit. Nā cor eū
ibi carū est. De quo verbo val-
de confusus est abbas. **Proverbi-
us.** Merito superbia confunditur.
Ca. xiiii. **Modus.**

1221.

Anno p̄terito abbas qui
dā de ordine nostro bene
notus mihi cū occurreret Frederi-
co regi Romanorum qui auuncu-
lo suo philippo successit in impe-
rio habēs cū illo loqui aliq̄d
ita cepit equus eius hūmire la-
sciūre et in saltu se dare ut re-
gi in equo satis māfuetō sedeti
nullo nisi possit appropinquare.
Proverbi. Quid posset tūc tan-
tus p̄nceps cogitasse? **Modus.**
Puto illū nō modice fu-
isse scandalisatū. Nā simile ei in
equo eodem contigit mecum et ego
scandalisatus fui in eo p̄pter equū
Recedēs vero a rege cū multa
erubescētia equo illo effrei ut

noluit de cetero Abbas iste lō-
erat senex simplex satisq̄ hūi-
lis ac disciplinatus licet in hac
equitatura minus fuisset circū-
spectus. **Proverbi.** Quid iuste
in religiosis secularibus displicet
deo placere nō potest. **Modus.**
Verū dicis quod deo dele-
mus conscientiam hominibus famā.
Omnibus Christianis dicitur a
xp̄o. Discite a me quod mitis sū
hūilis corde. **Ut enim** taceā de
scandalo seculariū in supbia re-
ligiosorum cū iudei et pagani sup-
biam vel signa supbie vidēt in
xp̄ianis religionē xp̄ianā hor-
rēt et blasphemant nomen xp̄i
p̄ eos De hoc tibi v̄ba cuiusdā
sarraceni referā memoria val-
de dignissima. **Ca. xv.**

Hater willhelmus aliquā-
do camearius noster an-
dersonē canonicus fuerat apud
traiectū inferius. Die tpe ado-
lescētie sue signatus cruce gēti-
licū sepulchri transfretauit.
Anq̄ natus in qua erat portū
achois attigisset ignē seculariū
an ortū aurore circa ciuitate
in diuersis locis tā ipse q̄ cete-
ri viderūt. Qui cū interrogas-
sent nautas causas ignis rēde-
rūt. Tempus est estiuū et aues
p̄pter calorem tētoria sua ob re-
frigeriū cū ciuitate metati sūt

Hoc ita esse putantes in portu
Achomis deueniret et tunc primum
quod sarraceni optinuissent ciui-
tatem cognouerunt. Eodem tempore
peccatis nostris exigentibus da-
ta fuerat terra sancta in manibus. Sa-
latini regis syrie regnante frede-
rico romanorum imperatore. No-
radimus autem filius Salatinus vir
naturaliter pius et beneficus tunc
erat in ciuitate. hic cum nauim
christianorum in portu uidisset et eum
causa aduentus eius eo quod esset so-
la non lateret. misertus christiano-
rum quendam nobilem paganum in
lingua gallica satis expeditum
ad nauem cum galea misit per quem
ne timeret mandauit. Usque ad
illam horam fuerat suspensus posi-
ti ignorantes utrum essent occide-
di vel capiendi. Interim nobilem
quidam christianus de Alemania
oriundus in extremis laborans
omnia sua arma valde decetia cum
tribus dextrariis per eundem pa-
ganum. No radimus misit per uita
fratrum illi supplicans. Ego inquit
tribus annis noueram Christo in
hijis armis seruire sed ut video non
est eius uoluntas. destinati sunt
et nunc christiani ex quibus
unus erat frater willhelmus propter
scientiam lingue gallice quam mune-
ra principum presentarent. No ra-
dimus uero ut uidit rema trans-

missa cum multa deuocone suscepit
et singula id est lorica clipeum
galeam gladium necnon et dextrarios
deosculans. quod per semetipsum
visitare uellet infirmum remanda-
uit. Interim milite mortuo et
caute appenso lapide eiecto ac
demerso alioque milite egroto
eque nobili viro in loco infirmi-
tatis eius reposito rex mane cum
multis diuersi coloris galeis
egressus aduenit nauem intravit
et de tantis gratias referens an-
te infirmum sedit atque cum medico
quem secum adduxerat de ualesce-
ntia illius disputauit. Optulit
et quedam nobilissimi generis
pomae quam creuisse dicebat in orto
patris sui apud damascum. De-
inde ait infirmo propter te omnibus
christianis bene faciam. A quo cum pe-
terent oductum ad ciuitatem san-
tam Iherusalem quam adhuc tenebant
christiani respondit. Non esset uobis
tutum neque mihi honestum si la-
trunculi quem modo per omnes vias il-
lius vagatur vos lederet et con-
ductum meum violaret. Egressus
vero de nauem tam egroto quam cete-
ris ualedixit dominus eis licentiam re-
priandi contra impetum sarraceno-
rum signo teli regalis illos
munies. Tunc supradictus no-
bilis paganus reduces secum in ci-
tatem fratrem willhelmum interrogauit

eū dicēs. Dic o iuuenis quō f
uāt Ch�istiani lege; Ch�istia
nā in terra tua. Ille dicē nolēs
qđ vru; fuit rñdit. Satis bñ
Ad qđ Admīrald⁹. Ego dicā
legē Ch�istianoz terre hui⁹
Pat⁹ meus erat vir nobil⁹ a mē
nus a mīsit me ad regē; Ihero
solimitanoz vt gallicū; disce
rē apud illū ipse vero versa vi
ce mīsit p̄ri meo suū filiū ad di
scendū p̄dēma sarrachenicū.
Vñ om̄s vita Ch�istianoz bñ
a optime mihi nota ē. Nō fuit
aliq̄s ciuis adō diues in Ihero
solima q̄p pecunia sorore filia
vel qđ execrabilis eāt luxurie
pegrinoz vxorem p̄p̄iā nō ex
poneret sicq; illos mercedib;
labozū suoz euacuaz. Ita om̄
nis gule a carnis illecebris de
diti erāt vt nihil om̄ino a p̄cca
torib; differrēt. Supbia vero
sic in eis regnauit vt cogitare
nō sufficerēt quali mō vestim̄
ta sua inciderēt stringerēt atq;
cultellarēt. Idē dico de calciām
tis. Et adiecit. Cōsidera vestim̄
ta mea calciāmēta mea q̄ sint
rotūda q̄ ampla q̄ simplicit̄
a hūiliter formata. Sicut no
bis retulit idē; wilhelm⁹ mān
cas habebat laxas a amplas si
cut mōachus. Nulla erat in ve
stib; plicaz multiplicitas nul

la curiositas licet ipsa vestiu;
materia foret satis p̄tiosa. Ec
ce inquit ista sunt vitia p̄pter
que eiecit deus Ch�istianos su
plos a luxuiosos de terra ista.
Nō em̄ diutius potuit tātas il
loz inq̄tates sustinere. Putas
qz n̄ris viribus optinuerim⁹
illās nequāq; Nouissime etiā;
hoc adiecit. Reminē ex regib;
n̄ris timēus neq; ipsū impato
rem vestruz Fredericū h̄sicut le
gimus in libris n̄ris. xpianus
imperator qđam surget Otto
nomie qui terra; hanc cū ciui
tate Iherusale; cultui Ch�istia
no r̄stituet. Nos ita audiētes
spabam⁹ qz p̄p̄etia illa implē
da esset in Ottone imperatore
Saxone q̄ ante aliquot ānos
defunct⁹ est. Eodē tpe Sala
dinus hūanitatē exhibuit xp̄i
anis satis magnā. Cū esset exer
citus xp̄ianoz p̄tim ab ei⁹ exe
citu occisus p̄ti; capt⁹ atq; dissi
patus reliq̄as ciuitatū que se
vltro reddiderūt in ciuitatib;
eis dē esse p̄misit s̄b bona tñ cu
stodia. Dieb; aliquot elapsi
cū req̄sisset a suis quō se habe
rent Ch�istiani res p̄derūt illi
Domine non aliter viuunt q̄
pecora ludis tñ gule et illece
bris seruētes. Tunc iratus ius
fiteps de ciuitatibus expelli.

Causa ob
quas Terra
S. amissa
Venerit ad
infideles.

1189

Nouiti? Procholo? Qd ab
horret iudeus qd exercitur pa
gan? hoc quasi pro lege habz
Christian? **M**ochus? Pec
de tētaōe supbie sint dicta nūc
ad irā accedam? **Ca. xvi.**

Ira est irrōnabilis pturbatio
mētis vel est scdm aliā descrip
tionē strictus ocitati furor am
mi vlcis cēdi libidie feruēs. De
ira nascitur rixē timor mentis
cōtumelie clamor indignatio
blasphēmie. Ira in corde latet i
verba prūpit iniurias exercet.
Vnde Salomō in prouēbijs.
Vir iracundus prouocat rixas
et qd ad indignandū facilis est
erit ad peccandū pcliuio. Itē
ecclesiastic? Ira furor vtrūq;
exercibile est. Et in eplā sua Ia
cobus apłus. Vbi zelus et otē
tio ibi inconstantia et omne opus
prauū.

Ca. xvii.

Duo serui ex familia nra
verbis inter se cōtenderēt
Ex qbus vnus ita est ira inflā
matus vt qsi in furore; vrsus
alterū minus talia suspicantē
extra monasteriū ei occurrens
occideret. Valida erat hui? tē
tatio. Ecce qd modica scintilla
in magnū ignē profecit. Scā
tilla ira ignis seqns homicidū
Nouī aliquos ita ppter verbu
iuvnum tētatos. vt apostasiā

icurrerēt. Vos reuera tetigeāt
sex plaga Egypti scilicet; velle
bulientes. id est ira cū insania.
Apostatare insanire ē. Natura
le est irasci. s; cu; motus idē in
moderatus est p vicio reputat.

Nouiti? Vellē aliqua nūc
audire exempla de viris religi
osis q nob irā temperēt et ad
patiētie virtutē ampliū accē
derēt. Rā apud seculares irasci
et indigni quasi pro nihilo ha
betur et nisi puocati se vlciscan
tur a ceteris despiciūt. **M**o
nach? Vis audire exēpla per
que cognosces qd sit piculosū
deo qd otrariū subiectis irasci:
et indignari suis pñtis etia; ab
ill ppuocatus? **N**ouiti? Vo
lo. **M**ochus? Dicā tibi sicut
ab ore eius audiui cui otigit.

Capitulū. xviii.

Prior quidā ordinis nri
vir bon? et disciplinatus
ab abbe suo plusq; necesse eēt
et qd meruisset exacerbatu; est
et hoc sepi? De qua re satis tē
tatus nō tam eqmmiter illius
verbu; sicut debuit tolerare po
tuit. Volēs illi dñs exemplo
sue passiōis tempore feruore;
tentacōnis: oñdere etiā qd pla
ti ineqles equalit? propter ip
sū forent supportādi tali exem
plo eū informari. Risi est ei

nocte quadā leui somno p̄sso
q̄ ip̄e simul cū abbate suo cru
cifixū portat; ille in brachio dex
tro ipse vero in sinistro. Dū sic
illū tenerēt equalit̄ brachium
crucis q̄d prioz tenebat de ma
nu ei⁹ est elapsū a alterū est
erectū factaq; est ineq̄litas.
Mox euigilās visu; int̄lexit
dicēs. Quid agis miser? Non
eque portat corpus cū abbate
cito rancorē aduersus illū; ser
uās in corde tuo. Interpretatus
est sicut reuea fuit corp⁹ Chri
sti esse ogregacōnem crucē cū
fratres p̄ obedientia; affixi sūt
ordīnis rigore. Ad ab̄bem enī
a priozē spūaliter spectat ouē
tū quī Christi corp⁹ est porta
re tenere a sustētare. Portae p̄
orōem. tenere p̄ disciplina; su
stentare p̄ solacōem. Abbas
loco patris. p̄or vice m̄ris. Cū
prioz cū abbe suo minus bene
o cordat nō equa lance cū illo
Christi corp⁹ portat. Idē p̄or
cū hac visione eius q̄ vt iā di
ctū est interpretatione minus
esset correct⁹ nullo a ocepto rā
core diductus alterā ei oñdit
tāto efficaciorē q̄to terribilio
rē. Nocte q̄da; licet in som
nis nō in pictura non in sculptu
ra s; in carneo corpe manifesta
visione vidit saluatōrē contr̄

se in cruce pendente. Eratq; vīn
culis spīneis in q̄nq; corporis
sui p̄tibus eidē cruci alligatus
vñū vīculū ambiebat caput
eius frontē scilicet a tempora.
Aliud erat circa pect⁹ tertium
circa manū dexterā; quartū cir
ca sinistram; quintū erat in p̄di
bus circa talos a lignū. Ac si
diceret illi dōmīn⁹. Ego p̄pter
te passus sū cruciamia tā dira
a tu eq̄mīter ab abbate tuo
p̄pter me tolerare nō potes: n̄
dico verba s; verba. Te ḡuat
que cordi tuo nō sapit obedi
entia a ego fact⁹ sum p̄pter te
obediēs p̄riusq; ad mortē cru
cisq; obprobria q̄ sunt q̄i vīn
cula spīmosa. Sic ipse in retu
lit dñs mox dedit ei int̄lligere
visionem hoc modo. In hoc in
quit q̄ Christus q̄ caput est
ecclesie ligatus fuit spīmis oñ
dit tibi q̄ capiti tuo: id est ab
bati obedire debas etia; in ad
uersis. Q̄ ligatus fuit in pecto
re docet te quia tuum velle ab
batis tui voluntati debet con
cordare. Cor in pectore est a in
corde volūtas. In tm̄ enim tem
tatio eius processerat vt locū
mutare si posset firmēt propo
suisset. Vīcula inquit manū
eius in sinuat te mībil aliud de
bere facere nisi q̄d ipse p̄cipit.

Quæ autem; spiritibus pedibus se ad
crucem; ligatum ostendit signat
quod tibi non liceat sine eius consen-
su locum mutare. sed secundum illius
arbitrium stare vel ambulare. Ex
hinc duabus visionibus; territus
simul et edocet de cetero studu-
it verba siue facta sui abbatis
equo animo propter exemplum su-
stineret. **Novicius.** Vt video
non est nobis tutum cum platis
nostris obedere. **Ca. xix.**

Anno preterito cellerari quod
dam maior cum potestate suo de
rebus exterioribus; verbis osten-
dit et videbat et. quod valde rationa-
biliter mouetur. In ipsa nocte
saluator eius in cruce apparuit ia-
cens in terra eamque velamen te-
nue ac perspicuum super corpus illius
expansum. Cuius cum vellet vul-
nera retracto panis deosculari
ymago manus ausa indignabamur
de illum amouit. Tanquam diceret
Non es dignus contactu corporis
mei. quod sero me in potestate tuo puo-
casti. Ille mox euigilans et causam
repulse non ignorans dictis ma-
tutinis me pretere ad pedes prio-
ris se prostravit veniam pro exces-
su suo postulans. **Novicius.**
Si dignus es iudicio quod irascitur
fratri suo iam non ambigo quoniam
maioris pene sententie subiace-
at quam iratus fuit patri super id est

plato. **Monachus.** Ita est ut
dicis. quod maiorem reuerentiam debe-
mus patribus quam fratribus; siue car-
nales siue spirituales. **Novicius.**
Quid si ex commotione animi
verbum ire iaculetur in sanctos vel
quod maius est in ipsum dominum?
Monachus. Tale verbum di-
citur blasphemia quam ex ira nasci-
tur et sepe multum acriter a deo
vindicta. **Ca. xx.**

Polaris quidam parisiensis
eo tempe quo abbas no-
ster ibi studuit verbum contume-
liosum in sanctum abraham euomu-
it. Quo die tertio defuncto cog-
nouerunt omnes qui verbum audi-
erant quod pena mortis dominus scum
suum vindicasset. **Ca. xxi.**

Ante hoc quinquemum quam
do valida illa erant tomi-
trua et pene a cotidiana aeris
intemperie messis impediebatur mi-
les quidam prouincie nostre ho-
mo liber de villa satis nobis vici-
na videtur a parte occidentali aerem
obscurari. nubesque ymbriferas
ociri iratus dixit Ecce ubi iter
dyabolus ascendit. Vix sermo
ne finierat ecce orta tomi-
trua filium eius in sinu nutricis percus-
serunt ipsa incolumi permansente
Sed et in alijs edificijs scilicet
et iumentis blasphemus ille satis
flagellatus est ut disceret de cetero

1218
Lib. 7
Cap. 7.

nō blasphema ē. **H**ec eodē tem-
pore gesta sūt qñ fulminata ē
turris ville nre **Rassole**. **Vñ**
stultū est valde vt homo mōr-
lis cinis a vñis ponat in celū;
os suū. **E**cce huiusmodi mala
aliaq; innumera pit ira. **P**ro-
uūti⁹. **S**i deus tā terribilit̃ pec-
catū ire vindicat in pñti puto
q; huic vitio sbiectos acriter
puniet in futuro. **Mōchus**
Ex capitulo sequēti hoc ogno-
sces. **Ca. xxii.**

Arrauit mibi anno p̃tei
to scultet⁹ prime ville q̃
winterē dicitur rē satis terribi-
lem. **N**ō est diu inq̃t q; homo
q̃da; religiosus a pegrinus in
ecclā nra ad missa; stetit. **S**ta-
bāt iuxta eū matrone delicate
quorūda militū vxores fabulā-
vacantes q̃ illuz orare nō sine-
bāt. **E**xpleta missa quosda ex
militib⁹ seorsū ducēs dixit illis
Vos dñi orōnis causa ad ec-
clesiā hanc diuertī a ecce dya-
bolo instigāte tātus erat circa
me clamor a susurrū illaz ma-
tronaz vt omīno orare nō pos-
sem. **D**icā vobis rē terribile; q̃
meis tēpibus in villa mea cōti-
git. **E**āt ibi puella q̃dam bene-
nata a diuītū filia s; ita iracū-
da ita contētiōsa at; clamosa
vt vbiq; ess; siue in domo si

ue in ecclesia ibi rixas suscitaz;
a beatū se iudicaret q̃ euadere
pos; flagellū lingue illi⁹. **Tñ**
dē defuncta est a in atrio eccle-
sie sepulta. **M**an exmētes ad
ecclesiā; vidimus tūbam eius
ad istar fornacis fumū eructu-
antē. **Vñ** exterriti a videre vo-
lentes qd hoc portēderet terrā
eiecim⁹ a ecce medietatem cor-
pis superioze; ignis osupserat
inferioze; ps ab vmbilico a
deiceps illesa apparuit. **P**ro-
uūti⁹. **Q**uid hoc significabat⁹?
Mōchus **Q**uod homines q̃
nouerāt illius vitā dixerūt hoc
a ego dico. **V**oluit dē⁹ in ei⁹
corpe oñdere q̃tu; ei placeret
virtus castitōis a q̃tū abhor-
reret vitū iracūdie. **Q**uia vir-
go fuit castitatis grā crura ei⁹
cū femozib⁹ illesa fuauit a q̃
nimis iracunda erat fel cor lin-
guaz manū cum suis sedib⁹ ig-
nis deuorauit. **I**ra ignis ē. vñdē
ecclesiastic⁹. **R**e struas ligna
in ignē iracūdi. id est ne des il-
li materiā in occasione irascē-
di. **Ite.** **H**omo iracūdu; in-
cendit ignē. **E**t apostolus **Ia-**
cob; **L**igua ignis ē. **Vñ**ūstas
iniquitatis lingua cōstituitur in
mēbris nostris que maculat
totū corpus natiuitatis nre in
flāmata a gelēna. **P**rouiti⁹

Quarta Distinctio

Ita me tua terret oracō vt pro
ponā omīno nō irasci fratribus
meis. **Mōchus.** Tūc btūs
eris. **Qui** autē vt ait idē apls
putat se religiosū esse nō refre
nans līguā suā. s; seducens
cor suū: huius vana ē religiō.
id ē inutil a immūda. **Līgua**
mētū malū est plena veneno
mortifero. **In** ipā benedicim⁹
dēū a patrē a in ipsa maledici
mus hōies q̄ ad similitudīnez
dei facti sūt. **Vñ** alibi scriptū ē
de illa. **Mors** a vita in manib⁹
līgue. **Proici⁹** **Qua** filitu
die dicitur līgua habere ma
nus. **Mōchus.** **Quia** sepe
causa mortis efficit⁹ cor pōri a
aīe si fuerit dura: vite vero vtrū
q; si fuerit mollis et gratiosa.
Vñ Salomō Rñsio moll mī
ngat iñā. sermo durus suscitāt
furore. **Hoc** impletū est in **Da**
uid. **Sermo** durus **Nabal** in
nece propriā gladiū ei⁹; por
rexit. quē sermo sensatus **Abp**
gail retraxit. **Et** q; manib⁹ līn
gue mors ē. creator prudētissi
mus duplicē ei⁹ mūz osseū scili
cet a carneū. id ē dētes a labia
āte pō fuit: ppter vitā vero vtrū
q; pui⁹ fecit. **Loq̄** de hōis vita
le ē. **Proici⁹.** **Placet** qd̄ di
cis. **Mōchus.** **Hec** de ira di
cta sint. **Ca. xxiij.**

De

tētatione.

Re succedit inuidia ⁊ de ipsa
nascit⁹. **Est** enī inuidia ira inue
terata odiū videlicet felicitatis
aliene. **Diuis** filie sūt odia su
furratio. detractō. exultatio in
adūsis proximī. afflictō in pro
spis ei⁹s dē. **Hoc** vitū de ange
lo dyabolū fecit. **Hoc** vitū ho
minē de paradiso eiecit. **Inuidia**
enī dyabolī mors intriuit in or
bem terrarū. **Qm̄** graue a picu
losum sit hoc vitū in eplā sua
Iohānes breuī sermone cōclu
dit dicēs. **Qui** odit fratrē suū
homicida est. **Hoc** viciū q̄ to
est occultius tāto piculofius.
Capitulū. xxiiij.

Non ē diu q; monachus
quidā stimulis inuidie
agitatus a supatus quēdā ex
fratribus suis adolescentē ac
cusauit apd̄ abbātē imponēs
ei⁹ crimina pessīa. **Cui** cū min⁹
abb̄ crederet ille ad maiorē vi
dictā vsq; ad visitatoris pñti
am suā accusacōnē reseruauit
Quid plura? **Tāta** apud illū
inuidi machinacō pfecta vt ip
se visitator inueni vitia relata
in caplo corā omīb; obijceret
negati⁹ dēū inno cētie sue testē
inuocati nō crederet. s; habitu
trūcato carceri māciparēt. **Pt⁹**
cui⁹ discessū deus iudex iust⁹
inuidū infirmitate pemptoria

flagellauit. Timēs vero mori
cōfessus est iuuenē ex inuidia
se accusasse. Qd cū ex consilio
cōfessoris seniorib⁹ propalas
set statim prouisorio missum
est. Quī tritus ad monastei
um otius rediit p seipm carce
rem intrauit ad pdes mōachi
se prostrauit a vt sibi ignosce
ret q ignozāter in eū delique
rat supplicās etiam reluctantē
eum cū glōria eduxit. Nec mī
bi relata sunt a quodā abba
te qui visitacōm eidem interfu
it. **Rouiti⁹.** Puto mōachū
istū multū in tā grādi tētacone
meruisse. **Mōchus.** Qd for
nax auro: qd lima ferro: quod
flagellu: grano: qd vne torcu
lar hoc ei eadem fuit tētacone.
Seruauit em̄ in tribulatione
patientia. Inuidio autē sua eāt
inuidia qd venenū stomacho
qd tinea vestimēto: qd erugo
fiori: qd tabes corpi. **Rouiti⁹**
us. Si nosti adhuc aliqua de
tētaconibus inuidie exempla
precor vt mībi recites illa. **Mōch⁹.**
Quia latēs morbus
est inuidia nullu: ad presens
occurrit exēplu: qd vel memo
ria sit dignu: siue edificatiōi
necessariū. Referā tibi tñ quan
dam sanctā inuidiā quā te au
dire delectet. **Ca. xxy.**

Anno p̄teito in monaste
rio quodā ordiis nostri
iux̄ frisiā qd Iesse dicitur due
puule puelle ad litteas posite
fuerūt. Que cū magno seruoze
discētes satis int̄ se cōtenderūt
vt vna alteri in studio a scien
tia supior habere. Interi con
tigit vnā infirmari. Que cōpa
ris sui pfectu inuidēs satis ce
pit tētari timēs q interim mul
ta discere posset. Vocāsq; pō
rissā cepit illi supplicare dicēs
bona dñā qñdo venerit ad me
mater mea ego requirā ab ea
sex denarios quos vobis dabo
vt nō patiamini discere sorore
meā donec cōualuero. Timeo
em̄ ne precellat me. Ad quod
verbu: subziit priozissa. puel
le seruoze: satis admirans. **Rouiti⁹.**
Dic obsecro que est
medicina cōtra inuidiam. **Mōchus.**
Obsequia carita
tis. **Capitulu. xxi.**
Magister Rudolph⁹ scola
stic⁹ Coloniē quē ego
bñ noui a frēqnter audiui. di
scipulos suos institues exēplu:
cōn inuidos docuit dicēs. frat
aliqs qñdā ex fratrib⁹ suis ita
exosum habuit vt sine cordis
sui cruciatu illū respicere non
posset. Qd ille sentiens a vul
nus cordis eius sanare cupiēs

fratrem tam piculose temptatū
ymmo in ip̄a temptacōe om̄no
supatū obsequiis caritatis ad
suū amorē q̄tū potuit inclina
uit. Capitale eius vertit a mol
lificauit vestes excussit. calcia
mēta circa lectū cōposuit a q̄c
q̄d ad illius om̄odū esse noue
rat inq̄tū licuit a potuit exhi
buit. Sic ille inuid? obsequi
is eius deuictus a ad cor redū
ctus cōceptū inuidie venenuz
erspuit a quē prius equo o cu
lo respicere nō potuit plus po
stea ceteris dilexit. **De** de vitio
inuidie pro exēplo dicta sint.
De vitio qz ceteris deo q̄ cai
tas est plus videt? esse otrariū
Idcirco ab om̄i hōie magis ce
teris vicijs ē vitandū. **ca. xxvii.**

Quarto loco ponitur acci
dia q̄ viris religiosis solz
esse satis importuna. **Pro**ui
tius. Quia nomē huius vicij
aliq̄tulū barbae sonat q̄d sit
accidia vel unde dicat? scire de
sidero. **Mo**achus Accidia
est ex cōfusione mētis nata tri
stitia siue tedium a amaritudo
animi immodēta q̄ iocunditas
spiritalis extinguitur a quodā
desperacōis p̄cipitio mēs in se
metipsa s̄bvertitur. Dicat? aut
accidia q̄i accidia eo q̄ opa spi
tualia nobis acida reddat a i

spida de qua p̄ Salomōe; di
citur. **Ma**n? remissa tributis f
uuet Itē pigz deijcit timor a bo
no ope anime autē effemiato
rū esuriēt. Dicit autē de ea **Be**
neca. **M**agna iactura est q̄ p
negligētiā fit. Accidie siue tri
stitie p̄pagines sūt malitia rā
cor pusillanitas. de sp̄atio toz
por circa p̄cepta euagacō men
tis cū illicita. Accidia multos
tētat a mltos p̄cipitat. **Pro**
uuit? **De** temptacōe huius vicij
exēpla subiūgas. **Mo**ch?
Audi q̄ sit periculōsū accidia
vixari. **Ca. xxviii.**

Monachū quēda; dyabo
lus sic exitus pbauit ita
reddidit accidiosū vt q̄tiens
esset ad matutinas surgendū
statz ex quadā pusillanimita
te a timore vigiliarū sudore p
fundere? Putās esse ex infirmi
tate iacuit. vestib? se operuit a
sicut ostiū scdm puerbiū; **Sal**
omōis voluitur in cardie suo:
sic piger ille vtebat se in lecto
suo. **Ro**cte quada; ad siḡ no
laz surgētibus ceteris om̄ibus
festinātibusqz ad diuinū offiti
um cu; ille surgere tētare? au
diuit de s̄blecto q̄n itēz vtan
te accidia se inclinaret vce q̄n
dā incognitā clare satis sibi di
cētē. **N**oli surgere. noli sudore

tuus interrumpere quod non expedit tibi. Tunc primus sentiens sibi a dyabolo per vitium accidie esse illusum a fantastico illo sudore se excussit nec postea tanto tempore facile offensus. Hoc scias quod non permittit dyabolus nos tentare quantum vult et quod deus vult ne decepti ab illo pereamus. Sepe inuitus virtute diuina opulens hijs quos tetat fallacia suam manifestat.

Capitulum xxx.

Sacerdos quidam ex monachis nostris solitus fuit dictis matutinis in illo intervallo quod fratres solent vacare orationi vel psalmis super unam sedem se deponere et inter orationis verba dormire. Volens illi dominus ostendere quod tali hora et maxime in tali loco non esset dormitandum. In oratione vigilandum apparuit in cruce ei verso verso ad illum ut dicere videretur. Quia tepidus es et accidiosus non es dignus fatemur meam intueri et hoc tibi sepius contigisse testatus est.

Capitulum xxxi.

Alius quidam monachorum nostrorum Christianus nomine etate quidam iuuenis sed vite tantum sanctissime fuit ut vix crederetur de sanctis qui sunt in terra domini. Dic corpore tantum debile erat ut eum vivere tederet. Roste quidam

dictis matutinis usque ad laudes capiti suo perire volens super lignum quoddam ante altare se prosternit sub forma orationis ibi dormitans. Morit ut oculos clausit affuit gloriosa domina nostra virgo Maria et veste eum feriens excitavit dicens Christiane non est hic locus dormiendi sed orandi.

Statim ille euigilans apertis oculis postea ora femine recedens vidit et ecce femineam iam dictum sermonem concludentem audiuit.

Propositum. Quantum ex isto iuvene considero non omne tedium boni operis ex vitio est sed aliquando ex corporis infirmitate.

Moachus. Ex vitio primi hominis omnis tentatio est et infirmitas. Septem ex culpa illius contraximus penalitates esurie videlicet sitim frigorem calorem lassitudinem infirmitatem mortem. Quando motus harum penalitatum ordinatus est penam habet sed non culpam. Quando vero immoderatus est penam habet et culpam.

Propositum. Quid appellas lassitudinem? **Moachus.** Somnolentiam et alium quolibet laborem unde homo fatigatur. Caueamus ergo ne hoc quod est nature vitatur in vitium quod non solum per ipsum malum gignuntur vitia sed etiam ex virtutibus et verbi gratia.

Justitia dū modū excedit verti-
tur in crudelitatem nimia pietas
in dissolutionē. Indiscretū zeli
studiū iudicatur iracundia. ni-
mia māfuetudo segnitia dicūt
et accidia. Sicq; sentias de ce-
teris. ¶ **Novit⁹.** Puto predi-
ctū iuuenē non pui fuisse mei-
ti quē beata virgo sic familiā-
ter excitauit. ¶ **Mōchus.** Rū-
ti fuit meriti qntū dilectus ce-
lestis patrie ciuib⁹ sequētia de-
clarabūt. Cū ppter nimiam capi-
tis infirmitatē generalē habu-
isset in caplo licentiā manēdi
de vigilijs solemnib⁹ quotiēs
voluiss⁹. vix nisi compulsus de
choro exiuit. Dictis vero matu-
tutinis infirmo xim oratorium
rediit et moram longiorē q̄ or-
do cōcederet illic ex o fuetudie
fecit. Cui cum diceret die qua
dā dñs Henricus abb noster
tunc monach⁹ simplex. bone
frat⁹ Christianews frequēter
nobis expōtis debilitatē capi-
tis vestri et tamē nō vultis vti
gratia vobis indulta. Rndit.
Nō possum manere. Stās em̄
extra chor⁹ et alios psallere au-
diens. qz intrare nō licet corde
crutior eo qz recorder cōsolatio-
nū qbus deus inter illos letifi-
cat animā meā. Audito h⁹ ver-
bo dñs. Abbas de spiritali pre-

sumēs amicitia que essent ille
cōsolationes inq̄siuit aut sibi
diceret cū multa precū instan-
tia optinuit. Cōfessus est ei qz
sepius i choro tempe psalmo
die beatos angelos videret cir-
cuire: et qd multo fuit excellēti-
us ipsū regem angeloz homi-
nē Ihesū Christū. ¶ **Novit⁹.**
Magna dona ocessa sūt huic
iuueni. ¶ **Mōchus.** Et meito
Ex quo em̄ ad ordinē venit nū-
q̄ sine tentatiōe fuit tū ppter
nimiam debilitatē capitis tū ob
desideriū patrie celestis flagel-
lū dñi in tanta patiētia sustinu-
it vt om̄s eius fratres miraren-
tur. Tempe quoda; dñs q̄ in
tentatoz maloz est gratiā la-
crimarū quā illi copiose otule-
rat subtraxit vñ satis tētabat⁹
¶ **Novit⁹.** Ante q̄ procedas
nosse vellē cur deus huiusmodi
gratias viris iustis subtrahat.
¶ **Mōchus.** Quatuor de cau-
sis videtur illa subtractio fieri.
ne videlicet gratia assiduitate
vilescat. ne mens de vsu illi⁹ su-
pbiat vt cū maiori desiderio q̄
ratur et recuperata diligētius cu-
stodiat⁹. Quarta cā ē culpa ve-
nialis. ¶ **Novit⁹.** Plac; qd
dicis. ¶ **Mōchus.** Christia-
nus vero de amissa grā satis do-
les et peccatis suis hoc imputat

cū die ac nocte p illius recupera-
tione oraret nec pferet recoz
datus est lignū dñici. **D**ixitq;
in semetipso. **S**i facultatē ha-
beres deosculādi lignū pretio
suū in quo saluator sanguinem
suū fudit gratiā tibi refunder;
lacrimaz. **T**ali suspēsus deside-
rio in qdam solemnitāte dicta
missa ad altae accessit sacruq;
lignū deosculans cū augmē-
to susceptā gratiam rēpit. **N**ouit⁹.
Que cruces sūt apd
nos que hanc fuerit expediri vo-
lo. **M**oachus. **I**lla in q est
lignū nigri colois q de apulia
venit. **A**ltera que rubri coloris
est nondū habuim⁹ quā de ec-
clesia sacte **S**ophie apd **C**ō-
stātinopolim **B**latā otulit no-
bis **H**enricus de **V**lme. **N**o-
uit⁹. **V**ellē scire qualī fine vir-
tate gratie migraueit ab hoc se-
culo. **M**oach⁹. **S**epe ex ma-
nib⁹ suis sentiebat tā aromati
cū odorem vt miraret⁹ q dicere
posset cū sponsa cuius membrū
fuit etiā ad litterā. **M**an⁹ mee
stillauerūt mirrā digitū mei ple-
ni sūt mirra probatissima. **N**o-
uit⁹. **F**orte manus hēbat
impollutas. **M**oachus. **N**o-
ueris cū non fuisse carne virgi-
nē vt scias odore eūdem fuisse
magis ex v̄tute mētis q̄ ex ite

gritate corporis. **A**ccedens vero
ad mensā corpālē gratiā pdi-
dit spiritualē licet semp debil-
esset infirm⁹ tamē ante obitū
suū p dies multos amplius in
camino egritudinis excoct⁹ a fi-
cut aux in igne pbatus ē. **N**o-
cte qdam in somis sancta **A**ga-
tha martir a v̄go illi apparēs
dixit **I**n ista solatoria **C**hri-
stiane nō sit tibi onerosa infir-
mitas hxc qz isti sexagita dies
rputabūtur tibi p sexagita an-
nis. **E**xp̄giscēs qz v̄sionē intel-
ligere nō potuit qbusdā eā re-
uelauit. **Q**uā qdam ita interp-
tati sūt qz tū eū purgar; a pe-
catis infirmitatis illius credo qz
tū sexagita anī in purgatorio
Alijs videbat⁹ qd v̄ri⁹ fuit qz
infirmitas illoz sexaginta dierū
ap̄ter paciētiā esset ei p̄ meito
sexagita annorū. **N**ā in nocte
scē **A**gathe spūm reddidit q di-
es fuit sexagesim⁹ ab ea nocte
q hxc audiuit. **C**onsumat⁹ in
breui expleuit tēpā multa. **E**t
vt scias esse verū sermonē pro-
phetici qui dicit **F**ili⁹ nō portā-
bit iniquitatē patris noueris
monachū hunc filiū fuisse cle-
rici **B**unnenfis ecclesie cano-
nici. **N**ouiti⁹. **A**udiui de
quibusdā qz nimis timeāt eo
qz de legitimo thoro nati non

1208.
Pantaleo-
nita.

Quarta Distinctio

sint illis expediret ista audiē
Moachus Siue sint filij le
gitimi siue fornicarij adulteri
vel incestuosi id est de incestu
nati omēs ante baptismū eadē
catena astricti tenētur. Omēs
q̄dem nati sum⁹ filij ire p bap
tismū vero effecti sum⁹ filij gra
tie. h soli illi beati q̄ p vitam bo
nā gratiā finalem cōputabū
tur int⁹ filios glorie. Reuocat
mibi ad memoriā oratio tua
cōuersū quendā sanctum san
cti sacerdotis filiū q̄ de sua o di
cōe ita erat tētatus Ita tristis
et turbatus vt pene missus eēt
in despatioe. **N**ouici⁹ Sci
re vellē exitū tētaconis eius.
Moachus. Dicā tibi qd au
diui ab ore cuiusdā abbis q̄ il
lus nouit et familiaris fuit h et
ego illū noui. **Ca. xxxi.**
Nomē ouerso Henric⁹ fu
it i vilario p̄fessus et dñi
Christiani de claustrō mona
chi filius de hoc Christiano mī
ra tibi dicā in distinctioe septi
ma caplo. xvi. Ministribat au
tē idem Henricus in hospitali
paupib⁹ vir multē hūilitatis
patēcie et passionis et q̄topl⁹
deū timuit tāto plus ab illo se
pari formidauit Immiscat enī
dyabolus quādā desperaconē
cordi eius ita vt dicēt. Quia

De tētatione.

nō es filius legitim⁹ thori: nō
eris heres celestis regni. Que
cogitacō in corde eius adeo cre
uerat vt a offensorib⁹ et de sc̄p
turis q̄ de exemplis platā nul
lā p̄celsus recipet solacōne;
Misertus eius dñs nocte qua
dam cū tētaconē esset validissi
ma in domū amplā et longā il
lū trāstulit in somnis tamē. In
qua vidit de vtroq; sexu multi
tudinē magnā. Et facta est ad
eū vox. Hērice vides hanc mul
titudinē? Omēs quidē de legiti
mo thoro sūt nati. h omnes re
probi p̄ter te sunt. Euigilans
statim letificatus ē valde: intel
ligēs visionē propter se factā
Ab illa hora tētaconē immissa
cessauit et ipse q̄ diu vixit: deo
qui n̄ deserit sperātes in se gras
egit. **N**ouici⁹. Est ne acci
dia in choro dormire? **M**oa
chus Cōsuetudo vitii accidie
ex se gignit q̄ quidā per infir
mitatē palliant cū idem vitii;
magis ex diabolica operacone
q̄ ex infirmitate sit. **Ca. xxxij.**
Ite quēte me die quadā
cū viro valde religioso ex
orūis nostris de hīs q̄ frequē
ter in choro nostro dormiūt ip
se mibi r̄ndit. Sciatis p̄ certo
q̄ somnolētia illa ex dyabolo
est. Die quadā tpe estiuo cū

Lib. 8.
cap. 20

laudes decantaretur vidi in dor-
so fratris wilhelmi qui libens
ibi dormit clara die serpente
pere a statim intellexi quod diabolus
esset qui in eius somnolentia pa-
scebat. Quibus in omni visione te-
ste fratre Richardo dicebat se
de eodem consilio sepius vidisse.
Consilius qui hoc vidit vocabatur
Conradus vir bonus et iustus de
quo multa excellentiora tibi in
distinctione octava recitabo.
Multos per somnolentiam tetat
diabolus et vexat et hoc in diuer-
sis formis.

Ca. xxxiii.

Temenrode ouerfus quidam
valde accidiosus fuit in choro
pene semper ibi dormitans. In cu-
ius capite alius quidam ouerfus
frequenter cattum sedere vidit qui
ut pedes suos oculis ouerfi su-
pposuit statim ille oscitans cepit.
Ad cuius intellexisset ex relatione
eius quod hoc videre meruit ne di-
utius illuderetur a dyabolo sede
stalli sui sic paruit ut dum dormi-
taret in parte declinando sedentem
precipitaret. Sicque somnolentie
demon per arte excussus est et fra-
ter accidiosus feruentior in dei
seruitio factus est. Hec mihi a qui-
dam consilio eiusdem cenobii rela-
ta sunt. Quantum demones illic
dormitantes irrideant ex subie-
cto cognosces exemplo.

Ovidius ex **Ca. xxxiiii.**
semioribus nostris Frederi-
cus nomine licet alias fuerit vir
bonus de vitio tamen somnolentie sa-
tis fuerat notatus. Hic nocte qui-
dam antequam omnis esset conue-
tus noster cum starz ad psalmo-
diam matutinarum in Temenrode
et dormitaret: vidit ante se in so-
nis tamen virum longum et defor-
me stantem. qui in manu nodum
stramineum et luto sum pnde equi-
terguntur tenebat. Qui cum mo-
chus proterue intueretur fuisset et
dixisset quod hic tota nocte stas
et dormitas magne fili inlieris
ipso fumoso stramine in facie cum
ceciderit. Nox terribilis euigilauit
et ut ictu ferientis euaderet caput
retrahendo ad pietatem dure satis il-
ludit. Vide quanta subsannatio.

Nuper audi **Ca. xxxv.**
qui quod filius non de loco in eodem
monasterio mochus quidam est qui
in choro sepe dormitat et raro vi-
gilat multum tacens et parum psal-
lens. Circa istum sepe porci vide-
tur et porcorum grunnitum audiri.
Puto quod colligant filii de ore
eius cadentes. **Ca. xxxvi.** Quid
sunt filii vel quod signantur. **Ca. xxxvii.**
Mochus filii sunt folliculi legumini-
um signanturque verba psalmodie a
virtute vacua quod somnolenti sine in-
tentio exferunt et eadem semiplene

prolata porcis id ē demoibus
colligenda pñtiūt. **N**ñ vero q̃
vigilāt a libenter deuoteq; cā
tantū psallūt intente medullā
comedūt qz gratia; que in vr
bis latet p̃plexicis p̃cipiūt. **T**a
les in futuro cū laudatoribus
celestis Iherusalē adipe frumē
ti dñs faciabit. id est visione
sue deitatis. **P**rouicius. **S**a
tis ex hñs que dicta sunt collī
go qz tedū exēciñ spūalis sit
a dyabolo. **M**ōachus. **V**t
dicis ita est qz q̃dam sūt qui
statūt ceprimt psallere orare
vel legere mox dormitāe incipi
unt. **V**igiles in lecto. somnolē
ti in choro. **I**te; dico de audiēdo
verbū dī. **C**uz verba secularia
audiūt bene vigilāt cū verbū
dī eis proponitur mox dormi
tant.

Co. xxxvi.

In sollemnitate quadā cū abb
Beuardus p̃decessor huius q̃
nūc est: verbū exhortacōis in
capitulo ad nos faceret a plu
res maxime de ouerhis dormita
re nōnullos etiā stertere ospi
ceret exclamauit. **A**udite fr̃es
audite. rē vobis nouā a mag
na; proponā. **R**ex q̃dam fuit
qui artus vocabat. **H**oc dicto
nō processit. **H**ait. **V**idete fr̃es
miseriā magnā. **Q**uando locu
tus su; de dēo dormitastis mox

vt verba leuitatis inserui: euigi
lantes erectis aurib; omēs au
scultare cepistis. **E**go eidē hmo
nī inter fui. **N**ō solū psonas spi
rituales sed a seculares dyabo
lus p somnolētiā temptat a im
pedit.

Ca. xxxvii.

Miles q̃dam Būnenf. **D**e
ricus nomie tempe quo
baz quadagesimali carenā fe
cit apud nos. **P**ost q̃ reuerfus
est in domū suā; die quadā oc
currēs p̃dicto Beuardo abbi
ait ad illū. **D**ñe abbas vendi
te mibi lapidē illum q̃ iuxta ta
lez columnā oratorij nostri ra
cet a ego dabo p illo q̃cquid
postulaueritis. **C**ui cū diceret
Ad qd vobis est necessarius?
Rndit. **E**go illū ponē volo ad
lectū meum qz talis est natura
eius vt q̃ dormire nō potuit a
caput sup illuz posuerit statim
dormiat. **I**llam cōfusione; fece
rat ei dyabolus tempe p̃miten
tie vt quotiēs veniēs ad eccle
siam se sup eundē lapidē cau
sa orōis reclaret mox ei som
nus furripet. **S**imile verbum
nobilis q̃dam qui ob similes
p̃mitētiā; fuerat in hēmenrode
fertur dixisse. **M**olliores in q̃t
sunt lapides oratorij claustrī
oibus lectisternijs castri mei
Nō poterat se otinere qñ tēpe

orōnis in illis dormiret. **P**ro
uiti? Si nō esset grūis culpa
accidia in seruitio dūmo non
nos ita dyabol⁹ ad illam solī
citaret. **Mōchus.** Qūta hīc
culpa hūi⁹ vicij pena te doce
at vni⁹ accidiosus **Ca. xxxviii.**

1222

Quam sunt duo mēses elapsi
q̄ dñs abbas Campen⁹
retulit nobis de mōacho qua
dā q̄ semp in choro solebat dor
mire rē terribilē valde. Nocte
q̄dam cū ex more dormir⁹ alijs
psallentibus crucifix⁹ de altari
vni⁹ dormitātē excitauit et cū
tanto mīsu maxillā eius percussit
vt infra tertiu⁹ diē moreretur.

Prouiti⁹. Stupēda sunt q̄
dicis. **Mōach⁹.** Mōchus
accidiosus nausēa deo prouo
cat et angelis sanctis. Vñ cui
dā accidiosus in psona omniū
p̄ Iohannē dicitur a Christo
Vt nā eēs calid⁹ aut frigid⁹
h̄ q̄ tepidus es incipiā te euo
mere de ore meo. **P**rouiti⁹
Recordor te sup̄ius dixisse idē
esse vitiū tristitiā et accidiā.

Mōachus. Vex est quia
accidia est ex cōfusione mētis
nata tristitia ex hac nascit ma
litiā et desp̄atio sicut s̄biecto ti
bi ostendā exemplo.

Abba de Būis **Ca. xxxix.**
bach āno preterito r̄tu

lit abbi nostro tētationē quā
dam ex tristitia natā terribilē
satis sic dicēs. In puīntia no
stra quedam extitit puella no
bil⁹ ac formosa diuitūq; filia.
Quā cū pntes tr̄dere vellēt ma
rito rēnuīt illa dicēs. Non nu
bā alteri viro nisi sp̄so celesti
dño meo Iesu. Tandē virgis
ptinātia parentes sedati pprie
illā relinquere voluntati. Que
Christo quasi de victoria gra
tias agēs cellam sibi fieri fecit
in qua ab episcopo velata et re
clusa ip̄i soli sola satis deuote
per dies aliquot seruauit. Inui
dēs tñtē virtutē dyabol⁹ varijs
illam tētationibus conquassa
uit et veneno tristitiē innocuū
virginis pectus inficiens sanā
infirmavit. Nox illa cepit va
rijs temptacōnibus fluctuare in
fide nutare de pseuerantia despe
rare. Inuasit eam et defect⁹ cor
dis tabitudo corporis. torpor
in oracōne dolor de reclusione
Interim dū sic periculose puel
la nutaret sup̄dictus abbas
ordinis Cisterciēsis cuius cu
re ab episcopo commissā fucāt
visitacōnis gratia aduenit et
quō viveret vel quō haberet in
q̄siuit. Rndit illa. Male uiuo
male valeo et q̄revel ppter quē
hic reclusa sū procius ignoro.

Quarta Distinctio

Cui cum abbas diceret propter deum
a propter regnum celorum. **I**lla
Respondit. Quis scit si deus sit. si
sint cum illo angelus. anima vel reg-
num celorum. Quis ista vidit quod
inde rediens visa nobis manife-
stavit. Huiuscemodi sermones
ut abbas audiuit totus contre-
muit: conuersusque ad virginem
ait. Quid est quod loqueis soror.
Signa cor tuum. Respondit illa
Ego loquor sicut mihi videtur.
Nisi videam ista non credam. Ro-
go ut sinatis me exire quia reclu-
sione hanc diutius sustinere non
valeo. Tunc abbas intelligens
ex immisione diaboli tam repenti-
na esse tristitia et ex tristitia de-
sperationem ait. Soror inimice
glorie tue inuidens periculose te
tentat. tu ista in fide viriliter age
et confortetur cor tuum: et sustine
dominum. Amicis et cognatis contra-
dicentibus tu sanctam hanc elegi-
sti vitam: tu istam desiderasti re-
clusionem. Que cum surda aure
mouentis et exhortantis verba per-
cipere rogauit eam abbas. ut sal-
tem septem diebus ibi sustineret
donec ad claustrum iens et redi-
ens denuo eam visitaret. Quod ut
permitteret cum vix optinuisset
ad monasterium pergens periculum
virginis fratribus exposuit et ut
orones speciales per ebdomadam

De tentatione.

pro illa deuote ad deum funderet
omnibus precepit. Ipse vero in per-
pua persona quantum valuit domino
supplicauit pro illa. Ebdomada
optata reuersus ad eam ait. Quo-
modo habes filia. Respondit illa.
Optime pater: nunquam melius.
Intra hos dies septem plus sum
letificata plus solata quam antequam tu
um discessus fuero in contristata
vel despata. **R**espondit illa. Pater
oculis meis vidi de quibus dubi-
taui. **P**ost discessum tuum anima
mea de corpore fuiteducta et vi-
di animas beatorum vidi premia ius-
torum. **C**orpus autem meum vidi
oculis anime in paupere cel-
lule mee ita exanguie iacere et
pallidum sicut herba sine succo
et arefactam. **I**nterrogata ab ab-
bate qualis esset effigies anime
respondit anima substantia spiri-
tualis et in sui natura sperica
ad similitudinem globi lunaris
ex omni parte videt. **Q**uando vero
anime existenti in corpore angelus
siue anima apparet in lineamentis
corporeis se ostendit. **Q**uando anima
existens in carne a carne libera est
anime consimili sicuti est appar-
et. **P**rouicius. Huic visioni satis
occurdat quod abbas. **M**oximudis
animam suam a mortuis rediens
simile esse dixit vas vitreum et ex

omni parte oculata sicut memi-
ni te dixisse in distinctioe prima
capitulo. xxxij. **M**oarchus.
Quod dā etiam retulit eadem
sanctional de aduētu antixpi
q̄ hic ponere nolo eo q̄ multi
de illo ppheta do decepti sint. **C**
Mouiti. Satis me fret q̄ do-
minus mentē tam sanctā tam
mūdā et virginalē tam immū-
dis et tā neplandis tētationi-
bus vexari pmisit. **M**och.
Incōprehensibilia sūt iudicia
ei⁹ et inuestigabiles viē eius si-
cut audies de tētatione alteri-
us cuiusdā sanctimomialis cu-
ius tētatio tūto est pīculosior
q̄to īcertum est quali sit fine
termināda.

Capitulu. xl.

Intra paucos mēses quedā sā-
ctimomial femia pūcte etatis
et mīgne vt putabat sanctita-
tis a vitio tristitie in tm̄ est tur-
bata a spītu blasphemie dubi-
etatis et diffidentie adeo vexata
vt caderet in despacōnē. **D**e hīs
q̄ ab ifantia credidit et credere
debiit om̄io dubitāe cepit nec
ab aliquo induci potuit vt di-
uinis cōmunicar; sacramētis.
Quā cū interrogassent sorores
necnō et neptis eius carnalis
cur ita esset indurata. **R**espōdit
Ego sū de reprobis de illis sc;

q̄ dānnādi sunt. **Q**uadā die
omotus p̄or dixit ad illā **S**o-
ror nisi r̄spiscas ab ista infide-
litate cū mortua fueris in cāpo
te fatiā sepeliri. **Q**uo verbo illa
audito tūc tacuit h̄ verbū bene
retinuit. **D**ie q̄dam cum q̄da;
ex sororib; nescio quo eēnt itū-
re illa latēter post eas exiēs ad
litt⁹ moselle sup qd̄ situm est
monasteriū venit et cū nauis
que sorores portabat amota
esset de littoze in flumiū se p̄cipi-
tauit. **N**ūvero q̄ in nauē erant
sonū aque mote audiētes et re-
spiciētes corp⁹ eius canē putā-
tes nutu dei vn⁹ agnoscere vo-
lens certius qd̄ esset ad locum
oti⁹ cucurrit et vt hōiem vidit
flumē intrauit et extraxit. **T**ūc
oliderātes q̄ supradicta foret
sanctimomial iam pene suffo-
cata territi sunt om̄s et curā ei
adhibētes postq̄ aquam euo-
muūt et loq̄ potuit interrogau-
runt eam dicētes. **Q**uā tam
crudelit⁹ egisti soror. **R**ēdit il-
la. **D**ñs iste digito priore ostē-
des minat⁹ est mibi q̄ me mor-
tuā sepelire deber; in cāpo. **V**n-
de magis elegi gurgitē hūc su-
pnatādo descēdere q̄ bestialit⁹
in cāpo sepeliri. **T**ūc ad mona-
steriū illam reducētes diligen-
tiorē ei custodiā adhibuerūt.

ad piscinā monasteio primā
abijt in eā se precipitans suffo-
catus est. **Ca. xliij.**

In alio quodā mōsterio sancti
monialiū anno p̄teito similis
pene casus otigit lic; causa im-
pellēs dissimilis fuerit. Puella
quedā sic mibi retulit quedā
sanctimomial eiusdē cōditiōis
a quodā homine misero habi-
tu q̄dem religioso nō anio ita
magicis artib⁹ est dēmtata vt
tētationes ab illo cōceptas su-
stinere nō possit. Remin tamē
suā passionē apire voluit h̄ so-
lūmodo dixit. Exire volo. q̄ pe-
m̄tet me huc venisse. Que dum
exire nō pmitteret tristitia vr-
gente in putrū se nullo vidēte
precipitās extincta ē. Quā dū
vbique quererēt nec inuenirent
recondite sunt q̄dam sorores
eā dixisse ego suffocabo me in
puteo. Querita ē ibi et inuēta
h̄ mortua. Eodē tempe q̄dam
homo miserabil̄ alterius cui⁹
dam mōasterij sanctimomialē
simili extirxit malitia et impreg-
nauit que in seculo mortua ē.

Capitulū. xliij.

An te hos ānos tredecim
cōuent⁹ noster veniēs de
messione cū nauigio r̄henum
ascēderet et in villā Coloniē vi-
cinā que Rodinkirge dicitur

veniret iuuenula q̄dam in ip-
sa hora vitā finierat adhuc ia-
cēs in terra. De qua dicebatur
q̄ a quodā viro genuiss̄ pro-
lem et q̄ ab eo fuerat repudia-
ta ex tristitia vehementi talem
sibi inflixerat mortē.

An te illud **Ca. xliij.**

Tēpus adolescens q̄dam
Coloniē vestes suas deluserat.
Pro quo infortunio ita tristis
effect⁹ est vt solariū dom⁹ sue
ascēderet et laqueo vitā finiret
vidēs nūc q̄ piculosa sit tristi-
tia que nō est scdm̄ dēum. **C.**
Nouit⁹? Quid sentiēdū est de
animab⁹ istoz? **M**oach⁹
Si sola tristitia et desp̄atio nō
frenesis aut mētis alienatio in
causa fuerit. haud dubium qm̄
damnati sint. De furiosis et fa-
tuis in q̄bus ratio non viuūt q̄
stio non ē qm̄ saluent⁹ quocū-
q̄ modo moriātur si tñ prius
habuerūt caritatē. De sup̄di-
cto ouiso q̄dam vir sapiēs q̄ il-
lum bñ nouit me audiente sic
ait. Non credo q̄ vnq̄ p̄fecte
fecerit cōfessionem suam deus
enī iustos et timētes se licet ex
eis aliquādo quosdā iusto suo
iudicio p̄mittat in sensu p̄cli-
tari nō tamen illos finit tā mi-
serabili morte finire. Ecce exem-
plum. **Cap. xlv.**

In Saxonia citate Brunswich miles quidam nobilis fuit nomine **Halderwinus** eiusdem civitatis aduocatus. Iste inspiratus a deo seculum deserens in domo quadam ordinis nostri quod relaxhusen dicitur habitum suscepit. Qui toto anno probationis ita sibi rigidus extitit ut tam ab abbate quam a magistro suo sepe argueretur. Factus vero monachus tanti fuit feruoris ut non sufficeret ei communia: proinde etiam communibus suppenderet multa spiritualia et preponeret puata. Ceteris quiescentibus ipse laborauit. alijs dormientibus ipse vigilauit. Tandem ex nimis vigilijs et labore exsiccatum iam cerebro tantum capitis incurrit debilitatem ut nocte quadam antequam conueneret ad matutinas surgeret oratorium intraret formam nouitiorum ascenderet et fume capane collo suo circumgata deflueret: ipsa quoque campana mole corporis trahendo crebris ictibus pulsaret. Territus custos festinauit in oratorium sed multo amplius territus est: dum sic pendere videret monachum. Accurrens tamen funem incidit et adhuc palpitantem et pene stragulatum deposuit atque refocillauit. Ab illo tempore nunquam sensum pristinum recuperare potuit. Ad

huc dicitur vivere: nec est ei cure quid vel quando comedat siue quod diu dormiat. Sic quandoque de indiscreto feruore nascitur vitium accidie. **Novitius.** Dicitur est superius de accidia siue tristitia etiam nasci pusillanimitatem. hoc non videtur mihi esse vitium. **Moebius.** Arbor mala non potest facere fructum bonum. Licet pusillanimitas ceteris filiabus accidie siue tristitie minor videatur esse malitia: satis tamen tentatio illi est periculosa. ipsa conueriti volentes ad bonam vitam sepe auertit: conuersos ne perficiant impedit. **Novitius.** Da exemplum. **Capitulum.**

Abbas quidam nigri ordinis monachus in ordine nostro narrauit mihi quod magister quidam Parisiensis ad ordinem nostrum venire desiderans si lentum primum annum ex quadam pusillanimitate mentis ita timuit ut ordinem nigrorum intraret ibique probationis annum compleret. Qui mox ut factus est monachus dixit ad conuentum. Breuiter ago vobis domini mei de beneficijs in a vobis exhibitis. quod ad quod veni hoc apud vos expleui. Modo cum licentia vestra migro ad ordinem cisterciensem. Non enim veni ut vobiscum manere: sed ut inter

vos tētaiones quas timui mi
hi tempore. Venēs qz ad qñ
da; comū ordīnis uostri nō vt
nouiti? probationē intrauit s;
bitū tm mutauit. **Ca. xlvij.**

Recordor nūc cuiusda; vi
ri valde litteati; cuiusdā
nobis ecclesie plati. Huic cū
nup dicerem quare nō venitis
vt qd ta; diu expectatis? Rñ
dit mihi. Nō audeo intrare in
tētaionē. distictionē ordīnis
tētaio em appellās. Ex multo
em tempe volūtate habuit ve
mēdi ad ordīnē s; quada; pu
sillanimitate impedit? est vsq;
adhuc. Huic cōgruit illd Sa
lomōis. Qui obseruat ventū
nūq; seminat vent? est tētaio
seminatio cōuersio. Qui nimis
timz in ordie temtari vir pote
rit ad ordīnez conueri. Nō ui
plures in seculo tā clericorū q;
laycorū q; a multo tempe vtū
fecerūt nec tamē audēt conuer
ti timore tētaionū. Semp an
te oculos habent tētaiones s;
nō osiderāt mltimodas q; in or
dīne sūt consolatiōes. Ecce ex
emplū. **Ca. xlviii.**

Retulit mihi Daniel abb
sconauie milite quendā
honestū a in milita nominatū
in cāpo factū fuisse monachū.
Die cū aliū quendā milite eq

in armis strenuū in seculo am
cū habuiss; a die qdam ad cō
uersionē eū; hortatus fuiss; rñ
dit ille mēne pusillanimitatis
verbu;. Vere amice. ego forte
venire ad ordīnē si nō esset na
res quā timeo. Interrogāte mō
cho q; nam esset res illa. Rñdit
miles. vermiculi vestimētōzū.
Pānus em laneus multos ver
miculos nutrit. Tūc ille subri
des ait. Och forte milite. Qui
in bello dyaboli nō timuit gla
dios in milita xpī timere debet
pediculos. Auferēt tibi nūc pe
diculi regnū celozū; Ille licet
ad hec verba tūc tacuerit tēpe
tamē modico emēso effecture
spōdit. Nam a ordīnē tam ver
bis q; exemplo illi? prouoca
tus intrauit. Cōtigie vt postea
hij duo ouenirent Coloniē in
ecclesia beati Petri. Nō achus
vero cāpensis cū alterum regu
lariter salutass; subridēs adie
cit. Quid est frater? Times ne
adhuc vermiculos? Ille bene
recozdās vnde talis interroga
tio haberet originē a ipse sub
ridendo respōdit. verbū bonū;
a memoria dignū;. Crede mi
hi frater a hoc pro certo scias
q; si essent omēs vermiculi om
niū monachozū; in vno corpe
non me de ordīne morderēt.

Quo verbo audito ille multis edificatus est multis ad edificationem recitans. Vides quante fortitudinis sit factus qui ante conversionem nimis fuerat pusillanimis. Non hoc nisi ex dominis consolamentibus que sunt in ordine. Nec de hijs deca sunt quos vitium pusillanimitatis ne outantur auerit. Nunc audiat aliqua exempla de hijs quos post conversionem ne proficerent tetrauit et impediuit.

¶ Carolus.

¶ Colasticus sancti Andree in Colonia Bodefridus cum esset vir debilis et decrepitate etatis ad ordinem cum multa animi instatia venit. Ego vero cum ipso in probatione fui. De quo etiam plurima quibus verabatur temptationum genera vidi et audiui. Die quadam cum ad chorum festinaret et cappam suam induere conaretur dyabolus conatum eius impediuit cappamque fortiter extraxit. Tandem post non modicam fatigationem ad se reuersus: a dyabolo se impediri considerans: cappam induere cessauit et signas se fugauit inimicum nec aliquid deinceps passus est impedimentum. Cum iam ad finem tenderet annus probationis cepit ei dyabolus ad mentem reducere diuersa que in seculo habueat omnia

proponere etiam plurima que in ordine esse videtur incommoda prout videlicet vestimentorum longas vigilias et silentium. calorem in estate et frigus in hyeme regulare ieiunium et tenuem dietam et cetera huiusmodi similia. In quorum omnium consideratione ita pusillanimis effectus est ut omnino de perseuerantia desperaret et dixit mihi. Non putabam ordinem tante esse districtiois. usque ad hoc tempus estimavi quod minuti carnes comedere et quod modoachi sine cucullis suis dormiret. Penitet me huc venisse. Propositum meum est ut per memetipsum cantem in ecclesia mea in Berlislaxim. cuius pastor ego sum: que satis male modo locata est: et spero per dei gratiam quod honeste et sine quere la regere debeam in ea plebem mihi commissam. Cui respondit. Temptatio dyaboli est quod vis sub specie boni eijcere conatur. Tunc ait. Si istud non est bonum reuertar ad prebendam: meam et in habitu claustricameram aliquam mihi eligam ubi tam canonicum viuam ut alij exemplo meo edificetur. Chorum frequenter et quicquid mihi subtrahere potero pauperibus erogabo. Ad quod iterum respondi. Et hoc consilium dyaboli est. Si reuersus fueritis omnibus eritis derisui et qui

Quarta **distinção.**

hec fuasit in peccata p̄stima v̄s
p̄cipitabit. **S**ic eo fluctuante
cū die quadā ego ad latus ei⁹
federē et verba consolacōis im
pendere cōdice; psalmorū arri
piūt apuīt et ait. Videam⁹ q̄d
de me dicturi sint fr̄es mei si re
uersus fuero. p̄mus autē versu
culus q̄ occurrit iste eāt. **A**dū
sum me loquebātur q̄ sedebāt
in porta et in me psallebāt qui
bibeant vinū. **S**tatiq; excla
mauit. **V**erz prenosticiū. **E**go
in q̄t tibi exponam prophetaz
istā. **S**i rediero ad sanctū **A**n
dreā concanōnici mei quoties
in porticu ecclesie sue sedebunt
ip̄i aduersus me loquētur me
iudicantes et de salute mea di
sputātes. **P**ostib⁹ vero quan
do sedebunt ad ignem et vaca
būt potationib⁹ ero psalmus
eorū. **S**icq; dei misericordia ad
mentē reductus et a se cōforta
tus monachus effectus est et
nō multo post in bona cōtriti
one defunctus migravit ad do
minum. **Capitulu. l.**

Renergiā dicte ecclesie
sancti **A**ndree scolastic⁹
et fratris **H**odofridi successor
cū post eius mortē fieret ap̄d
nos nouit⁹ in tm̄ cepit varijs
temptacōibus vexari et turba
ri vt pusillānimis effectus die

De **temptacōe.**

quadā; dñō **B**euardo abbati
diceret. **N**ō possum hic diuini⁹
manere q̄ nec ordinez valeo
diuini⁹ sustinere. **Q**ue; cū inter
rogass⁹ quo vultis ire? **R**ndit
ille. **A**d prebendā mea; opor
tet me r̄dire. **T**ūc abbas qua
si vir prudēs quadā seuerita
tem simulans cepit nescio ad
quē clamaē. **A**fferte mihi secu
rū. **C**ui cū dicerz nouit⁹ q̄d
debet securis? **r**ndit. vt prece
tur pedes vestri. **C**redite mihi
magis v̄lo v̄s sine pedibus
semp pascere q̄ v̄s sinā abiē
et ofundere domū nostrā. **T**ūc
ille subridens ait. **M**elius est
vt maneā. **S**icq; per verba io
cōsa cessauit temptacō satis du
ra. **N**ouit⁹. **V**t ofidero no
uit⁹ facile temptatur et facile
sanatur. **M**ōachus. **H**oc
plenius scies in sequēti capitu
lo. **Capitu. li.**

Nouici⁹ quidā; cum in
Hemenrode satis tranq̄l
le ānuū peregrisset probacōis
et v̄lūtate stabilitatis exp̄es
sa in capitulo radēdus esset in
mōachū. atq; is qui cū radere
debat rasoriū in corrigia cor
rigeret dyabolus eadē hora
sic iuuenē cōtristauit sicq; pu
sillānimē reddidit vt mutato
ānimo rasore; nō admitteret.

Quarta Distinctio

Quo viso dñs Hermā⁹ ab
bas loci sancte Marie tūc ibi
de priore simulata quadā iocū
ditate accurrit. collū iuuenis
vtrōq; brachio strinxit et q̄a
eadē tristitia ex immisiōe esset
dyaboli dōcēs fluctuantē oī⁹
ad tranquillitatē pduxit. Tem
tatione vero sedata mor adole
scētis faties nō sine assistenti
um admiracōne est serenata et
pmisit se radi. Sicut mibi r̄tu
lit iā dictus abb ita vultus no
uicij subito fūcāt imutatus vt
nigredo maxillarū et tremor la
bioꝝ satis oñderent q̄d corde
cōcepisset. **N**ouitius. Ecce
istd est qd iā dixi: qd nouicijs
tētatio facile vniat et facile re
cedat. **M**ōchus. Quedam
temptacōnes nouitioꝝ tā dure
sunt et tā valide vt illas opescē
valeāt non verba nō exempla
sed sola potētia atq; cōsolatio
diuina. **Ca. liij.**

Nouiti⁹ quida; tempe p
bacōnis sue ex quadā tē
tatiōe dyabolica quā nūq; an
te ouerfionē senserat grauissimē
turbatur. Erat em̄ eadem tēta
tio de incarnatiōe verbi nonq;
de illa male sentiret: s; diabol⁹
per spiritū blasphemie feruorē
mētis illius nitebatur extingue
re. vt dū de ea dubitaret tātos

De tētatione.

p Christo subire labrēs recū
saret. Die quadā cū staret ad
primā in choro nouitioꝝ cōn
altare otēplatus est ocul⁹ cor
poris ymaginē crucifixi in ae
re uire ad se ac si diceret. Qua
re dubitas? **R**espice i me **E**go
sū ille q̄ natus et passus sum p
te. Per aliquā hōrā añ fatiē ei⁹
pēdserat ipa ymago. quā tm̄
videre potuit ab vmbilico et su
pra. **I**nterrogat⁹ a me si sciret
qd hoc signaret respōdit. Dñs
mibi cōtulit gratiā illam: vt ni
hil ipudici⁹ et qd ledere possit
verecundiā meam cogitāe pos
sum de illo. Et ideo intellexi qd
tm̄ partes corpis sui supiores
nō inferiores mibi oñdere dig
natus est. **A**b eadē hōrā omnis
illa cessauit tētatio. quā ante
nulla confessio nulla sanāe po
tuit oracō. **E**t lic; iam dicta tē
tatio cessauit nō tamē temta
tor cessauit. Quē em; deicere
nō potuit p blasphemā fugāe
conat⁹ est p accidiā. **N**am per
plurimos dies q̄tiens ire debe
bat ad ecclesiā ad hōras cano
nicas. remisissetq; ad ostium cel
le sensibilē et tam grauiter sca
pulis dyabolus illū depressit:
vt opelleretur residere et q̄esce
re. **F**actusq; monach⁹ tam for
tis et tam feruens est in ordīe

lata et bene trita eo quod multi am-
bulant per eam delitiosa propter con-
piscientiam oculorum. In hunc mo-
dum visum interpretans a tem-
tatione apostasie liberatus est at-
que pusillanimitate spiritus et tem-
pestate. **N**ouit? Satis est
mirabile quod deus tam efficaciter spi-
ritum instruit hominis dormientis.
Monachus Recor dicit nunc
cuiusdam nouitii vigilando qui
de satis tectati et per visum noctur-
num non minori virtute ab eadem
temptatione liberati. **Ca. liii.**

In domus est ordinis no-
stri in flandria sita cuius
mentionem feci in distinctione pri-
ma capituli sexto. In hac ante
non multos annos miles quidam
nobilis Berardus nomine de ca-
stro tumo oriundus conuersus
est. Cumque nouitius in choro no-
uitiorum staret clamores monachi
chori in choro superiori super ca-
put suum cantantium frequenter ex-
cipet tectari cepit. Amplius tamen
caput eius turbabat quoties
alleluia cantabatur. In illo max-
ime voces exaltari solent et factus
ex hoc pusillanimis accessit ad
priorem et ait. Domine prior caput
meum doleo nec diutius tam cla-
more super caput meum tolerare
potero. Cui prior verba quedam
consolationis impedit. Si parum

illi profuit. Nocte quidam cum maxi-
me de hoc nouitius temptaretur
vidit se in somnis a quibusdam
militibus aliquando inimicis su-
is undique vallatus nec aliquid
refugii superesse subsidium. Cum
que putaret se celerius esse capi-
endum vel interficiendum clama-
uit ad dominum dicens. Domine libera
me in hac hora. Et circumspectus
mor vidit exercitum candidato-
rum de longe venientem sibi quoque in
auxilium properantem. Signifer
autem qui precebat pro signo
militum alleluia finaliter clama-
uit crebro id repetens quia uici-
feratione hostes territi et dissi-
pugamini merum nouitium solum relin-
quentes. Qui ex parte factus non
solum gauisus est se fuisse libera-
tum ab eis qui eum circumdederant in
nocturna visione: sed quod magis
eam angebat predicta videlicet
temptatione. Mane accedens ad
priorem dixit ei satis hilariter. Ro-
go vos domine prior ut adhuc al-
tius et fortius cantetis alleluia
super caput meum. Non me ammō-
turbabit clamor domine laudis
et recitauit ei visionem per ordinem.
Ita nobis retulit sancte recor-
dationis walterus de Birbach
qui eundem Berardum vidit et ag-
nouit. Nouitius? Puto etiam non
nullos monachos de apostasia

tentat. **M**oachus. Multi de ea tentantur a virilibus reluctantur. Alij tentantur ut tam voluntate quam opere proorsus supantur. Quidam vero tentantur a concepta voluntate diuinis reuelationibus siue ordinatioe ante casum ruocant. Non nulli vero flagellis cohibentur. **Elouiti.** De hijs mihi dicas exempla. **M**oachus. De primis a secundis quod tentatio eorum satis est visitata non est necesse tibi dicere exempla. De nouissimis vero tibi dicam quod audiui. **Ca. lv.**

Moachus quidam de Otturburg teste domino **H**ilippo abbe eius qui hoc retulit tentationes incurrit ut redire proponeret ad seculum. Nocte quidam cum staret in choro a mente tractaret quando vel quomodo de monasterio exiret per tedio cantare non potuit. In laudibus vero dum canticum sancti **A**bacuc psalleret eo quod esset sexta feria iam dictus abbas ad excitandum fratres circumiit. Qui cum venisset ad moachum illum fluctuantem et non catar putans eum dormire se ad illum inclinauit et versiculum qui eadem hora psallendus erat in aure vigilantis fortiter clamauit dicens. Egredieris diabolus ante pedes eius. Quam voce audita satis frictus est ille pu-

tas abbatem per aliquam reuelationem cogitationes suas peruersas scire quibus tam manifeste sententia prophetica visus est respondere. **N**ec aliter intelligens verba prophete quod de se facta timeuit maledictionem eius si abiret incurrere a dyabolo in tenebris suis ducere habere. Sic quod virtute divina reuocatus a malo proposito stabilis factus est et miratus est abbas ut intellexit.

Andionia **Ca. lvi.** **S**olis quidam circa principium uisionis sue sicut ipse mihi retulit tam grauius tentata fuit ut doleret se uenisse ad religionem. Rediit ei ante coram oculis dyabolus delicias seculi quas dimiserat per nuntiam monasterij quam sustinebat et cepit ex hoc grauius tentari et contristari. Que cum tentationes diutius sustinere non posset nocte quodam tempore sui in memoriam de lecto surgens de monasterio egrediens ad ostium quoddam quod ad cimiterium ducit uixit ut transiliret muro ad seculum iret. **R**utu dei semper erat in superiorum limine tam fortiter capite impingeret ut concusso cerebrum retrosum caderet et diu quasi exanimatus iaceret. Tandem ad se reuersus ait. Quovis ire misceam. Quod diabolus debueris habere exsoluisti. Reuertere in claustrum tuum quod non est voluntas dei ut visum vadas.

Vides: q̄ misericorditer deus
suos oseruet. nūc p̄ somnia nūc
p̄ quedā presagia. nūc per fla
gella. Ex hīs satis poteris col
ligere q̄ quedā; nouitioz tē
tações necnō a monachozū
nō verbis hūanis a exemplis
possint curari s̄ sola dīa virtu
te. Nec tibi dicta sufficiāt de tē
taçōibus acidiē vel tristitiē.
Vis nūc aliqua audire exem
pla de auaritia? **N**ouitius.
Volo a deſidero a hoc vitio n̄
solū ſeculares s̄ clauſtrales ſa
tis tētantur. vñ peto vt i dē; vi
tium mihi deſcribēs filias eius
enumeres a ſic exempla ſubiū
gas. **Ca. lvij.** **M**ōchus
Auaitia ē glorie ſeu q̄rūli
bet rez inſatiabil a inbo
neſta cupidō. Hoc vituū alio
nomine vocat̄ philargia. **V**i
detur tamē int̄ hoc duo aliqua
eſſe differētia q̄ auaitia eſt im
moderatus appetit⁹ habēdi om
niū rez. philargia vero p̄ quā
ſingulari appetitu pecunie col
ligēde frena laxatur. **A**uaitie
aut filie ſūt fallacia. pro ditio.
pūria. inq̄etudo. violētia o tra
miſericordiā obdurações cor
dis. **A**uaritia in duob⁹ oſiſtit
in acq̄rendo ſcilicet a retinēdo
De cui⁹ malitia p̄ Salomonē
dicitur. **C**onturbat domū ſuā

q̄ ſectatur auaritiā. **D**ñs volēs
Zacharie oñdere vñde mari
me procederēt mala mūdi oñ
dit ei ampliorā p̄ cuius amplū
os intelligeret cupiditatē **I**p
ſa in eodē p̄lata dicta eſt ocu
lus in vniūſa terra. **S**cđ; apo
ſtolū. **R**adix omnīū malozū
eſt auaitia. **P**er eā non ſolū tē
tantur p̄ſone ſeculares s̄ etiā;
ſpūales **J**acob regredientē ad
terrā natiuitatis ſue. ſecut⁹ eſt
Laban. volēs eū retinere. **Q**uē
cū retinere nō poſſ; ait. **A**d tu
os ire volebas cur furat⁹ es de
os meos. **J**acob q̄ interptatur
luctator vel ſupplantator ſiḡt
virū monaſticū qui eſſe debet
ſupplātor vitioz **L**aban ve
ro q̄ ſonat candidus deſignat
mundū. **C**ontigit frequēter vt
aliq̄s mundū p̄ ouerſionez de
ſerat nec tamē conuſus ab aua
ritia cor ſuum cobiteat. hūc iu
ſte mūdus inſeq̄tur a dicit. **D**e
ſidio erat tibi dom⁹ patris tui
id eſt p̄ria celeſtis cur furatus
es deos meos? **A**c ſi dicat **C**ur
ſectaris auaritiā? **D**e auro a ar
gēto q̄ religioſi ſatis appetūt
p̄dola ſiūt. **N**ō ergo ſine cauſa
auaritiā p̄dolorū ſeruitutez vo
cat apls. **R**achel que interpta
tur vidēs deuz. aia eſt religioſi
que dū mūdi huius diuitias

cōcupiscit quasi p̄dola s̄b strā
mētis abscondit. Omnia ei cor
pis necessaria q̄ mō achis regu
la concedit quia vilia sūt strā
mēta dici possunt. **Novit?**
Sepe ordo noster a secularib;
de avaritia iudicat. **Mona**
chus. Qd illi avaritiā hoc nos
dicim⁹ esse p̄videntiā. Omnes
ei hospites sup̄ueniētes ex mā
dato regule tenem⁹ sicut Chri
stū suscipere. Quib; si negaret
hospitalitas q̄ mō ordinē iudi
cāt de avaritiā tūc forte ampli
us eundē iudicaret de impieta
te a misericordia. Pene nulla
dom⁹ est cordis que nō sit ob
ligata debitis tum p̄pter hospi
tes a paupes tū p̄pter eos qui
quotidie ouertūtur a sine scā
dalo repelli non p̄nt vt em̄ di
spensatores nostros excusē.
non de toto s; de t̄nto sepe hac
necessitate oportet illos velint
nolint auere. Q̄nta pena vitii
auaritiē in p̄senti siue in futuro
plectatur vel q̄ta gloria a fru
ctu diuitiarū contēptus in p̄n
ti etiā remuneretur q̄busdā tibi
oñdam exēplis. Magna erit
eius gloria in futuro.

Capitulu. lviij.

Miles q̄dam **Cesarius** no
mine de p̄ximavilla v̄m
tere oriūdlus frēm habuit car

nalē noie **Dirimmoldū** **Sun**
nēsis ecclē decanū. **Iste** eidē **Ce**
sario accōmodauerat de pecu
niā ecclē. xx. marcas **Coloni**
ens monete. **Mortuo** decano
p̄positus et frēs militē q̄ pecu
niā sibi comodatā reddere reu
sauit p̄mo qd dēteri⁹ erat om̄
no negauit q̄ illū testibus cō
uincere nō potuerūt iurare cō
pulerunt. **Miles** v̄ro stimula
tus auaritiā iurauit a p̄iurauit
equū ascendit a abiit h̄ manu
dñi effugere nō potuit. Cū at
cōpless̄ mediū vie ire volens
ad domū suā p̄cedere nō po
tuit. **Quia** p̄pter auaritiā q̄ radix
est omnū malorū dñs gressus
illius in terra fixit a q̄ mētus
fueat lingue eū offitio p̄iurauit
Senciens se ille iusto dei iudi
tio nō posse loqui neq; p̄cede
re vel saltē **Būnam** redire san
ctum **Abrahā** patriarchā qui
tūc ei in mentem venit satis de
uote iuocauit dicēs. **Sante**
Abrahā si tuis meritis cū offi
tio ligue gressū recepro mor
Būnam reūtar a fratrib; suā
pecuniā r̄stituā. **Statim** vt hoc
v̄it loq̄ cepit gressūq; recepit
pecuniā reddidit a de p̄iurio
p̄niā egit. **Hec** idē **Cesarius**
retulit abb̄i n̄ro vir q̄dam sim
plex a satis bñ mōigeratus.

obijtoz nouit⁹ in domo nra.
Rouit⁹. Si deus sic dure
 punit avaritiā in psonis secula
 rib⁹ puto q^d multo acius illā
 punit i claustralib⁹. **M**o
 nachus. Verū est. Maxieybi
 filie assunt. fallatia scz a fraus
 violētia contra misericordiā
 induratio cordis. **Ca. lix.**

Cellerari⁹ quidā ordinis
 nostri tētatus avaritiā:
 Diduā quandā defraudauit
 inemor pabolesalomon⁹. **C**o
 turbat domū suam q^d sectatur
 avaritiā. Dñs vero non imme
 mor vīdicte āno eodē totū pe
 ne vīnū q^d monasterio creue
 rat ita deteriorauit vt nullius
 esset saporis vel coloris. Sēt
 ens abb tantā plagā non ēē
 sine causa. Virgīnem Christi
 Azelmā q^d tempibus meis Co
 lomē fuit vt sibi a dño causā
 illius flagelli peteret reuelari
 hūiliter exorauit. Qd cū feciss
 rñsum est ei q^d propt^r fraudez
 ess^t cellerarij sui quā in talē vi
 duā exercueat. Et adiecit dñs
 Ad hūc eū tanga; vna plaga
 maiore. Qd factū est ita. Eodē
 enī anno miles q^ddam omnez
 pene annonā monasterij inēē
 dit in horreis sicq; plaga cessa
 uit. **R**ouit⁹. Cū deus valde
 sit misericors q^d est q^d propt^r

vīnū hominis fraude omnē pu
 niat congregationē. **M**o
 chus. Sicut legit^r in Josue pp
 ter avaritiā Achōz qui de ana
 thēate ieicho tulit in omnē po
 pulū ira dei de seuit. Nā sicut de
 us misericors est ita a iust⁹ est
 Si ppter vni⁹ meritū sepe ml
 titudinē parat q^d miris si di
 ctate eius eqtate aliqn prop
 ter vni⁹ delictū multos punit.
Rouit⁹. Si hec ita se ha
 bet videtur mibi vtile sibiectis
 a necessariū p^rlati vt frequen
 ter officiales suos moneat ne
 alicui fraudez inferat ne forte p
 hoc flagellū o^rtra se iudici por
 rigāt. **M**onach⁹. Vex di
 cis q^d modicū fermentū tota;
 massam corrūpit. Non solū de
 us punit si in iūctu avaritiē dā
 na alijs in seāim⁹ pmo etiam si
 nostri auare retinēdo egentib;
 nō imptiamur vel exhibita im
 misericordiē ante tempus sub
 traham⁹. **Ca. lx.**

Srabātia domus est ordis
 nostri que vilariū dicitur in q^d
 hospiti⁹ et egem⁹ mltā bona
 sepe exhibita sūt a adhuc q^dti
 die exhibētur. Hoc āno cu; es
 sent in eade; prouintia tēpaca
 ra fratres eiusdē cenobij sum
 mā annone sue taxātes a sicut
 mōs ē hūane infirmitati defectū

cellerarius sua astuta auaritia.
 Simile pene audies de domi-
 no Petro abbate clareuallis
 in distinctione sexta capitulo
 vnde. Viri iusti multum de-
 statur auaritia sicut audies in
 sequenti caplo. **Ca. lxiij.**

Aud monasterium sancti
 Crispani scolasticus qui
 dicitur vocatur fuit vir magne pru-
 dentie atque scientie natione gallicus
 nomine Ulricus. Cui cum reddi-
 tus scolastrie non sufficeret ne-
 cesse erat ut debitis obligaretur.
 Quidam ex fratribus Steuvelde
 sis monasterii ordinis premon-
 stratis eo quod virum magne litte-
 rature illum aspiceret frequenter
 monuit ut ad domum suam gra-
 tia conuersionis se transferret. Tunc
 ille dimittens inspiratus in hoc
 verba respondit. Pecuniam aliquantulum
 debito soluente illam et veniam ad-
 vos. Sed cum intellexisset prepo-
 situs predicti monasterii pecuniam
 libentissime soluit et scolasticus
 statim habitum suscepit. Qui non
 multo post eiusdem cenobii fa-
 ctus est prepositus. Non dum enim
 in ordine premonstratis erat ab-
 bates. Scies ille cum officio ami-
 mas se regendas suscepisse. non
 pecora vel possessiones operanda
 bat extirpandis viciis. non pe-
 cuniis congregandis. sciens aua-

ritiam radicem esse omnium malo-
 rum vitiorum. Dabatur autem vnum
 conuersus in administratione ex-
 teriorum ita sciolum et circumspectum
 ita sollicitum et perfectum ut omnia per
 manum eius transirent et curibus
 ecclesie que necessaria erant tam in
 aratriis quam in pecoribus siue expen-
 sis ipse quasi solus vniuersa prouideret.
 Omnia ipse erat omnia dis-
 sponens nihil negligens agrorum
 agro copulas vinearum vinee con-
 iungens. Prepositus ista conside-
 ras et in scriptis legens nihil aua-
 ro esse scelestius die quadam cum
 fuisset eundem ad se vocans ait. Ro-
 sti Barbate que veneris ad or-
 dinem. Quia non bene exprimere
 potuit theutonice cum per deoma ha-
 bere non potuit verba ornata et
 ideo quicquid loquebatur conuer-
 sis videbatur esse puerum atque
 distortum. Respondit conuersus.
 Non noui domine. Tunc ille. Ego
 dicam tibi. Ad hoc ei venit ut pec-
 cata mea in hoc loco defleam.
 Quare ergo tu venisti. Responden-
 te eo domine simili de causa ait prepo-
 situs. Si venisti peccata defle-
 formam debueras penitentis tene-
 re hoc est ut frequenter sis in ora-
 torio ut vigiles ut ieiunes deum
 quod per peccatis tuis iugiter exores.
 Non enim penitentis est ut tu fa-
 cis vicinos super exhereditas et

denſū lucū contra ſe cōgregare.
Ad hęc ouerſus rñdit. **D**ñe bo
na illa q̄ cōparo agris velyme
is eccleſie nre cōtinuant. **E**t p̄
poſitus. **B**ene. **C**ū illa fuerit
empta neceſſe eſt vt emasetiā
illa que emptis cōiunguntur.
Noſti q̄ddicat **I**ſaias. **V**e in
quāt q̄ iū gitis domū ad domū
et agrum agro copulatis. **N**ū
q̄d habitabitis vos ſoli in me
dio terre. **T**u vero auaritie tue
nullū fminū pomis. **C**ū omnia
que in hac prouincia ſūt a te fu
erūt cōparata flumē rheni p̄tū
ſibis p̄de. **D**einde p̄cedes vſq̄
ad montana nec hic q̄ſceſ do
nec puenias ad maē. **P**uto q̄
ibi gradū ſiſtes eo q̄ pelagus
ſit latū et ſpatio ſū greſſus aut
tuus ſtrict. **M**ane ego i clau
ſtro tuo frequēta oratoriū tuū
vt die noctuq̄ poſſis p̄ccata
tua deplangere. **E**xpecta pau
liſp et habebis ſatis terre ſub
tus te et ſup̄ te et intra te quā
puliſ es et in puluerē reuerte
ris. **H**ec audiētes q̄da; ex fra
tribus ſeniorib⁹ dixerunt. **D**o
mine dñe ſi conuerſus iſte fue
rit amotus domus noſtr̄ ſubſi
ſtere nō poterit. **A**d q̄d ille re
ſpōdit. **M**elius eſt vt dom⁹ pe
reat q̄ amia et nō acq̄ueūt p̄
ticionē eorū. **P**rouincius. **I**ſte

ſuit verus paſtor ſciēs oues ſi
bi omiſſas nō corruptibilib⁹ au
ri et argēti fuiſſe redētas ſi p̄tio
ſo ſāguine agni immaculati. **C**
Mōchus. **N**oc ſatis in ei⁹ ver
bis et actib⁹ claruit. **N**ā temp̄
illo quo **R**eynold⁹ factus eſt
archieps et eſſent epiſcopi id
ditus obligati curteſq̄ de ſola
te ſua ſum eſt ei vt ex diuerſis
domib⁹ ordiſ **E**ſterciēſis dpo
ceſis ſue cōuerſos fideles atq̄
puidos accommodaret q̄ et cur
tib⁹ p̄ſſent et ānuos redditus
ſua i dūſtria reſormaret. **Q**ui
cū conſilio tali acq̄euiſſet et tam
ex campo q̄ ex mōte domibus
religioſis ouerſos aliquos col
legiſſet ſuaſū eſt ei vt etiā p̄
dictū conuerſū aſſumeret. **P**ro
quo cū honeſtū miſiſſet nuntū
et ille ex p̄te epi ſalutaſſet p̄
poſitū adiecit. **D**ñs meus mo
dicam p̄ticionem p̄tīt a vobis
quā ei negare nō debetis. **C**ui
cū p̄poſitus rñdiſſet nō eſt
dñi mei rogare me ſi p̄cipere
ſubiunxit ille. **P**etit obm̄pe vt
talem cōuerſum ad tales vſus
ei accommodatis. **A**d q̄d verbū
p̄poſit⁹ ſatis humilit̄ conſtā
ter ac manſuete rñdit. **D**abo
ducetas oues in tali grāia in
alijs vero tot et tot ſimiliter bo
ues et equos dñs meus tollat

Quarta. distinctio.

ex illis q̄tū voluerit: ouerfū v
ro anime mee cōmissum ad ta
les vsus nō habebit. **E**go aut
nō de ouibus ⁊ bob⁹ ⁊ de omī
fis mibi animab⁹ sūmo pasto
ri in die iudicij ratione; reddi
turus sū. Et non cōcessit ei. Re
liq̄t ⁊ aliud libalitatē sue in
ditū contra auaritiā religioso
rū vtile satis exēplū. **¶** Die q̄
dam anteq̄ amotus esset p̄fa
to mō supradictus conuersus
ab administratiōe sua ip̄oset⁹
ad vnā grangiaz suarū venit
in qua pullū equinū pulchz
satis vidit de quo iā dictū; fra
trē cuius esset velvñ vñret in
terrogauit. Cui cū conuersus
rñderet talis homo bon⁹ ⁊ fide
lis amic⁹ noster moriēs cū no
bis legauit. Ait p̄posit⁹. **V**tz
ex deuo cōe vel ex aliquo iure le
gauit eū? Rñdit cōuersus. Ex
decessu illius emer sit. **N**ā vxor
eius eo q̄ ess⁹ de familia nostrī
iure ei rmeidie illum optulit.
Tūc ille mouēs caput. **R**espō
dit piū verbum. Quia bonus
homo et amicus noster fidelis
erat idcirco vxore; eius spolia
stī. Redde ergo femine destitu
te equū q̄ rapina est aliena ra
pere vel retinere. Tuus enī; an
tea nō fuit. **¶** Quia idē p̄posi
tus vir prudēs erat p̄ negocijs

De tentatiōe.

monasteriū egrediēs secū iuue
nes min⁹ libent⁹ ducebat. **N**o
uerat enī hoc eis non expedire
p̄pter tentatiōes dyabolicas.
Die quadā cum vnū; ex adole
scentibus secū; adduxisset ⁊ si
mul eq̄tantes nescio q̄d velvñ
conferret obuia; habuerūt iu
uenculā formosam. **Q**uā cum
ex industria equū suū retrahen
do p̄posit⁹ salutasset offitio
fissime stetit illa ⁊ inclinato ca
pite resalutauit eū. **C**um pau
lulū p̄cessissent volēs p̄posi
tus tētare iuuenē; ait. **P**uella
istavidebat⁹ mibi multum for
mosa fuisse. **C**ui cū ille diceret
credite mibi dñe ⁊ hoc ipsum
visū est mibi rñdit p̄posit⁹.
Vnū tm deformat ea; scilicet
q̄ monocula est respōdit iuue
nis. **V**ere dñe vtrūq; oculum
habet ego enī; satis diligēter
confideāui eā. **T**unc motus p̄
positus ait. **E**t ego considerabo
dorsū tuū. **T**ante debueās esse
simplicitatis vt vtrū ess⁹ mas
vel femina scire nō posses. **R**eū
sus vero ad monasteriū dixit
seniorib⁹. **V**os dñi quādoq;
arguitis me q̄ meū; non edu
ca; minores ⁊ exponēs eis cau
sam: p̄dictū Iuuenē durius
arguit atq; castigauit. **T**āte
enī erat litterature vt tempore

quodā pro negotio cordis sui
 Cypsteriū pgens in caplo ge
 neali faceret sermonē. Nec mī
 bi retulit qdam ex senioribus
 dom⁹ illius. ¶ **Noviti⁹.** Con
 tingit frequēter vt potētes viri
 pecunias siue possessiones titulo
 mīn⁹ iusto a suis s^bditis opti
 neant a ex eis dom⁹ religiosas
 edificēt licet ne religiosis reci
 pre huiusmōi elemosinas sci
 enter. ¶ **Mōchus.** Quicqd
 cōscientiā remordet cōscientiā
 polluit. Scias tamē hoc qndō
 q⁹ fieri iusto dei iudicio sic sub
 iecto doctōis exēplo.

¶ **Capitulu⁹ lxiij.**

Ut qdam potēs a nobil⁹
 in terra sua domū cordis
 nostri ostruere desiderās cū lo
 cū religionis grūū inuenissibi
 tores ei⁹ p⁹ p⁹io p⁹ mīnseie
 cit. Abbas vero q⁹ ad eundē lo
 cū missurus erat ouentū timēs
 deo nō placere tali modo pau
 pes a suis possessionib⁹ aliena
 re orauit deū vt sibi sup hoc su
 am dignaret^r voluntatē reue
 lare a non est pmissus vir ille
 iustus de hac re diu turbari.
 Nam die qdam cū esset in ora
 tione huiusmōi vocē audiuit.
 Dedisti hereditatē timētibus
 nomē tuum dñe. Quā surgēs
 mox intellexit p vocē prophēti

cam celit⁹ demissam volūtatis
 esse diuine. ¶ **Ut** homines in deuoti
 de eisdē possessionib⁹ eijcerent^r
 a viri timorati deū q⁹ laudātes
 ibidem lo carētur. Sic legitur
 dñs terram Chananeorū a re
 liquarū immūdarū gentiū de
 disse filiis israel. Nō tam ista
 trahēda sunt in exemplū quia
 omīs auaritia omīs q⁹ iniustitia
 a religiosis detestāda est. ¶
Noviti⁹. Tūto amplius in ta
 libus scandalū vitandum est
 q⁹ seculares nō libent^r claustra
 les hnt vicinos. ¶ **Ca. lxiij.**

Dum cōuentus noster a 1188
 dño philippo archiepo
 sup montē Stromberg wea
 retur qdam homines prouinti
 ales heredib⁹ suis timētes illū
 arguerūt. Quibus ipse rñdit
 verbū bonum verbū sanctum.
 Vtinā inqt ess⁹ in qualibet vil
 la dyocesi mee cōuentus iusto
 rū qui a deū iūgiter laudaret^r
 a tā pro me q⁹ p mibi omīssis
 oraret. Puto q⁹ tūc melior mē
 to ess⁹ status ecclē mee q⁹ modo
 sit. Nulli no cerēt cū multis p
 desent Aliena nō rapiūt cū sua
 omib⁹ iptiant^r. ¶ **Ca. lxx.**

Eo tempe quo fames il 1197
 lavalidissima que āno
 dominice incarnationis .M.c.
 .xcvij. fuit a plurimos exarēt

domus nostrā licet tūc tempis
paup fuerit ac nouella multis
subuenit. Sicut dixerūt hī q
numerū inopū ante portā con
siderauerūt. Aliquādo vna die
mille quingētis elemosine da
te sūt. Dñs Beuardus tūc ab
bas singul dieb⁹ ante messe;
in quib⁹ carnib⁹ vti licebat to
ue; vnū in tribus caldarijs cū
oleribus circūquaq; collectis
coqui iussit et cū pane p singu
los paupes diuisit. Simile fa
ctū est de omnibus alijsq; pul
metarijs. Sicq; per gratiā dei
omnes pauperes supuementes
vsq; ad messem sustētati sunt.
Et sicut audiui de ore iaz dicti
Beuardi abbatis cū timēt ne
forte ānona pauperū ante tē
pus deficeret et pistore pro eo
q; panes nimis magnos face
ret argueret rñdit ille. Credi
te mihi dñe in pastavalde pui
fūt et in fornace crescūt. Parui
imittūtur et magni extrabun
tur. Retulit mihi idē pistorafrā
scilic; cōradus rufus q; adhuc
viuit. q; nō solū panes in for
nace pmo etiā farina creueit in
saccis et in vasis itavt pistores
oēs mirarētur nec nō et paupe
res qui inde nutriebātur. Dice
bāt enim. Dñe deus vnde venit
omnis annona ista. Eodē anno

diues dñs caritatē seruoz; su
oz etiā in hac vita p centuplū
remunerauit. Nā magister An
dreas spirensis p pecunias q; s
in curia Frederici impatoris nec
nō et in Bretia congregauit
mgnū allostū in Blitrsdorp
emitt nobisq; in elemosinā de
dit. Vnde talis voluntas nisi a
deo.

Capitulum lvi.

Eode; tempe dom⁹ in Dē
mērode mater nostra nō
minore caritatem pmo tanto
maiore q; to ditior fuit paupi
bus exhibuit. Tanta enim fa
mes paupes pmebat vt muli
eres pregnantēs ante portā in
nemore piendi tēpa implerēt.
Christ⁹ vero nō immemor p
missi. Date et dabit vobis. q;
largi erāt in dādo. L argā illis
misit elemosinā. Berard⁹ enī
ppositus sancti Symeonis in
treuei moriēs circa ducentas li
bras argenti illis legauit. ex q;
bus cetū ad portā in vsum pau
perū sequestrauit. Portari⁹ ve
ro centū libras suas recipiens
nō ex eis vineas vel agros s; to
tū; maldra filiginis apud cō
fluentiā cōparauit quib⁹ satis
suffitiēter vsq; ad messe; pau
peres sustētauit.

Capitulum lvii.

Retulit mihi frater Bode
scalch⁹ de Dalmusteme

mōachus noster post eadē ca-
ra tempa cellerariū quēdā; or-
dis nostri de westfalia occur-
risse sibi. Quē cū interrogassē
quo festinarē. Rēdit ille. Ad
ocambiū. An messēm ob neces-
sitate pauperum pecora nostrā
occidim⁹ calices et libros no-
stros ipignoraui⁹ mō dñs
mīsit nobis hōiem quī tm̄ no-
bis auri dedit. vt ei⁹ q̄tās in
duplo erogatis rēdeat. Vnde
vado illud cābire pro argēto
vt ex eo pigora nostra possū
redimē et greges reparare. Tria
hec exēpla dicta sint cō illis
q̄ viros claustrales iudicāt de
auaritia. **¶** Mouit⁹. Rūc pri-
mū intelligo qd sit Date et da-
bit⁹ vobis. **¶** Mōchus. Non
intelliges pfecte nisi in futura
vita qñdo pro terrena substā-
tia quā pro Christo dimisisti
siue paupib⁹ in illius noīe de-
disti recipies regnū qd patum
est electis an cōstitutionē mū-
di. In illa die filius hōim̄s tibi
cū ceteris electis tuū enumera-
bit datū et tu eius recipies pro-
missum. Quid em̄ dicet. Euri-
ui et dedistis mibi māducaē et
ceteraque ibi sequūtur. Viri tñ
pfecti cum dño iudicabūt. **¶**
Mouit⁹. Si tñta bona sequū-
tur elemosinā v illis q̄ in hoc

brevi tpe sectatur auaritia. **¶**
Mōchus. Duo illa verba dñi
scilicet Date et dabitur vobis
reuocant memoīe meorem ge-
stā; hīs qui hospitalitatē ex-
ēcent pro exemplo satis neces-
sariam. **¶**

Capitulum lxxviii.

¶ Hbas qdam vt puto de
ordie mgro ficut ex rela-
tione cuiusdā abbis ordis no-
stri didici hospitalis eat valde
et cū paupes multū misericors
Et q̄ in opibus misericordie
feruēs fuit tales dispensatores
domui sue ordinarē. Studiū q̄
nō eius feruorē impedirēt h̄ ma-
gis incēderēt. Qñto plures ho-
spites suscepit q̄to plus carita-
tis paupib⁹ exhibuit tñto illi
et domui ei⁹ dñs amplius bñ
dixit. **¶** Et⁹ cui⁹ mortē successor
eius stimulat⁹ auaritia pietatis
officialib⁹ et amotis et eis q̄s
tenaciores noueat institut⁹ ait
Predecessor me⁹ nimis eat dap-
silis et in discretus eius officia-
les nimis prodigi sic ordinaē
debem⁹ expensas mōasterij at-
q̄ tēpare vt si forte seges nra
gradinata fuerit et tempa cam-
emerferit habeam⁹ vñ paupi-
bus s̄buemam⁹. Diuisi modi
verbis auaritia suam pallias
hospitalitatē procius exclusit

et consueta bñficia pauperibus
subtrahit. Caritate subtrahit ap-
ficere non potuit mōsterij sub-
stantia pmo in breui ad tantā
deuenerūt paupertatē vt vix ha-
berent qđ fratres māducaret.
Die quada; vir qđdam venerā
de canicijs venit ad portariū; q̄
fuit hospitij quē ille quidē
clanculo et cū timore collegit
atq; hospitalitatis officia pro-
posse et tempe illi exhibēs adie-
cit. **Nō** te scandalizare debet bo-
ne vir qđ tā negligēter te pro-
curo qđ necessitas in causa est.
Aliqñ vidi talē statum huius
monasterij vt si vnusq; episco-
pus cū magnā caritate et abū-
dantia fuisset susceptus. **Rndit**
ille. Duo fratres expulsi sūt de
mōsterio isto nisi illi duo fue-
rūt reuēsi nūq̄ bonus erit sta-
tus eius vn⁹ eorū vocatur. **Da**
te: et dabit vobis alter. **Sicq;**
ab oculis eius recessit. **Mo**
uitus. Puto aliq̄ fuisse psonā
angelicā p quā dñs primā fra-
trū illorū reuocare voluit cari-
tatē. **Mōchus.** Portarius
cum eēt laicus nomīa eadē reti-
nuit abb̄ et fratrib⁹ audita re-
citauit. Resūpta ē hospitalitas
et cepit eis mox dñs benedicere
vt prius. **Mo**uit⁹. Quid
sciendū est de illis q̄ hospites

colligūt et elemosinas tm fati-
unt propter gloriā manez;
Mōchus. Tales dādo sua
peccāt et nihil aliud recipiunt
nisi qđ querūt scilicet laudē hu-
manā. **Alij** sua Christo dant
tm propt vitā eternam et hos
dñs non deserit in p̄senti. **Qui**
dā vtroq; ppter vtrūq; videlicet
vt in p̄senti ditiores fiāt et in fu-
turo habeāt vitā eternam. **Et**
istos dñs sepe duplici mercede
remuneāt. **Vic** p bona tempa-
lia in futuro p bona et̄na. **Nō**
nulli vero sūt qui etiā paupes
sua Christo largiūtur et du; ce-
perūt ab ipso ditari tūc ex dy-
abolica tētacōne amplius tem-
tati manu; suam retrahūt ege-
statē timētes. **Mo**uit⁹. De
hoc dicas exemplū. **Ca. lxx.**
Non est diu qđ femia que-
da; adhuc forte viuens
et in qđam ciuitate manēs in
qua abbates nostrī eūtes ad
generale capitulū hospitari so-
lēt plures ex eis luci sui causa
hospicio suscepit. **Sentiēs** sibi
illa ad ingressum illorū benedi-
ci fenū illis gratis dedit deinde
pabulū. **Quāto** plus dabat tā-
to plus habuit. **Et** cū hospitū
suorū meritis et orōne iā diues
facta esset bonisq; omnib⁹ abū-
daret cepit defectū timē et dicē

intra se. **N**ō potes diu sustinere
tūtas expensas modo contri-
manū ne forte paupertatē incur-
ras. **M**ira res. **M**orvt hospiti-
bus stipēdia cōsuetā negauit
et dñs illi manū subtraxit. **N**ō
enī in domo illa frat' dabit' ha-
bitare poteat de q' germanus
eius dāte expulsus erat. **E**adē
ad se reūsa cū se egere aspicer;
de omissione pñiam egit et pri-
ora resumēs opera iterū ditari
cepit.

Capitulum lxx.

Nōseuēllē quomō intelli-
gēdum sit qd' **C**hrīstus
ait **O**mnī habētī dabit' ei autē
quī nō habet etiam qd' habet
aufere' ab eo. **M**oachbus.
Ei quī habet gratiā hospitali-
tatis et caritūe bonoq; animo
et hilari vultu hospites suscipit
atq; libent' paupes introducūt
dño procurāte dabitur ei in p-
senti tm̄ et nonnunq; vt supra
dictū est centuplū et abunda-
bit et in futuro vita etna. **Q**uī
autē gratiā hospitalitatis et ele-
mosine nō habet ita vt inuit'
paupes hospitesq; videat et re-
cipiat atq; cū malo aio et mur-
mure hoc ipm qd' negare non
potest impēdat huic iusto dei
iudicio hoc ipz qd' habet in sū-
stantia tēpali vel in seipso defi-
cit vel ab alijs rapitur atq; di-

strabit' nec fidelīū elemosinis
augetur. **M**ouitius. **S**atis
placet expositio ista et hoc p-
ter exempla pcedentia. **M**o-
nach'. **L**icet frequēter contin-
gat vt claustrales prop' **C**hrī-
stū largi locupletētur et cōtra
ipm mandātū tenaces depau-
perētur. **D**e vtroq; tamen sū-
iungā exemplū.

Capitulum lxxi.

Nōeueuēlt puūtia dyocē-
Treuerensis sitū est quoddā
cenobiū ingri ordinis qd' **L**a-
cus dicitur nomē habēs a rep-
sonis possessionib' q; possēs et
in religiōe cetis terre nostre
cenobijs ampli' florens. **A**d
hoc die quadā saxo qdam ho-
spitādi gratia diuertit q' mul-
tū caritatie illic susceptus edi-
ficatus recessit. **N**ō multo post
diues quidā in **S**axonia ami-
cus eius in extremis agens cū
testamētum suū illo presente
faceret ait. **V**ellē aliqua lega-
re pro amia mea si scire in quo
loco optime esset locatū. **C**ui
ille respōdit. **I**uxta **C**oloniā
claustrū quoddā est valde re-
ligiosū in quo veracit' sunt ho-
mīes dei et in hospitalitate me-
teste pāpui nūq; potētis ele-
mosinā vestrā melius et aie v-
stre locaē vtili' q' in eodē loco

Ad eius osiliū saxo vt puto q̄
dragita marcas argēti legauit
et decessit. Missa est p̄ seruū pe
cuniā Coloniā et q̄ status dy
ocessit Coloniensibz ppter scisma
q̄d erat inter Ottonē et Philip
pū reges malus fuit. Pecuniā
ibi reliquit et ad lacuz pedes veni
ens abbati rē p ordinē retulit
q̄ misso cellario pecuniā ibidē
recepit. Nec mihi sūt relata a
quodā religioso conūso ordi
nis nostri. **Ca. lxxii.**

Eiusdē ordinis cella que
dā in ep̄atu Coloniēsi fi
ta ē quā noiare nolo ppter tē
pus quā p̄positus t̄z tenax
regit vt neminē sponte sua ho
spitio sc̄bz regulā suscipiat cū
tamē satis abūdet. Ep̄us vero
q̄ et aduocatus eiusdē celle est
sciens hominē pecunio sū esse et
inhospitale semel vel bis in an
no cū plurimis eq̄taturis et mlti
tudine militū hospitaf ap̄
ip̄sū in quoz recepcone t̄m ex
pedit p̄positus q̄tum sufficere
posset ad susceptionē hospitū
totius an̄i. Alijs vero mōaste
rijs mltō ditioribz idē ep̄us
p̄cit et sua largit vt impleatur
p̄dicta finā saluatoris. Omni
habiti dabitur et abūdabit ei
autē q̄ nō habet etiā q̄d habz
auferetur ab eo. **Novitius.**

Satis mihi dictū fateor t̄a wz
bis q̄ exemplis cōtra auaritiā
nūc p̄cor. vt idē facere nō pi
griteris cōtra gulā. **Monachus.**
Prius expedire te de beo
de gula q̄d sit que sint ei⁹ filie
et q̄ piculosa sit illius tētatio
si eius cōsensus adhibeat cor
pori et aie et q̄busdā tibi hō on
dere testionijs. **Ca. lxxiii.**

Ovla est solius corporis cā
imoderat⁹ et illecebrosus
comedēdi bibēdiqz appetitus.
Diuus filie sūt imūditia scur
rilitas. inepta leticia multiloq
um ebriacō sensus circa intelli
gentiā. In gula sunt q̄nqz gra
dus peccadi primus est cibos
p̄tiosos et delicatos exq̄rere. se
cūdus curiose p̄pare. terti⁹
ante tēpus fumere. Quartus
nimis auide. q̄ntus in nimia q̄
titate. Bula primus hō vict⁹
in paradiso succubuit. Ix̄ esau p̄
mogenita furripuit. Bula 3o
domitas ad peccatū maximū
incitauit. ipsa filios isrl̄ in des
to p̄strauit. Adhuc esce coruz
erāt in ore ipsorū et ira dei ascen
dit super eos. Imq̄tas 3o dom e
fuit saturitas pais et abūdātia
Homo dei Abdo scilicet missus
i bethel p̄opt omestione a le
one occiditur. Diues q̄ epula
bat q̄tūdie splēdide in inferno

sepelitur. Nabuzardan princeps
coquorum id est gula Iherusalem
destruxit vides quanta sint pericula
in illa. **A**ccedat et testimonium.
Ait enim Salomō. **V**e terre cuius
princeps manet comedūt. **I**te. **O**mnis labor hominis in ore
eius et anima eius non replebitur
Et in euangelio dñs **V**idete ne
corda vestra grauētur in crapu-
la et ebrietate. **I**te apłs. **N**on
estis ambulem⁹ non in omessa-
tionib⁹ et cetera. **P**rima Christi
tētiatio a diabolo p gulā facta
est. **V**nde Iheronim⁹ dicit. **I**n
pugna xpī prius agit cōn gu-
lā ieiunando p quā victus est
p̄mus homo. **Q**uia valida et im-
portuna sit nob⁹ vicij hui⁹ tēta-
tio q̄busdā recētorij tpe gestis
pandā exēplis. **O**rdinē etiā in
q̄tū potero necnō et modū su-
p̄dictarū tētationū. **A**d scilicet;
Elau et reliquorū q̄ illic enūati
sūt fuare studebo. **Ca. lxxiiij.**
Olomie i maiore ecclesia
decan⁹ q̄dam eāt natiōe
Sueu⁹ vir diues prudēs et ho-
nest⁹ in oculis **F**rederici ipatois
satis accept⁹. **D**ic cū in pome-
rio suo pomū nouellam plan-
tā haberet et iā flores ei⁹ in po-
ma p̄fēcissent p̄cepit omī fami-
lie sue s̄b interminacōe gratie
sue necnō et penē ne aliq̄s ali-

q̄d ex eisdē pomis que pauca
erāt ante maturitatē carpet p
baē volēs eius p̄micias. **C**ūq;
omēs p̄ceptū illius custodi-
rēt scolaris q̄dam noie **C**ontra-
dus ognat⁹ eius et p̄ ipm in ec-
clesia facti **A**ndree i canonicū
p̄mot⁹ poma eadē vidēs et desi-
derans patris p̄ceptū neglexit
vnū tñ vt puto de pomis tulit
et comedit. **Q**uōd cū decan⁹ intel-
lexit tñta ira et odio exarsit in
illū vt dilectū ei⁹ cerz nec ab ali-
q̄ poss⁹ induci vt culpā ei igno-
scret. **E**t quē multū cogitaue-
rat diuhs stipēdijs ditare ab il-
lo die inq̄tum potuit depressit
Ego eundē **C**ōradū bñ noui⁹
eāt cātor p̄fate ecclesie. **S**atis
vt vidēs tētationis puci hui⁹
p̄na p̄cordat cū pena **A**dā. **I**l-
le p̄t pomū eiect⁹ est de p̄di-
si delictis iste de domo auiculi
sui atq; diuicijs. **P**roum⁹.
Cū **A**dām in p̄tate haber; om-
nes fr̄cs p̄disi miz q̄ abvna
se arboze otinere nō potuit.
Mochus. **M**ulti temē **A**dām
iudicāt de inobediētia pomū vi-
litate attendētes et vim tētatio-
nis nō considerantes sicut s̄b
iecto p̄babit⁹ exemplo.

Vidā pat̄ **Ca. lxxv.**
Familias seruū habebat
fidelē et vtilem omīū rerū suarū

Quarta **Distinatio**

dispensatore. **C**ōtigit vt die q̄
dā hmo esj de inobediētia. **A**d
int̄ eos de esu pomī cōtra p̄cep
tū dñi et huius indignādo illi?
inconstantie diceret. **V**t taceas
de dō si mibi tā distrīcte aliqd
a vobis p̄ciperetur nunq̄ tras
gressor efficerer. **T**acuit tunc
dñs et post dies aliqt̄ cum ille
mīn⁹ sibi caueret nec sermonē
otra. **A**dā p̄rolatū in memoria
haberet p̄ixidē ei clausā s̄ non
firmatā porrerit dicēs. **P**ixidēz
istā custodie tue cōmēdo q̄ si
aperis illā totius laboris tui
mercedē p̄uaberis: et gr̄ie mee
p̄petuo carebis. **H**oc cū crebri
us ei inculcasset et ille in o clauū
suo se recepiss̄ statim diuersis
cogitacōnibus cepit fluctuāē
tētationibus estuare qd̄ esset
in p̄ixidē scire desiderās. **E**t sepi
us illaz vertens atq; circūspiti
ens ait intra se. **Q**uid si apue
ro illā: solus sū nemo videt. **I**n
terrogat⁹ negabo. n̄ est testis
q̄ me ouincere possit victus tā
dem tētatione p̄ixidēz apuit et
auicula q̄ intus eāt clausa euo
lauit. **T**ūc tristis effectus val
de misterīū intellexit et ad dñm
p̄des p̄ixidē req̄rentis se p̄ster
nens veniā postulauit. s̄ nō in
uenit. **A**d quē dñs. **S**erue ne
q̄ a cōtumax tu primū pntem

De **tētatione.**

nostrū de inobediētia iudicās
tuāq; constantiā apud me cō
mendās teip̄ sū odemnasit. **R**e
cede ego a me fatiē meā de cete
ro nō videas. **N**ec mibi r̄tulit
canonicus qdā; sancti. **S**eue
rim in **C**olonia vir senex etate
verax in v̄bis et vita religiofus
Simile ex pte cōtigit in **S**ax
onia. **C**ap. lxxvi.

Henric⁹ de wida miles fu
it diues valde. **P**otens et
nomiatus ministerialis. **V**erū
ei ducis **S**axonū. **A**dhuc plu
res viuūt qui illū nouerūt. **T**rei
quā recitatur⁹ sū forte r̄cor dā
tur habebat enī vxorē nobilē
ac dilectā. **D**ie quadā cum ser
mo inter eos haberet⁹ de culpa
Eue cepit illa vt mos ē mulci
bus eidē maledicere et de inconstan
tia iudicare animi eo q̄ p
modico p̄mo gule sue satisfā
tiēs tātis p̄mis ac miseris ōne
genus humanū subdidisset.
Cui maritus r̄ndit. **N**oli illaz
iudicare. **T**u forte in tali tem
tacōe fecisses simile. **E**go v̄lo
tibi aliqd̄ p̄cipe qd̄ mīn⁹ est
et p̄opt⁹ amorē meū; mīnime
poteris custodire illd̄. **R**nden
te illa qd̄ est mādātū; subiūx
it miles. vt die illa q̄ balneata
fueris paludē; curie nr̄e nudis
pedib⁹ non ingrediaīs. **A**lijs

dieb? si libet intres. **E**rat enim aqua putres et fimoſa ex toti? curie ſordib? collecta. **I**lla ſb ridete et precepti tñſgreſſionē abhorreſcēte ſubiunxit **H**enricus. **V**olo vt penā addamus ſi tu fueris obediēs quadraginta marcas argēti a me rēpices ſinautē totidē mibi ſoluas. **E**t bñ placuit ei. **I**lle vero ipſa ignorāte ſecretos cuſtodes paludī adhibuit. **M**ira res. **A**b illa hora matrona tā honeſta et tā verecūda nunq̃ p curiā tranſire poteāt niſi ad p̃dictā paludem reſpiceret. **E**t quotiēs balneabatur totiens de eadē palude tentabatur. **D**ie quadā exiēs de balneo dixit p̃diſſe q̃ ſue **R**iſi ingreſſa fuero paludē illā moriar. **S**tatiq; ſuccingēs ſecum circūſperſiſſet et neminē videre putaret comitāte ancilla aquā illam fetidā uſq; ad genua intriuit et huc illucq; deambulando bñ occupiſcētie ſue ſatiſfecit. **Q**uōd ſtatim nūtiatū eſt marito eius. **I**lle gaudēs mori vt eā vidit ait. **Q**uid eſt dñā fuiſtiſne hodie bñ balneata? **R**ēdente illa ſui. **A**diecit **I**n collo vel palude? **A**d qd̃ uerbum cōfuſa tacuit ſciens eū ſuum exceſſū nō latere. **T**ūc ille. **V**bi eſt dñā mea cōſtantiavīa obe

diētia veſtr̃ iactantiavīa. **E**ua vilius tētata fuiſtiſ tepidius reſtituiſtiſ. turpius cecidiſtiſ. **R**eddite ego qd̃ debetis. **E**t cū nō haberet illa qd̃ ſoluēt omnia veſtīmenta eiſ p̃cioſa tulit et p diuerſas pſonas diſtribuit ſinens eā p aliq̃d temp? bñ torqueri. **M**ouit? **V**alde miſerabile ē qd̃ ſic mens hōmīſ ſemp m̃t̃ in uitiū. **M**onachus. **A**nteq̃ ſermo dei audiat non eſt tribulatio vel tētatio ſi ubi ſignū belli p̃dicatio nis tuba oñdit tribulatiōum pugna inſurgit. **V**erba ſunt origenis ſup locū illum. **E**x quo locutus ſū **P**haraon afflixiſti populū tuum. **Q**uā valida ſit qñd̃q; pugna tētacōnis p̃ prohibitionē exemplū tibi ponā milite quendā qui magis elegit mori q̃ in tētatione ſua ſupari.

Ca. lxxvii.

Miles qdam ſic audiuit a qdā viro religioſo multa ſcelera omiſerat. **T**ūdem dū et p̃mā uenit ad ſacerdotē de omiſſis fecit oſſionē ſatiſſcōez ſuſcepit ſi ſuſceptā ſeruare nō potuit. **C**ūq; hoc ſepi? actiſ ſet die qdam dixit illi ſacerdos. **N**ihil ſic p̃ficiam? **D**ic ergo m̃ **E**ſt ne aliq̃d qd̃ p p̃catis tuiſ poſſis cuſtodire? **R**ēdit ille

Est pomus in possessione mea
tali cuius fructus tam amarus et
perissimus est ut nunquam ex eo come-
dere posses. Si videt vobis bo-
num: penitentia mea fit ut quoad
usque vitam de eisdem pomis non
gustet. Sciens sacerdos maxi-
me post prohibitionem excitante
carne vel dyabolo siue utroque
confergere tentationem. Respon-
dit. Pro omnibus peccatis tuis
tibi iniungo ut nunquam de fructu
eius de arboris scienti comedas.
Abijt miles. Penitentia iniuncta
quasi pro nihilo reputans. Sic
fita erat ipsa arbor ut quatenus cu-
ria suam exiret vel intraret ean-
dem arborem respicere possit. Re-
spiciendo semper prohibitionis recor-
dabatur et recordando mox gra-
uissime tentabatur. Die quadam
ante arborem eandem transiens et
poma in ea considerans ab eo qui
primum hominem lignum prohibi-
tum tentauit et perstrauit: tam va-
lide tentatus est ut ad arborem
quidem veniret et ad pomum: nunc
manu extendendo nunc extensa;
retrahendo: totum pene diem contra-
rius in se habere otinuaret. Tandem
adiuuante gratia triumphans in-
ter concupiscentie restituit cor
de coangustato sub arbore ia-
ces spiritum exalar. **N**ouit
Si tentatio adeo tam dura fuit non

mirum si cecidit. **M**onach. 9.
Brauit cecidit tentationi osten-
tendo quod sic foris habuit cau-
sam impellentem sic intus gratiam
adiuuantem. **N**ec dicta sint oc-
casionem pomum propter quod eiecti
fuit de paradiso prothoplasti.
Nouici. 9. Non minus miror
quod Esau esurientes propter lenticu-
le decoctionem primo genita sua
perdidit coram deo: quod quod illi prop-
ter pomum inobedientes eiecti
sunt de paradiso. **M**onachus
Non esuriendo non lenticula; co-
medendo primo genitura sua; per-
didit. sed pro contemptu quo rem tam
pretiosam tam indigno pretio in-
citante gula vendidit. **N**ec no-
bis hoc debet esse terrorem qui fre-
quenter tali cibo vescimur et arden-
ter sumimus quod magni dei donum
est quando viris delicatis post
quod conuulsi fuerint ad christum inco-
dita pulmētaria leguminum ver-
tuntur in conuiuium. **A**udi de
hoc verbum satis iocundum.

Capitulum. lxxviii.

Eo tempore quo milites il-
li honesti et in seculo no-
minati videlicet **V**iricogno
meto flasse. Et **B**ernardus
ogno mento walschart **K**arolus et
Marcinanus **C**olomēses alij
quod tam ex clericis quam ex laicis viri
diuites in **D**emenrode conuulsi

fuiſſent et in or die confortati: q̄
dā ex ſecularib⁹ et dictorū mili
tū notus et amicus ait beate me
morie dñō **B**iſilb⁹ to eorū abb⁹
Nō ſuffitio mirari q̄ tales viri
i ſeculo tā delicati olerib⁹ inco
ditis piſa et lēte pñt vti. **C**ui il
le rñdit. **E**go tria gr̄na pipis
appono: q̄ buſea de groſſa pul
mēta conduñtur. vt pene mbil
in ſuis ſcutellis omedētes reli
quāt. **M**irāte illo et nō intelli
gente qđ audieāt abbas ſub
iunxit dicēs. **E**go tibi exponā.
Primū granū pipis ſunt lōge
vigilie matutinaꝝ ſecundū la
bor manuū. **T**ertū granū eſt
de ſpatio ferculi lautiois. **E**cce
iſta ſūt tria grana: q̄bus appo
ſitis optimi lapois ſiūt pulmē
taia noſtra. **E**t puto vixim⁹
q̄ mōchus magis peccet piſā
ſuam ſiue lenticulā propt̄ toꝝ
cōes vel humores melancolicos
vitādo q̄ nimis ex illis ſumēdo.
Si appoſita ſumere noluerit
neceſſe eſt vt lautioꝝa vel appe
tat vel req̄rat. **S**i ea data fue
rūt ex cōſuetudine: puſillāni
mes ſcādaliſat ſi negata ante
tēpus deficiet. **M**ōachus va
cuo vētre nō poteſt bñ ieiūna
re: vigilare: laborare. **H**inc eſt
q̄ ſanct⁹ **B**ernard⁹ tales in q̄
dā ſermōe ſatis acriter replen

dit. **C**ibaria nra nō ſūt multū
oſortatiua: et iō oportet nos ex
eis ſumē vſq; ad ſacietatē. **P**
Nouit⁹ **Q**uid ſeciendū eſt de
illis q̄ p occaſionē frequēter in
ſeculo ſūt et pene q̄tidie cibis de
licatis vſcitur⁹. **E**rūt ne eq̄les
fratrib⁹ ſuis in merito: q̄ cibis
regularib⁹ tormentant⁹. **M**ō
chus **N**ō eſt meū illos iudica
re vnus q̄sq; ſcđm ſuum laborē
recipiet. **D**icā tibi tñ de hoc cu
iuſdā layci ſententiā ſatis dele
ctabilē cōn quēdā cardinale
iocularit̄ platā. **C**alix.
S **A**ncte recorda cōmīs dñs
Deric⁹ **A**lbanēſis ep̄s et 1188
cardinal anno .M.c.lxxxviii
dñi miſſus a **C**lemēte papa tē
pib⁹ **F**rederici ipatoꝝis p̄dicatē
crucē in **A**lemania cōn ſarracē
nos q̄ſdā ſibi frenre mōchos
ordis aſterciēs aſſūpſit **D**ie q̄
dā cū ſil eq̄tarēt et ipſe dicēt in
gnali q̄s vñm dicat nob aliqđ
bñm. **R**ñdit vn⁹ **I**lle: demōſtrā
to qđā vñſo mōcho laico cui⁹
nomen exadit et p̄ceptū eſt ei
ſtatū a cardinale vt vrbūppo
neret exhortaōis. **I**lle p̄mū ſe
excusās dicēs laycū nō debere
litteātis aliqđ loqui tandē ſic
exorſus ē. **Q**ñ mootui fui⁹ in
deducti ad paradīſū occurr⁹ no
bis ſcūs pat⁹ noſter **B**ñdict⁹.

Dīs nobis mōchis cuculla
tis: cū gaudio intro ducet. Vi
so vero Hērico episcopo a car
dinali: mirabit̃ infulatū euz a
dicet. Quis em̃ es tu? Et ille.
Pater ego suz monach⁹ cister
ciensis. Rñdebit sanct⁹. Neq̃
q̃. monach⁹ corniculatus nō
est. Tūc Henrico satis p se al
legāte: tandē huiusmodi data
sentētia: dicet ostiarijs sanct⁹
Bñdictus. Ponite eū sup̃mū:
a stomachū eius scindētes ap̃i
te. Si inueneritis olera incōdi
ta. fabā. pisaz. lentē. pultes. ci
bosq; regulares: cū monachis
intromittat. Bīmaut h̃ pisces
grossos a cibos seculares atq;
delicatos: foris maneat. Dem̃
de ouersus ad cardinale subie
cit. qd̃ illa hora dicitur? es pau
per Hēric⁹. Ad qd̃ verbu; car
dinalis subridens: sermonē cō
mēdauit. Ego eundē venerabi
le; episcopū a monachū in ec
clesia sancti Petri Coloniē ad
hūc puer audiui crucē predi
cantē: a plurimos ibidē; vidi
signantē. eratq; iustus et san
ctus man⁹ suas ab omī mūnē
excutiēs: a tā verbo q̃ exemplo
multos edificās. ¶ Nouiti⁹.
Recordor sup̃ius te dixisse inq̃
tatē zodomē: fuisse saturitate;
panis et abūdantiā. ¶ Mōa

chus. Verba sunt Ezechielis
ap̃l̃te. Ut ait Moyses: atē q̃
subūteret dñs Zodomā. om
nis eius regio irrigabat̃ sicut
padiſus dei: a sicut Egyptus.
eātq; nimie fertilitatis. Vñ qz
zodomite omēſſatiōibus vaca
bāt. p libidīnē effluebāt. Bu
la luxuria; plurimū accendit.
¶ Nouiti⁹. Quid ergo? Est
ne piculosū: si monachus pa
ne saturaret? ¶ Mōachus.
Quod sup̃ius dixi de lenticula
hoc mō dico de pane. In pane
zodomorū; eo q̃ panis cib⁹ sit
pncipalis: intelligit̃ copia om
nū cibariorū; quo illi abūda
bāt. Panis vō noster q̃a gros
sus est a niger: magis est necē
tatis q̃ sup̃fluitatis a puto ma
gis mōachū pccare si illū ab
horreat vel delicatū req̃rat q̃ si
eo faciet. Maria qñq; in pa
ne sol⁹ eē tētatio. ¶ Cal. lxxx.

Du ē q̃ ad clarāuallez cō
uersiōis gratia: clericus
uit delicatus valde. Cūq; pa
ne; conuentus q̃ tunc tempis
valde grossus erat et pisaz ab
horreret. atq; ex ipō timore nō
solū famis h̃ a future refectōis
tābesceret: nocte quadā salua
tor ei in visu apparuit: quo frēs
vescebātur frustū panis in ma
nu tenēs; quē ei porrexit a ait.

Comede panē hūc. Cui cū no-
uitius rīderz. Dñe nequaquā ve-
sci potui pāe ordeaceo xp̄s vul-
neri lateis sui panē eundē int̄x-
it a porrectū comedere iussit. De
quo cū gustasset factus est sic
mel dulcis in ore ei⁹. Ab illo ei
tempe panē siue cibos regula-
res quos p̄us vix tāgere potui-
t cū multa delectacōe comedat
hoc scias q̄ dyabol⁹ eos quos
decipe neq̄t p̄gulā: deijcere per
indiscretā a indebitā conat⁹ ab-
stinentiā. **Ca. lxxxi.**

Sicut referre solēt n̄ri senī-
ores in Hemmēro de sub-
spete angeli demō cui dā mō a-
cto mīn⁹ circūspecto p aliquot
dies in mēsa formam dimidiij
panis ondit a ne pl⁹ simul su-
meret p̄suasit. Obediuit ille de-
mōi a post breue tēpus tantā
debilitatē corporis incurrit vt in
sensu deficeret a p̄iret. **Mo-**
uiti⁹. Dixisti sup̄ius gulā pro-
struissē filios israhel in deserto.
Qd̄ ergo incitamentū gule vi-
detur tibi maxie fuisse cā illius
plage? **Moichus.** Desideri-
um carmī. Cum em̄ dñs dedis-
set eis manna panē angelorū
omne hñs in se delectamentū:
ingrati tñto bñfitio murmura-
bāt cōn̄ Moysē dicētes. Quis
dabit nob̄ ad comedendū car-

nes? Recordam̄ piscium q̄s co-
medebam⁹ in Egipto ḡtis. In-
mentē nobis vniūt cucumēs
a p̄pones a cepe a allia anima
nostra arida est. **Rib̄il aliud**
respiciūt oculi nostri n̄ māna
Et i alio loco. Anima nostrī nau-
seat sup̄ cibo isto leuissio. **Vi-**
des q̄ta ingratitudo a cū q̄to
iurgio? **Culpā** mox pena s̄bse-
quēs denudat. **Adhuc inquit**
erāt carnes in ore a dētib⁹ eoz
nec defecāt huiusmodi cib⁹
a ecce furor dñi ocitatus in po-
pulū p̄cussit eū plaga magna
mīnis. **Sepe dyabol⁹ religio-**
sos p carnes tētat nunc dormi-
tantes nūc vigilantes: nūc vi-
sibiliter: nūc inuisibiliter. **Quos-**
dam viciat: a q̄busdam viciat.
Noviti⁹. De hñs audire de-
lectet exempla. **Moachus.**
Exempla satis vera a maifesta
tibi dicam.

Capitulum lxxxij.

Non ē diu q̄ mōachus q̄
dā apud nos defūctus ē
Arnold⁹ noie: Colomē i ecclā
scōz aploz canonic⁹. **Fueāt**
em̄ añ ouisionē vir diues a deli-
catus valde. **Iste mibi r̄ferre so-**
lebat: q̄p gulā multū temptare
tur a diabolo: etiam cū leuiter
dormitaret in choro. **Quq̄ cū**
ap̄ter lassitudinē i choro stās

oculos clauderet: scutellā car-
nibus plenā ante os suū senhit
de qua etiā more caminovt sibi
videbat comedere. Cūq; sic be-
stiallyter comedere erubesceret:
caput qñq; retraxit a satis du-
re pieti illisit. **Ca. lxxxiij.**

Oñus qdam ficut ab
eius ore audiui: cū die q-
dam auditor esset cuiusdā pri-
uate misse: in canone modicu
qd dormitās: ex illusione diabo-
li ipsū sup qd prostratus iace-
bat lignū dentib; rodere cepit
ac si aliqd masticaret: et erat
stridor dentū eius vt son⁹ mu-
ris: testā; nucis dentibus suis p-
forantis. frat Richwinus cel-
lerarius noster: q ad missā eā-
dem ministrabat: hec audiēs. in
orōibus suis impediēbat. Et
cū posth conūso loq interrogā-
bat eū: qd in missa inter dētes
haberet dicēs. nō potui prop-
ter vos orare. Rndit ille. Cre-
dite mibi: ego comedi bonas
carnes. Vñ habuistis illas: sū-
q. Respondit cōuersus. Dya-
bolus infra illū canonē prepa-
ueat ori meo scutellā carnū be-
ne refertā; Si nō creditis no-
tate lignum: in quo iacui vesti-
gia dentū meor bene ibi repie-
tis a narrauit ei qliter a diabo-
lo dormitās fuisset illusus lig-

nū vtro ex dentibus eius fueat
corrosū. Sic inimic⁹ viros re-
ligiosos quos decipe per gulā
nō potest vigilādo: ad mīn⁹ il-
lis illudere conat⁹ dormitādo.

Audi nūc de quada; virgine.
quā p carnes nō dormitāte s;
vigilantem visibit temptauit.
nec tñ pualuit. **Ca. lxxxiij.**

Virgo queda; de Ruella
nata. domū patris pntes
amore Christi deserēs. quibus
dā feminis religiosis illi⁹ pui-
tie se sotiauit. cū quib⁹ de ope
manuū suar victitans. orōm-
bus ieiunijsq; vacauit. Cuius
virtutib⁹ dyabolus inuidens.
anserē de domo patris eius tu-
lit a in triclinio in quo cū cete-
ris feminis sedebat deposuit di-
cēs. Quid te misera fame cru-
tias? Accipe a manduca. Cui
cū illa diceret. nō licet mibi ex
eo comedere. qz de furto est. Re-
spōdit dyabolus. Nequa q de
domo em patris tui tuli illum
Tūc virgo. Nō poteris nega-
re qui rapina sit. Tolle anserē
velotius a restitue vbi rapuisti
Vidēs ille mibi se pficere femi-
nis vidētib; auē leuauit: a tu-
guriolo vnde eā rapuerat resti-
tuit. Testata est familia dom⁹
patris eius magnū se int⁹ reli-
q; anseres audiuisse clamōes

strepitū a tū prefatum anserē
tolleret: a tū eundē loco suo re
stitueret. Dicā tibi adhuc duo
exēpla: p que scies qualit' dya
bolū eos quos p desideriu car
nū supet: terreat a cōfundat.

Capitulum lxxxv.

Quñsus qdam sicut au
diu a quodā viro religi
oso carnū desiderio tētatus at
q3 supatus cū illas req̄rere eru
tesceret sic nec licuit: die qdā
assaturā sibi prepatā cellario i
tulit a comedit. Erat em offitio
cellerarius a de ordine p̄mon
strēns. Permissio e dei dyabo
lus q3 aliud facere nō potuit:
gulosū illum rapuit a in tecto
campanilis in modū vestimen
ti sp̄arit. Vbi cū heret; vel po
tius a dyabolo suscitaret cū
datus fuit ad terrendū potius
q̄ ad occidendū: clamauit va
lide fratru auxiliū implozās
Quē ibi herere cernētes causā
q3 ignorātes satis mirati sunt
et turrīm cū festinacōne ascen
dentes p foramē illum retraxe
rūt. **Capitulum lxxxvi.**

1222 **N**on est diu q quidā ex
monachis p̄sumētibz
feria tertia añ cineres in domo
cuiusdā secularis sacerdotis cō
uiuātes: diuersas carnes cū vi
no exq̄stos vsq3 ad mediam pe

ne noctē comederunt. Et cū sa
turati essent mīmis: in ipso gal
li cantu sacerdos v̄cās scolare
adultū nomie Iohannē: quē
ego bene noui: dixit. Certe ad
huc comedem? Vade affer no
bis gallinā: quā inueneis in p
tica iuxta gallū sedentē: q3 cete
ris pinguior esse osueuita pre
para nobis. Quā cū strangu
lassz a ventre ap̄to manūq3 im
posita cū se omīa intestina eius
simul eijcere putaret maximū
busonē extraxit. Cuius motū
cū in manū sensissz a proiecssz
vidissetq3 quid esset rep̄tino
suo clamore omēs aduocauit
Videntes galline intestina in bu
sonē versa: confusi a loco cōui
uij recesserūt intelligētes op̄
esse dyaboli. Nec mibi vn9 fra
tru illorū qui interfuit a vidit
recitauit. **Quinti9.** Magis
me tentāt pisces q̄ carnes: q3
istis mibi v̄scilicet illis non.
Monachus. Puto te recor
dari cum filiis israhel piscium:
quos comedebas in Egypto.
id est seculo. **Flouiti9.** Nō
possum quādo q3 nō recordari
Monachus. Ad memoriā
mibi ruocant pisces isti: mag
nam quandā neq̄tiam cuiā
incluso a dyabolo factā.

Capitulum lxxxvii.

Retulit mihi frater **B**ode
schale⁹ de **V**olmūsteme
q^d die quadā dyabolus fratri
Hermāno incluso de armis b^g
in spē h^ois sibi noti scutellā
attulit cū piscibz. Ille eo q^d ad
huc mane esset dixit. vt ponēt
et recederet. **T**pe quo erāt pre
pandi in disco in quo prius mi
hile esse videbat^r nisi pisces ster
cora repta sunt eq^{ua}. **M**ouit
tū. Puto eundē viz religiosū
pisces de h^oisse et p^{er} nā eiusdē
peccati illusionē fuisse diaboli.
Mochus. Hoc satis p^{ro}ba
le est. Per hoc etiā q^d filij isrl^l
eūz carnibus et piscibz de h^odera
uerit cepas et allia: recor^{do} 2 cu
iusdā piculose tētaconis. in q^o
quidā p^{er}itēs p^{er} allia cecidit.

Capitulu^m lxxviii.

Que cognationes militū in
ep^oatu sunt **C**olomēsi. tā
multitudine q^{uā} diuicijs et p^{ro}bi
tate fortes satis atq^{ue} magna
nimes. Ex q^{ui}bz vna illarū de
villa **B**achxīm originē ducit.
Alteā de villa q^{uā} **B**urzemich vo
catur. Erāt aut^{em} inter eas q^{uā}q^{ue}
tā valide et tā mortales inimici
cie vt tunc tempis a nullo ho
minū. siue episcopo ipsorū do
mino possent sopiri. s^{ed} q^{uā} die
rapinis incēdijs et homicidijs
renouaretur. At illi de **B**urze

nich in t^{er}minis suis fecerūt sibi
domū munitā in nemore. nō q^{uā}
de timore inimicorū. sed vt ibi
possent cōfluere quiescere: et si
mul p^{er}cedēdo illos acius ipug
nare. **H**abētēs autē seruū quē
dā origenariū **S**tembardu^m
nomie fidei eius clauēs muniti
omīs cōmiserūt. **I**lle vero insti
ctu dyaboli clāculo nuntiū ad
uersarijs direxit p^{ro}mittēs q^d tā
dños suos q^{uā} munitiōem pote
stati eorū t^{er}der; nescio q^{uā} cau
se cōtra illos p^{ro}tendēs. **A**t mili
tes de **B**achxīm tradicōnem ti
mētēs. verbis eius minus attē
derūt. **Q**uibz cum secūdo tertio
eundē nuntiū de st^{er}ma^{ss} illi die
p^{ro}fixo se armātes: et cū multitu
dine timore infidiaz veniētēs.
in loco domū satis vicino ser
uū prestolati sūt. **A**d quos p^{ro}
bito^{re} exiēs cū adhuc l^{ex}itarēt
allatis omnū dñorū fuorū in
castellulo meridiano tpe d^oz
mientūz gladijs: certos illos
effecit. **A**d quos armati intrā
tes omīs occiderūt. seruū scdm
q^{uā} illi iurauerūt in sua recipiē
tes. **P**ostea miser ille de tā excē
bili facinore frītus et opūctus
sedē ap^{er}ica; adijt. **V**bi culpā
ofitēs penitentiā satis durā su
scepit. s^{ed} temptatiōi succubens
susceptā minime custodiuit.

Qui mox recurrēs ad papā re
nouauit penitētiā s; nō pseue
uit in obediētia. Cūq; hoc cre
brius actital; dñs penitētia
tedio affect; se ab illo liberare
volēs considerās nībil eū profi
cere dixit. Posti aliqd qđ pos
sis pro penitētia suscipere a cu
stodire. Rñdit ille. Nequaqp
allia comedere potui. Certū est
mibi qđ illozū carentiā s; p pe
catis meis suscepere nūq; trās
grediar. Ad qđ confessor Rñ
dit. Vade a de cetero p peccatis
tuis allia nō comedas. Egress;
homo vrbe in orto qđam allia
cōspexit: qđ ex immisiōe dyabo
li mox occupare cepit. Stās
vero 7 allia attēdens tētabat.
Concupiscētia iualescēs nō si
nebat miserū abire: nec tamen
allia prohibita ausus eāt atū
gere. Quid verbis immorere?
Tandē gula vicit obediētiā:
ortū intrauit 7 comedit. Mira
res. Allia de qbus nūq; gusta
re potuit cū eēnt cocta 7 accu
rate pparata ad comedendū
sibi licita: contra vitū cruda
māducauit 7 immatura. Sic
vilit in temptatione vict; cum
multa cōfusione ad curiam re
diit 7 qđ egerit rētauit. Quē
penitētiālis cū indignatiōe re
pellens ne sibi de cetero mole

stus ess; pcepit. Quid pt? hō
miser ille fecerit nō audiui.
Rouit. Misera est conditio
homis: que sic pna est ad trās
gressiōez. Sed dic queso in q
genē gule precauīt hōmodi q
comedēdo in Bethel a leone oc
cūsus est. Mōchus. Rō co
medēdo: s; cōtra diuinū pcep
tum etiā in tali loco comedēdo:
talē penam incurrit. Qnta sit
culpa illicita siue etiā licita cō
tra pceptū comedere aut bibere
nōnullis tibi oñdam exēplis.

Agister. **Ca. lxxxix.**
Absolō vir honest; a lit
teat; in ecclā sacti Victoris Pa
ris; canonic; 7 añ hos annos in
Sprēkarsbach abbs est ele
ctus. Est ei idē mōsteriū in epa
tu Treuerēsi. Añq; idē Absolō
in locū electōis sue veni; vn;
ex fratrib; in visu noctis vidit
qđ cādela ardēs prefatu; mona
steriū intrar; . Que suo lumine
ōniū fratrū candelas extictas:
qsm manu tenebāt reacceder;
Interptatio visus talis eāt qđ
is adueniret qđ disciplinā disso
lutā reparet. Fact; vero abbs
honestas cōsuetudies quas in
suo monasterio didicerat in
duxit: inter cetera precipiens.
vt tam sue congregatiōis fra
tresq; subiecte sorores necnō

Quarta **Distinatio**

et prepositi eaz ab escis carniū
om̃s abstinerēt. Cōtigīt post
hoc quā dā secularē matronā
religiōis habitū in insula san
cti Nicolai suscipe. Pertin; au
tē; idē monasteriū ad Spren
kiribach. In die reclusiōis
sup̃dictę femine: amicis eius
cū preposito sanctimonialiu;
noie floemo viro pinguius
et bene mihi noto diuinitibus:
cū ipsi carnes vscerētur: et ip
se piscib; prop̃t mandatū ab
batis sui Absalōis vidēs in scu
tella clerici iuxta sedētis carniū
assaturā cōcupiuit. immissaq;
manu Mosellū rapiuit: et cū;
quādā iocunditate in os suū
misit. Morusto dei iuditio idē
Mosell; in guttur inobedien
tis integer descēdit: ita vt mea
tū eius obstruens. nullo cona
tu poss; in os reuocari. Quē de
mensa trahētes cum iā euerfis
oculis putaret suffocandus:
Henric; monach; et camera
rius noster tūc decanus mōa
steriēsis sicut ex eius ore audi
ui pugno tā valide collū illi;
percussit. vt Mosell; infixus
exiliret. Et ognouerūt q; dolor
ille at; cōfusio. pena peccati fo
ret inobediēti pposito. Et hoc
p certo scias: q; sicut dyabol;
plures vt dictū est tētat deſide

De **tētatione.**

rio carniū. ita et vni. **Ca. xc.**
Monach; quidā ordm̃is
nostri offitio cellerariū
die quādā post opletoriū ope
vt patuit postea diaboli into
lerabiliter sitire cepit. Tētat;
igīt tam valide cū fluctuar; et
cogitaret vtrū sibi cōtra regu
lā esset bibendū vel cū piculo
vite abstinendū. tandē victus
pposuit intrare cellarium et bi
bere. Interi intrans oratoriū;
cū; ante altare quoddā trāfir;
et mltū tepide de potu cogitās
inclīnaret in se cū paululū pfe
ciss; erubescens ad idē altare re
dijt stetit et cū multa reuerētia
inclīnauit. Leuās autē; caput
demonē in spectie mōchi niger
rīm iuxta se stare cōspicat hū
iusmodi vba proferentē. Pro
certo tibi dico si nō fuisses reū
sus ad inclīnaciōē ego tibi ta
lem potū in cellarario propinaf
sem quē degerere vix posses q;
diū viueres. Hora eadē diabo
lus dispuīt et om̃is tētatio im
missa siti cessauit. Nec mihi re
tulit dñs Eustachi; abbas de
Hemmēro de asserens ante an
nos septē otigisse. **Mouit;**
De cetero studiosior ero ad i
clīmandū pfundē. **Mōch;**
dyabol; omnē odit humiliati
onē illā maxime p quā homo

deū cognoscit suū creatorē se
creaturā. **Q**uādo hoc vidit homi
nē deuote exhibere deo qđ ipse
facere contēpsit volēs illi simi
lia sustinere nō potest fugitq;
cōfusus. **V**nde ab b̄ philippus
de **O**ttūburg cui⁹ supra memi
ni vir prudēs et litteratus sozo
res de insula s̄cti **N**icolai sic
mibi retulerūt docuit dicēs. **R**ē
temptat vs dyabol⁹ p̄funde in
clīmate i locis debitis et statim
fugiet a vob. **L**oca inclinatiōi
debita sūt altaria et vbi cūq; ex
posita est ymago crucifixi et re
liquie s̄ctorū. **A**d gloria pa
tri etiā inclīnam⁹ necnon et ab
bati alijs q; in mltis locis in q̄
bus ordo hoc p̄cipit. **V**is nūc
audire de qđam quem gula et
marie appetitus vīm de ordine
ēxit⁹. **N**ouit⁹ **V**olo q; mlti
vīm desiderio afficiūtur. **V**i
nū apostotare facit etiā sapiē
tes. **M**ōchus. **D**icā tibi vi
sionē terribilem quā ab eius
ore audiui cui datū est illā vi
dere. **C**api. xci.

Vidā ex senioribus nris
Hermānus noīe cantoz
offitio vir bon⁹ et disciplinat⁹
an paucos ānos defunctus est.
Ipse plures habuit visiones ex
q̄bus vnā p̄nti loco exēpli cau
sa inserā. **C**ū nūp mōchus fa

ctus fuiss⁹ in **H**ēmenro de aliū
quendā monachū tā in choro
q̄m i refectorio primū habebat
an huius ora q̄ndo q̄m choro
infra psalmodiā amphoras cū
vino vidit. **A**mphoras vt dixi
oculis vigilantibus vidit vinū
odore sensit s; man⁹ tenētes vi
dere nō potuit. **I**n q̄bus ille co
gitādo delectabatur. **D**ec an ei⁹
oculos ope dyaboli formabā
tur. **V**idit etiā a vrsu cū dormi
taret nocte qđā an illū erectū
stantē brachia sup pect⁹ eius
ponentē cui⁹ os dormitatis au
ri oūgebat. **N**on multo post
scdm q; ei suā fū fucāt a dyabo
lo apostatauit sicq; sine causa
dyabolus illū p vrsū extrax
it. **V**rsus dicat⁹ quasi celsus eo
q; ore fetū suū formet et dyabo
lus ita i formauit illū scurri
litate verborū vt ob loquacita
tem oris sui tā regibus q; p̄
cipibus sit multum acceptus.
Docatur enī **H**enric⁹ cogna
mento fig. **S**usceptus a dño
Bisilerto abbate in nouitū
morvt cū p̄fessionē cogno
uerat migz mōachū fuisse cap
pā illi mutauit in cucullā ferē
etiā fuisse in ordine p̄mōstratē
si prius tñ vt audiui feminā se
similans p femia in clauistro q̄
dam s̄ctimomialiū susceptus

Menolog
Cisterc.
6. Julij

Lib. 5.
cap. 49.

L. 5.
cap. 49
pne.

Quarta. distinctio.

quasdam corrupit et nonnullas
impugnauit. Nam usque hodie hi
strionis officio fungitur et forte
hij priora operantur. Nec de gula
sufficiat quia ad vitium luxurie
festino. **¶ Carc.**

Luxuria est ex immundis
desiderijs lubrica et effre
nata metis et carnis prostitutio.
Vnde filie sunt amor sui. oculi
dei affectus presentis seculi. horro
vel despatio futuri precipitatio in
constantia inconsideratio cecitas
metis. Gradus luxurie sunt for
nicatio stuprum adulterium ince
stus: contra naturam. Luxuria sic
et gula mala plurima operata est
in mundo. luxuria diluuij maxi
ma causa fuit. ipsa Bethaboli
sulphure et igne consumpsit. luxu
ria Ioseph sanctum incarcerationem
ipsa multos filios israel in deser
to perstravit. Hoc factum est quoniam
peccatores cum in diametris initiati
sunt belesgor. Luxuria Sap
sonem fortissimum ligauit infir
mauit exoculauit ipsa et filios
Dely gloria sacerdotum simulque
vita perauit. Dormiebant enim
cum mulieribus que cubabant ad
ostium tabernaculi. Luxuria dauid
electum domini adulterum fecit et ho
micidam ipsa Salomonem infa
tuas sapientissimum perduxit ad
idolatriam. Luxuria Susanna

De tentatione.

condemnavit Iohannem baptista;
decollauit. De luxuria dicit do
minus per Osee. Omnes nequie eo
rum in galgal. id est in volupta
tibus ibi erosos habui eos. Di
cit et Iohel de illa. Coputruerunt
iumenta in stercore suo. id est in
fetore luxurie. Belxmoth scilicet;
Iob dormit in locis humilibus
id est in luxuriosis. In euange
lio duobus se excusantibus is qui
uxorem duxit superbe respondit dicens
Uxorem duxi venire non possum.
¶ Nouit. Quid est quod dominus in
euangelio aperte prohibet gulam et
figuratiue luxuriam. De illa dicit
Videte ne corda vestra grauentur
in crapula et ebrietate. De
istavero. Sint lubi vestri percin
di. **¶ Moyses.** Nouerat cre
ator totius nature de gula luxu
riam oriri illiusque fomētis nutri
ri. Ventralia ventri coniunguntur
Ac si diceret dominus. Ne fias luxu
riosus: gule indulge periculis. Si
ne cerere et bacho friget venus
Tria sunt que fometa luxurie in
flamant. victus immoderatus ve
stitus pretiosus ostentatio. Nec
tria appropinquata fuisse dicit iniquitate
30 domini videlicet saturitate per
am. id est gulam superbiā vite scilicet
superfluitate vestium per quam libido
puocatur et otium ipsius et filio
rum et filiarum eius. Multa mala

vt dicit salomō: docuit ociofi-
tas. Dauid ap̄t̄ otū peccauit
cū b̄rsabee: vnde quidam ait.
Oia si tollaspiere cupidinis
arcus. Mala bestia est luxuria
castitatis impatiēs: nulli sexui
p̄cit: vix aliquē quiescere finit.
Excitat dormiētes: cōcitāt vigi-
lantes: nūc per motus natura-
les: nūc p̄ cogitationes: nūc p̄
formas oculis subiectas. Tē-
tat incipientes temptat p̄ficiētes
temptat p̄fectos. **¶** Nouitius.
Satis audiui luxurie picula.
audiui cō illā medicamēta
nūc precor vt subiūgas exem-
pla. **¶** Mōchus. Non de illis
dicere volo q̄ luxurie cōsentien-
tes ceciderunt: sed q̄ ab ea tem-
tati cōquassati dei gratia con-
seruati sunt.

Capitulu. xciiij.

Miles q̄dam diues et bone
st̄ more eccl̄stico ab vx-
ore sua sepatus: ad quādā do-
mū ord̄is nostri gratia cōuē-
nis venit. Cui om̄ia sua contu-
lit tali pacto. vt dom⁹ eadē vx-
ori quoad uiueret certā assig-
nar̄ pensionē: que in loco reli-
giōso vitā p̄m̄seāt ducere reli-
giōsā. Nolo noīare domū siue
milite. ne forte aliquā ex h̄is
q̄ dicitur⁹ sum: q̄ adhuc uiuit
sustineat verecūdiā. scō eo no

uitio in tm̄ dyabol⁹ illā st̄mu-
lauit vt appposito resiliaret: ma-
ritūq; iam in frēm ouersū repe-
tēt. Dū sic m̄bil p̄ficere: cū am-
cis ad mōsteriū infidiose ueni-
ens vt sibi cū illo ex septa mō-
sterij loq̄ liceret petiuit et opti-
nuīt. Quē milites rapiētes aui-
sup equū trahētes abducere co-
nabant. Ille v̄ro inq̄tum ex
vna pte leuabat: in tm̄ ex alte-
ra pte deorsū latebat. Tūc m̄-
bil vidētes se p̄ficere: cū matro-
na reuerfi sunt. Tūc illa filiuīt
toto āno illo. finito anno pro-
bationis: exigēte necessitate as-
sumpto secū mōacho venit in
domū suam: in qua sup̄dictā
reperit matronā. Illa simulans
se velle ei loqui secreti⁹ in came-
ram duxit clausoq; post illum
ostio clanculo amplecti ac de-
osculari cepit. Sp̄abat enim
quā si illū ad peccandū indu-
cere posset: q̄ discreto ordine
ad ipsā rediret. Sed filius in-
tegritatis Christ⁹ qui innocē-
tem puerū Ioseph liberauit de
manibus adultere: eripuit et
hunc milite suum ab amplexi-
bus illicitis sue legitime. Nam
de brachijs eius se excuciens il-
le sus eruit: et in igne non ar-
sit. Rediēs hic in domū suam
dicere potuit cū Salomone.

Inueni amariore morte mulie
re: que laqus venator est a sa
gena cor eius. vincula sūt ma
nus eius. Cui merito congruit
qđ subiūgitur. Qui plac; deo
effugiet illā. **¶ Nouit⁹.** Brā
dis tēnatio hec. **¶ Moachus**
Brādiō ista fuit q̄ sequitur.

Capitulu. xciij.

Tuēnis qđam Coloniensis
Richwin⁹ nomine: nouit⁹ fa
ctus est i domo nostra. **Hic** cū
satis deuote ac q̄ete p aliqđ tē
pus in pbacone ageret. ordīnē
qđ suū disceret **¶** dyabolus paci
ac salutē eius inuidēs: per quā
dā sanctimonalē beate Ceci
lie iā dicte ciuitatis tantā guez
m; in ei⁹ corde mouit: tantis li
bidinū stimul carnē eius vul
nerauit vt q̄escere nō possit. **¶** itē
teas reuocacōis ipsa dictauit
et scripsit in q̄bus eū arguit de
cōuersione. hortabat⁹ ad redi
tū. **Dicens** seipsā domū; ptebē
dāvel si quā haberet in eius de
bre esse potestate q̄aduuer;.
si redire velt;. **Has** litteras eū;
misit p puez et ille q̄reret no
uitū: **Hēricus** nouici⁹ eius dē
german⁹. q̄ hodie cellerari⁹
noster est seruo occurrens et
hoc ipſu; qđ postea euenit for
midās. n̄ pmisit vt ei loquere
tur p̄cipiens vt oti⁹ exiret de

curia. **¶** Cui tñ nouitū; in ora
torio p̄stolans: litteras p̄rex
it et abiit. **¶** Quas vt legit mor
totus incādūit: ac si telu; igni
tū cordi eius infixū fuisset. **Ab**
illa hora cū temptaret⁹ nimis ita
vt singul⁹ horis ad seculū redi
re p̄poneret. semp tamē pia fra
trū oratione atq; exhortacōne
detētus est. **Die** quadā eū; es
solus in pbacone: et valde flu
ctuar; sup terrā se pronus pro
strauit. pedes super limē celle ex
tēdit: voce satis alta clamans
et dicens. **¶** dyabole m̄h vi pedi
bus h̄m̄c me extēbas. nō te se
quar. **Tandē;** p dei gratiā triū
phās factus est monach⁹. **Re**
q̄sit⁹ a me si adhuc aliq̄s de
sup̄dictis cogitacōibus sen
tiet reliq̄as: r̄ndit. **¶ Vere** frat⁹
Cesari: tēnationes que tūc tē
pis sciderūt cor meū. mō vix v
stimēta mea attingūt. **Postea**
maior cellerari⁹ apud nos fa
ctus in eodem officio defunct⁹
est. **Ecce** sic dyabolus qñq; p
carnis incētina tētat icipiētes
tētat et p̄ficientes. **¶ Ca. xcv.**

Retulit m̄bi abb **Hermā**
nus eo tēpe quo p̄or fue
rat in **Hēmenrode:** iunenē quē
dā monachū ibitē p carnīs in
cētina grauit⁹ fuisse temptatū.
Cui cum idem iunenīs eādē

tentationē qua mīnis afficieba-
tur: cū lacrimis ofessus fuisset
cōsolat⁹ est eū prior ⁊ ait. **Q**uā-
stīmul⁹ carnis te īpugnat: sic
dyabol⁹ uocē satis alta dicere
debes. **D**iabol⁹ cōfessor meus p̄-
cepit tibi: ut cesses me temptā-
re. **P**ostea cū idem tētaretur: ⁊ tē-
tatio eadē maxime inardesceret
simpliciter ⁊ ualde cōfīdēt⁹ uo-
cē satis clara sicut fūeāt edict⁹
cōn demōnē clamauit dicens.
Dyabol⁹ cōfessor meus p̄cepit
tibi ut cesses me temptāre. **M**ira
virtus ofessionis. **A**d hāc uocē
dyabol⁹ spīritus uidelicet; forni-
catōis confusus fuit: ⁊ tētatio
a iuuenē cessauit. **R**ouit⁹.
Unde habes qd tētatio tal⁹ sit
a dyabolo. **M**ōchus. **A**po-
stolus stīmulū carnis appellat
angelū sathane: eo qd ip̄m ex-
citet ⁊ inflāmat. **R**ouit⁹.
Ut audio cōfessio cōn carnis
tētamēta multū est necessaria.
Mōachus. **D**e hoc satis in
precedētibus dictū est: ī distin-
ctione ip̄i⁹ cōfessionis. **I**n cō-
fessione enī peccati fomes debi-
litatur: tētatio cessat uel tēpa-
tur gratia augmētatur ofitēs
cōsilijs amīatur: dyabol⁹ con-
funditur ⁊ eneruatur. **C**ū alio
qdem tempe sup̄dict⁹ mona-
chus dure satis eadē tentatio

ne vexaret: sup̄dictis uerbis
ex ofilio sui sacerdotis etiā hoc
adiecit. **Q**uid meexas o dy-
abol⁹. **N**ō poteris me plus tēta-
re q̄ te pmiserit dñs. **I**pse est ⁊
dñs tuus. **Q**uī statim leu⁹ sen-
sit: qd spūs ille sup̄bus pond⁹
uerbi suā elationē dep̄imētis
portare nō potuit.

Capitulum xvi.

Alter qdam mōchus isto
de quo iā dictū est etate
matu⁹ ⁊ ī obseruatiā religi-
onis seruētior a spīritu luxurie
mūltipharie multisq; modis ⁊
diuīs īpugnabat. **T**empe q
dā cū esset ī oratorio ⁊ dictis
matu⁹ ī āgulo claustrī stās
ueniā peteret cū angelica salu-
tatione. **D**yabol⁹ post tergum
eius ueniēs sagittam īgnitā
post eū direxit: ita ut illam mo-
nach⁹ uideret iuxta oculos su-
os uolitare: fulgurare: ⁊ ex rep-
cussioe parietis scintillare. **Q**uē
cū sic terrere nō posset neq; fu-
gare a loco oracōnis: tū circa
illum strepitū excitauit. ut su-
p̄ficiēs toti⁹ pauimēti ī quo
stabat coturmīs mōachorum
discurrentiū atteri uideretur.
Quī cū de tali fantasmate mībil
curaret: ⁊ cōpletis orationib⁹
abiret: quasi mūltitudinē mau-
roꝝ post se ueniētum uidit.

Alio tpe spiritus fornicatio
nis cuius anxilitus prunas ar
dere facit: corp⁹ eius igne libi
dinis intolerabiliter succendit.
Cui⁹ importunitate venerabil
vir ille consideras. in hxc verba
alta voce prupit. **Q**uid me ta
crudeliter crucias o dyabole?
Non enim amplius facere potes
q^{uam} a deo pmissus fuisset. dñs me
us ipse est etiam dñs tuus. **D**o
ctrina est predicti confessoris.
ad qua^m wce tali ordine ab eo
tetator discessit. **V**erbis q^{uod}q^{ue}
platis mox cepit in vñce eius
quasi aliqd motabile serpe a
paulatim per utrasq^{ue} aures vsq^{ue}
ad collu descendere cu^m sudore.
Deinde p scapulas a latera. per
coras a crura sensim se trahes.
p talos exiuit. **E**t sicut mibi co
fessus est idē monach⁹ ita spi
ritus ille vt iā dictū est grada
tim descendit. vt sentiret in vno
loco a nō in alio. **Q**ui mox vt
p pedes exiēs fugit: ignis ab eo
excitatus refriguit a temptatio
ōnis cessauit. **N**ouit⁹. **V**i
roz si aliq^{uod} occasioe⁹ prebuerit
spiritui fornicatois sic terribi
liter se cruciat. **M**ōchus.
Sicut ab eius ore audiui. die
quadā cū visitaret cū abbate
in q^{uodam} clauistro sanctimonia
liū. matrona quedā eius dē co

gregacōis quā añ conuersio
nem bñ nouerat: brachiū suū
super collū eius posuit oculos
in eū defigens. **E**t cū confide
rass^{et} plusq^{uam} oporteret. tūc quī
dē mibil ex hoc tetationis sēsit.
h^{ic} postea qñ dyabol⁹ illa^m ocu
lor^{um} defixionē menti eius rēdux
it: **I**ta tetatus est. ab illa hora
a postea. p annos aliq^{uot}. vt eū
vivere tederet. **Q**uāto enī q^{uod}s
pfectior est. tanto plus sensus
suos restringere debet. tactum
maxime a visu. **T**actuz. q^{uod} sic
in vitasp atrū legitur. **C**orp⁹
mulierū ignis est. **D**isum. q^{uod}
mors ingredit^{ur} p fenestris ocu
lor^{um}. **Q**uantū ei monach⁹ iste
in tetatione meruerit sequēs b
mo declarabit. **C**ū esset p^{ro}
in clauistro sup^{er}dict⁹ **D**ermā
nus. nūc abbas loci sacte **M**a
rie. iā dictus monach⁹ nocte
quadā temptab^{atur} grauissime
a fuit eadē temptatio nō tm va
lida. s^{ed} a piculosa a sicut ex ei⁹
relatioe ognoui: talis erat sta
tus eiusdē temptatiois. vt in tā
breui morula sic q^{uod}s manū pos
set vertere. ei satisfecisset si vo
lūtas peccati affuisset. **P**uto tñ
q^{uod} fuerit de incētinō carnis. **I**m
pugnab^{atur} fortiter. restitit vi
riliter. vicit feliciter. **I**n eadē eb
domada vñt ad eū cōuersus

q̄da; simplex de gr̄a gr̄a dicēs
se velle ei loqui secreti? a cū de
disset ei copiā ait. **D**ñe in hac
septimana visū est mibi in som
nis q̄uo corā me staret colum
na fortis et ferrū infixū erat eidē
columnne p̄debatq; in clauo il
lo ferreo corona pulcherrima
q̄si corona impatoris et affuit
q̄dam pulcherrim⁹ dñs q̄ am
babus manib⁹ tollēs de clauo
coronā ponēsq; illam in mani
bus meis sic dixit. **A**ccipe coro
nam istā et defer eā illi mōcho
designans eum ex nomie: q̄ hac
nocte meruit eā. **M**ox prior q̄
temptationē monachi noueat:
visū intellexit et interpretat⁹ est
columnā fortē: monachū fuī
se in tētatione sua insupabilē.
clauū qui etiā de calibe videba
tur fuisse: duram quā pacieba
tur tētationē: coronā de labō
mercedē. **Q**ui vicerit inq̄t dñs
faciā illum columnā in templo
meo. **Q**u corona appēsa sit colū
ne. id est q̄ merces debeat vi
ctorie: testis est apls qui ait.
Bonū certamē certauī. cursū
confirmaui. fidē seruauī. de reli
quo reposita ē mibi corona in
stitie. **N**ouit⁹ **D**e q̄ certami
ne loq̄tur hic apls. **M**ōa
chus **D**e eo q̄ fit cōn hostē tri
plice: carnē sc; mūdum et dya

bolū. **T**ū deo plac; fidelem p̄
ter cōseruationē innoctie pa
cis tempe semp dimicare cū vi
cijs et cōcupiscēcijs: q̄tum illi
plac; si tēpe p̄secutionis semel
exponat cor p̄ gladijs atq; tor
mentis. **V**n ecclesia p̄fallit. **P**l⁹
currit in certamiē cōfessor iste
sufferēs: q̄ martir ictum fuisse
rēs mucrone fundēs sanguinē
Nouit⁹. **M**irari nō desino
q̄ deus q̄ est sūma mūdicia vi
ros religiosos sanctos atq; p̄
fectos: tā immūdis temptacōni
bus et q̄ndoq; diu vexari p̄mit
tit. **M**ōchus. **H**oc fieri cre
dit ex disp̄satione diuine pie
tatis duab⁹ de causis. videlicet
ad custodiā hūilitatis et vt hē
ant materiā exercēde virtutis.
Quis in hoc mūdo maior apo
stolos. **I**pse est q̄ dicit. **R**e mē
nitudo ruelationū extollat me
datus est mibi stimulus carnis
mee: angel⁹ sathane q̄ me co
laphisat p̄pter q̄d et cet̄a. **S**i
aut dicit scriptura. **R**elictē sūt
reliq̄e immūdan gentiū in t̄ra
p̄missionis: vt expiretur in eis
israhel. **N**am cū dño placuerit
vna hora tētacōnes nobis for
tissimas cōpescit.

Capitulum xvij.

In Claraualle sacdos q̄dam re
ligiosus est: si tñ adhuc vivat

genere nobilis. h. virtutib⁹ nō
 bilior noīe Bernard⁹. **I**ste tē
 pe quodā a satbana p stimu
 lū carnis ita est vexatus ita tur
 batus vt iā pponer; tētationi
 omnino cedere. atq; post plu
 mos sudores ad seculū redire.
 ofessus fuerat passionē eandē
 semel secūdo a multo ciēs. h. nō
 cessauit. Tandē quasi vict⁹ ac
 cessit ad pōrē. petēs sibi cappā
 dari. dicens se velle redire ad
 seculū eo q nō poss; carere mu
 liere. Multis pēib; vix pōr op
 tinuit. vt expectar; illa nocte.
Expectauit. ⁊ dñs q saluat spe
 rates in se. cōsolatus est eū; no
 cte illa in somnis. sic ⁊ beatos
 illos magos qbus pcepit. ne
 redirēt ad herodē. Vix tenuit
 obdormierat ⁊ ecce osperit emi
 nus virū horribilē. i. effigie car
 nificis ad se pperante; ⁊ cultel
 lū longū in manu tenentē. seq
 baturq; eū camis magn⁹ ⁊ m
 ger. Quoviso cōtremuit. **R**ec
 miz. Ille vero multū impetuo
 se arreptis ei⁹ genitalib⁹ absci
 dit: caniq; piecit. Que mox il
 le deuorauit. Euigilās autē ex
 horrore visiōis. putabat se fu
 isse eunuchizatu;. **R**ē reuera
 ita erat: ⁊ si nō vt visio oñdit
 cultro materiali. gratia tā spiri
 tuali. Mane vniēs ad pōrē

dicebat se liberatu; a tētatione
 visionē illi p ordīnē exponēs.
Et glorificauit pōr dñm. q tā
 mirabilē ⁊ tā celerit liberauit
 seruū suū; Bernardū. **A**dhuc
 virgo dicē esse carne. **E**t est
 hec hīstoīa satis celebris in or
 dīne nostro. **P**rouitius. **S**i
 sancti viri sic turpitē tētātur
 nō ammō verecūdabz tñ. vt
 battē⁹ confiteri meas immū
 das tētationes. **T**imū ne ofe
 sores me despicerēt: turpia ofi
 tentē. **M**ōchus. **S**i sūt cō
 fessores discreti nō debēt accu
 santes se spnere. h. consolai ne
 similē tētationē incurrat. **D**oc
 eundā sacdoti sacro ⁊ decrepito
 otigisse ognoui. **C**a. xviij.
Olomé prochiā saci Ja
 cobi apli sacerdos qdaz
 sanctus ⁊ religiosus regebat
 quē splendor multaz virtutū
 illustrē fecerat. **E**rat aut littera
 tus hūilis castus affabil pau
 perū pater. religiosoz suscep
 tor. toti⁹ **C**hristiane religiōis
 amator. **D**eo car⁹ toti ciuitati
 accept⁹. **I**pse est dñs **E**uerbar
 dus p dicte ecclesie plebanus
 q ouisionē abbatis nostri **B**e
 uardi puidit sicut dictū est in
 pma distīctiōe capitulo sep
 tio. **E**a q de se btus **J**ob enūat
 bona. hūic iusto copiose satis

gratia cōtulerat diuina. **T**e
pe q̄dragesimali cū ciuiū filij
iuuenes ac delicati cōfiterētur
peccata sua maxie carnis incēt
ua: que fōntare multū solent
cibaria delicata. q̄ tales min⁹
in se expiebatur passionē diu
rius q̄ndo q̄ illos q̄ expēdiret
arguit dices. **T**urpe est q̄ ho
mies Christiani motibus tam
turpib⁹ agitātur. **E**t scandalū
santū pusillos aliquā illi inge
rens despationē. **S**ed iustus
a misericors deus: q̄ **P**etrū ob
gregis salutē cadere pmissit ser
uum sibi dilectū flagello tēta
tionis erudiuit a vt subditis
sciret cōpati passiōe corripuit
cōsimili. **I**tavt dicere posset cū
apostolo. **R**e magnitudo reue
lacōnū extollat me. **D**atus est
mibi stimulu⁹ carnis mee ange
lus sathane q̄ me colaphizet.
Ex hoc i seipso didicit quomō
alijs deberet mederi. **T**pe quo
dā cū abb⁹ **D**ermānus de quo
supradixi: nouit⁹ mōchus fa
ctus stimulo carnis plusq̄ ei
placeret tētaretur a audita fa
ma sactitatis eius ipsū adisset
sperans se meritis p̄ciisq̄ illi
us aliqd posse reuelari ad mis
sas p̄pantē ipsū inuenit. **C**ui
p̄pter tēpus confessionē facere
sicut p̄posuerat nō poss⁹: in au

re ei secreti⁹ dixit. **P**ater gratiē
patior stimulu⁹ carnis orate de
um vt liberet me. **Q**uē cū ille
resperiss⁹ quasi ex abrupto cla
mosa voce rēdit. **C**erte ego si
mille patior q̄d ego pro vobis
orare potero. **E**t sicut mibi re
tulit idē **D**ermānus: ex hoc ip
so edificat⁹ recessit: q̄ hominē
sanctū et senē sibi similia pati
cognouerat. **D**e quo narravit
mibi sacerdos q̄dā religiosus
qui satis de vita eius nouerat
q̄ quotiēs osculū pacis alicui
clericorū in missa porrigebat:
magis illum timore tētationis
ore in aliqua parte faciei tūde
ret: quā oscularetur. **Q**uia vir
tus in infirmitate perficit tem
pore quodā domin⁹ dilectum
suū tam valido dolore capitis
quē etiam glosa vna i aposto
lo weat stimulu⁹ carnis: tenta
uit a afflixit: vt illū viuere te
deret. **Q**ui cū minus orare pos
set aut legere: adiit quendam
medicū peritū rogans sibi ap
ter **C**hristū cōn dolorem tam
continnu⁹ aliqd dari consiliū.
Ille magis appetēs pecuniam
q̄ mercedē diuinā. **R**ēdit. **S**i
dedistis mibi tres marcas bene
curabo vos. **C**ui cū diceret vir
sanct⁹ tres marcas nō habeo:
dimidiā aut libens impendā.

Rndit **H**isificus. Pro tantillo
nolo laborare. Tūc ille **S**i ha
berē tres marcas p̄us darē eas
paupibus q̄ vobis. infirmita
tē meam deo cōmitto Iustū dei
iuditiū. **N**oc cū dixisset vir bra
tus a receder; in ip̄a hora dolor
capitis totalit̄ eū deseruit a im
piū medicū inuasit. **N**ihil de i
firmitatis q̄titate minuebat̄
nihil de mō et qualitate muta
batur. **E**x tūc poterat ei verbo
euāgelico exprobrare. **M**edi
ce cura teip̄ fū. **N**oc miraculū;
cūcā canonico sancti **S**eueri
mnoie Rudolpho arte medico
a quo in eiusdē ofessoris festo
fuerat inuitatus me audiēte re
citauit. **Q**uoniam? **Q**uia hu
ius venerabil̄ sacerdotis fama
valde celebris est in vrbe Co
lonia: p̄to vt si aliq̄ de illo no
sti edificatoria dicere mibi nō
pigriteris. **M**ōachus. **E**x
opibus eius pauca p̄cepi que
tecū cōmunicabo. **C**ū die q̄
daz corpus dñi deferret in p̄xi
de ad infirmū cōmunicādū a de
uemisset in stratā altam a angu
stā quā ego sepius ambula
ui. cētq; platea ei? nimis luto
sa atq; p̄funda obuios habu
it asinos frumento oneratos.
Sacci enī pietē ex pte vna cō
tingebāt ex altera de strata de

pendebāt. **S**colais vero q̄ p̄e
cedebat cū laterna magno cū
labore nūc impellēs azimōs nē
ab ip̄is impulsus p̄transiuit.
Sacerdos hxc vidēs a q̄ vir se
nex eēt ac debilis o siderās pal
lere cepit ac tremē. timens ab
azimīs impelli a in luti illius p̄
funditatē eū; sacramento p̄ci
pitari. **R**ecessit eāt vt tēntatio
talis iustū probaret q̄tinus fi
des eius āplius clarescer; **C**er
nens humanū deesse auxiliū
ab eo quē portabat inspiātus
in hxc verba prupit. **Q**uid est
q̄ agitis o azimī? **R**unq̄d nō
o sideratis quē gestem in mani
bus meis? **S**tate descēdite da
te honore creatori v̄ro. **I**n eius
siq̄d; noie vobis p̄cipio. **M**i
ra obediētia animalū brutoz
Ad vocē sacerdotis simul om̄s
steterūt simul descēderūt. **A**c
cessit miraculū miraculo. **C**ū
esset descēsus laboriosus nō fuit
lappi sacci de doctis azimōrum.
Quoz obediētia vir sanctus
admirās. deūq; gloriāns. si
ne piculo ad infirmū puenit.
Noc factū; satis celebre est v̄s
q; hodie in ciuitate Colonia.
Quāte fuerit hūilitatis lectio
seq̄ns declarabit. **S**olebat
ex cōsuetudine paupes ad p̄n
dū suū vocare **I**nducti sūt die

quadā duo ex quib; vnus ita erat infirmus ip̄o q; aspectu tā horrid⁹ vt alt̄ cū illo māduca re recular; fuerat eius mēfula ex opposito sacerdotis p̄pata. Qd̄ cū vir dei considerass; paup̄rē despectū uicans: et in paup̄e Christū honorās sellam illi cōtra se ponere iussit et ex vna scutellavnoq; cypho cū eo comedere et bibere nō otēpsit. Dicitur etiā fuisse cōsuetudo ei: delicata cibaria tum ppter solios et hospites: tū ppter infirmos paup̄es: quos in domib; lectis decubare noueat: sepius pparasse. Cūq; illi apposta fuissent diligēt⁹ illa cōspexit odorē haussit manu vtit vt sic appetitu pro uocato ampli⁹ tētaretur et eis ppter Christū non vtedo plus mereretur. Deinde dixit puero vade defer scutellā istā vidue illi vel tali paupi siue infirmo q; magis indigēt q; ego. **D**ū hmoi opibus lucerna illa ardēs lucer; in domo dei placuit deo vt per talē occasionē amplius adhuc claresceret. Dñs Philipp⁹ Coloniē archiep̄s dū ppter castia que emer; beato Petro multis debitis ess; obligat⁹ dictū est ei a qbusdā q; pleban⁹ sup̄dictus multā hēret pecuniā repositā. Missi sūt

q; pecuniā accōmodarēt. Regāte sacerdote q; pecuniā non haber; datus archie sue clauib; mibil in eis iuentū est nisi calcia mēta boiūna et vncta que ad vñsus paup̄um opauerat. Reu si cū erubescētia q; missi fuerant nūtiauerūt hxc ep̄o. Qui sibi tēmēs sicut audiui a quodā sacerdote p eodē sacerdote venerabili misit ad pedes illi⁹ se pstrauit de illata iniuria veniā postulās. **O**rdinē nostrū spēalit̄ dilexit et cū vellet in eo conuerti a qbusdam abbatib; eiusdē ordinis est ausus vt intellexi sciētes vitam eius esse sanctissimā et psonis secularib; valde necessariā. Cū esset decrepitate etatis virtutibus cōsumatus migrāuit ad dñm sepultus q; est in ecclesia beati **Georgij** martiris. **P**ro uitiis. Si virū tam sanctū et tam senē luxuria tentauit nō mirab; si iuuenes inuadit. **M**oebus. Sicut dixi luxuria vix alicui p̄cit etati. Luxuria cōluber est in via cerasces in semita mordēs vngulas equi vt cadat ascēsor eius retro. Ecce exempla. **Ca. xcix.**

Non ē dñi q; in **Susatia** cleric⁹ qdam fuit pegrin⁹ **Dermānus** noie etate iuuenis corpe p̄cer⁹ pulchre asp̄cū

male in p̄p̄o ueris editi dñe A. 1689 g. 1. r. 7

1222 1227 1227

In hūc femina quedā eiusde;
cūtatīs cuius oculos iniecit. adeo
ab illa inflāmata vt dicēt. **S**i
volueris meis āplexibz vti. om
nia mea tua erūt. **C**ui⁹ verba
vel pmissa cu; iuuenis memor
sancti Ioseph despiceret et illa
nihil se pficere cerneret. de op
pressiōe illū coram iudicibus
accusauit. **Q**ui cū negar; nec
ei crederetur. missus est in clau
strū murozū. locū scilicet dāp
natoz. **I**lla stimulat luxuria
a cleico se dementatā simulās.
mur; cu; scala ascēdit deorsū se
pāpitauit. iuuenē āplexat⁹
ad cōmixtiōē illū sollicitans.
Nec sic pfectit. **N**oc cōgnito iu
dices extrahētes innocentē. tā
q̄ malefici et magū miserūt in
ignē. **Q**ui cū arderet ita vt pa
tentibz costis pulmo eius vide
retur. salutationē angelicā. id
est **A**ue maria et cetera. cunctis
audientibz decantauit. **M**ox
vnus de circūstantibz mulieis
cognat⁹. ticiōnem ardentē ar
ripiēs ori⁹ eius immittēs ait
Ego auferā tibi oratiōes istas
et suffocauit eū. **Q**uid plura;
Mortu⁹ est et in cāpo ossa ei⁹
sepulta. **A**d cuius tūbam sepi
us visa sunt luminaia et diuer
sa ostingūt miracula. **T**errit⁹ ve
ro pntes p̄dicte adultere. corā

canōnicis sancti Patrocli se p
strauerūt. veniā postulantes et
p nece iusti penitentiā; suscipi
entes. **S**up cuius tumulu; ec
clesia fabricata ē. **I**uuenē hūc
luxuria p femina. vt coluber in
via. id ē manifeste puasit. cor
pus ei⁹ inaneuit. h; n supauit
Alteri cui dā facta ē cerasites in
semita hoc mō. **C**a. c.

Qonūsus q̄dam vir bon⁹
ac deuotus. que; ego bñ
nouī cū ante ānos paucos na
ue; portante vīnū monasterij
fui deduxiss; in flandriā. nocte
q̄dam ancilla hospitis fui. dū
scdm consuetudinem lectu; illi
in solario dom⁹ prepasset sibi
aliū ad pedes ouī strauit. **C**ō
uersus cū dicto opletorio iss;
cubitū. essetq; lucerna extincta
illa filēter vestes exiit. in lectū
prepatū se reclinauit. nudis pe
dibus conūsi plantas pulsās
et q̄ ipsa foret tusciedo se p̄des
Nō has cerasitis insidias ouer
sus obseruauerat. estimās ali
cui virozū eundem lectu; fuisse
prepatum. **M**ordebat illa vn
gulas eq̄. id est cōuersi. h; ascē
sor eius sc; spūs p̄ osensū non
cecidit retro. q̄ mox vt vocem
muliebzē audiuit ilico surrex
it. vestes induit et ad fenestras
solarij vadens oraciōes suas

*Hic Herimannus
ego pulvis
sub puluere
dego. al.
pauo.*

dicendo: mane illic expectauit.
 Illa diutina expectatio e suspē
 sa tāde ofusa descēdit. **N**ouit
 ius. **Q**uid ē cerastes? **M**ō
 chus. **S**erpēs habēs cornua
 omī ferro duriora ad istar gla
 dij ex vtraq; pte incisa. **V**n
 greci cerastawcāt cornua. lux
 uria cerastes est: qz nō solū ani
 mā interficit. s; 7 corp 9 irrepā
 biliter corrūpit. **O**mne emī pe
 catū extē corp 9 est. **T**este apo
 stolo. **Q**ui autē fornicatur: in
 corp 9 suū peccat. **Ca. ci.**

Recordor cuiusdā sacerdo
 tis in ordine regulariū p
 positi: quem nimis insidiose in
 mīscq; periculose luxuria p femi
 nam cornib 9 suis ventilauit.
Cum emī grauiter infirmaret
 dictū est ei a medico: pmo per
 medicū a dyabolo: qz cōuale
 scere nō posset nisi vteret mul
 liere. **I**lle spem p̄sentis imme
 mor future feminā cognouit:
 nec tamē ei p̄fuit pmo magis
 obfuit: qz post paucos dies de
 fūctus est. **S**icq; fuasū antiq
 serpentis tēpus p̄nie factū est
 illi tēpus luxurie. **I**udiciū ani
 me deo cōmitto. **H**ec in eadē do
 mo i qua p̄positus fuit a quo
 dam sacerdote eiusdē ordinis
 mībi relata sunt: quē a ego fa
 cie a noie noui. **N**ouicius.

Est ne p̄dicta sentēcia sancti
 Job: tētatio est vita hominis su
 per terrā: de vtroq; sexu intelli
 gēdas. **M**ōachus. **E**st qz
 hoc nomē homo vtrūq; sexum
 cōprehēdit 7 eisdē motib; vter
 q; sexus s̄biacet. **S**icut emī di
 abolus p feminā viros deſcēta
 eneruat: ita per viros mulierū
 mltitudinē luatur. **V**n de il
 lo ad Job a dño dicitur. **V**ir
 tus eius in lūbis eius a fortitu
 do illi 9 in vmbilico v̄tris eius
Sup quē locum dicit sanct 9
 Gregori 9. viris esse luxuriā in
 lūbis: feminis in vmbilico q q̄
 tum qñq; temētur exemplis
 tibi pandā. **Ca. cii.**

Matrona quedā nobilifi
 cut mībi retulit sacerdos q
 sam religioſus: die quadā cū
 in castro in q manebat sola ef
 set et nescio qd ager; vel cogi
 tar; spūs fornicatiōis solam il
 lam esse nō p̄m̄sit. **N**ā subito
 tā valide est inflāmata vt huc
 illucq; discurrens staret vel sedere
 nō posſ; ac si ferz candēs i suo
 femore excepiss; . **C**unq; ignē
 amoris tolerare n̄ posſ; ad por
 tariū caſtri caſtitatis oblita de
 scēdit: a vt ſibi omisceri vellet
 cū multa inſtātia supplicauit.
Cui ille ſicut vir bonus m̄dit.
Quid est qd loqueris dñae?

Ubi est sensus tuus? **R**espice
deū attēde honorem tuū. Illa mi
hil horū curās. cū a portario re
pulsā pateretur. nutu dei de ca
stro eiciens ad flumen p̄terflu
ens cucurrit aq̄s gelidis se im
mersit. in q̄bus tā diu sedit. do
nec fomētē ardentis libidis re
stringeret. **T**unc ad portariū
rediēs a de repulsa grās agēs
ait. **S**i dares mibi mille mar
cas auri. modo nō paterer qđ
paulo an te facere rogauī. **E**t
reuerſa est in locū suū. **F**acitq̄
pius dñs vt mat̄ pia. q̄ in fan
tē dilectū circa ignē reptantē
bene ignis calorem sentire per
mittit. h̄intrare volentē cū mul
ta festinatione retrahit. **H**oc
plenius auditur? es in capitu
lo seq̄nti. **Ca. cii.**

RAnglia vir qđa; religiosus
in castro in q̄ manebat sola
lit et nō nō qđ agere vel cog
itare spūs fornicationis volun
tam esse nō p̄mit. Qđ habet
tā valde est infirmatate
illucq; discit. ita habet
nō possit ac si fieri conuictus
femore crepissit. **C**on
amoris tolerare nō p̄mit.
tariū castri castitatis
sedit. a vt sibi amorem
cū multa infirmitate
Cui ille fuit vir bonus
quid est qđ loquitur

dei an oculos eius fuit. cepit v
gimem inq̄tū potuit auertere
dicēs **C**hristi spōsa es: a si dñi
mei spōsā corrupe nō paties
impune trāfire. neq; hoies diu
poterit latere. **D**icēte illa. si nō
cōsenſeis mibi moriar. **R**ndit
ille. **E**x quo alit̄ esse nō potest
fiat vt vis. **I**n quo ego loco cō
ueniem? **R**ndit illa. **U**bicū
qđ tibi placuerit. **E**go in hac
nocte veniā ad te. **A**d qđ ille.
Oportet vt in die fiat. **O**ndit
qđ v̄gini domū in pomerio. mo
nens p̄cipiens vt nemine ſci
ente. nemine vidēte tali hora il
luc veniret. **Q**ue cū venissit dix
it ad eā. **D**ignū est a vobis ex
pedit. vt corpus meū qđ tā ar
denter cōcupiscitis p̄us in spiti
atis a si tūc placuerit deſidio
vestro p̄ illis satisfatiatis. **H**oc
dicto illa tacēte vestimēta sua
exiit. ciliciū asperrimū quo in
dutus erat ad carnes de posuit.
corpusq; nudū vermib; corro
sū cilitio attritū scabiosū atq;
nigerrimū illi ostēdens ait. **E**n
qđ amas exple nūc si plac; vo
luptatē tuā. **V**idens hęc illa
expauit: a nūc in pallore nūc
in rubore versa ad pedes eius ru
ens. veniā postulauit. **C**ui ille
Reuertere secreta in monastei
um tuū: a vide ne me viuentē

pro das secretū meum. Ab illa
hora temptatio quāvisus incau-
tus in virgīe excitaueat cōqui-
euit. **H**ec exēpli causa de tētatī-
one luxuie sint dicta. **N**ouit-
tius. Quib⁹ armīs resistendū
est hīs septē vicīs q̄bus iam
sermo in longū ptractus est.
Mōchus. Virtutibus eis
oppositis. **N**ouit⁹. Quid
sūt virtutes vel vnde dicuntur.
Mōachus. Virtutes sūt q̄
litates mētis q̄bus recte viuūt.
Dicuntur aut virtutes quasi cō-
tra vitia stantes. Stare debet
cōn supbiā hūilitas contra
irā lenitas contra inuidiā carī-
tas cōtrī trīstitiā spiritalis io-
cūditas contra auaritiā largi-
tas contra gulā potus cibi q̄p-
citas contra luxuriā castitas
Q̄ si in pugna temptationū vir-
tutes vicīs effecte fuerit supi-
ores victoriā meritum: et meri-
tū p̄mūm seq̄tur eternū. **R** d̄
pseuerāti se daturū pollicitus ē
dñs noster Ihesus Christ⁹. q̄
est via in exēplo veritas in pro-
misso vita in p̄mio. Ipsi cū pa-
tre et spiritu scto honore et im-
periū in secula seculorū. Amē.

Explīcit q̄rta dīstīctio.
Incipūit capitula quīte dī-
stīctōnis.

De eo q̄ demōes sint q̄
multi sint q̄ mali sint
et hōib⁹ infestī. ca. p̄.

De Hērico milite q̄ demones
esse nō credēs p̄ nigromanticū
illos vidit. ca. ij.

De sacerdote q̄ p̄ dyabolū a cir-
culo extract⁹ et fractus tertio
die mortu⁹ est. ca. iij.

Itē de clerico qui apud tole-
tū dolo diaboli extract⁹ et ad in-
feros ductus et reduct⁹ factus
est mōchus. ca. iij.

De Hermāno abbē loci san-
cte Maie q̄ in diuersis formis
demōes vidit. ca. v.

De Christiano mōacho q̄ de-
mones vidit. ca. vi.

De demonib⁹ qui visi sūt Ma-
guntie in supba veste femine.
capitulu. vii.

De sacerdote de Deytkirchm
q̄ in obitu suo multitudinē vi-
dit demoniorū. **I**tē probatio
q̄ plures sint homines q̄ demo-
nes. ca. viij.

De demōe q̄ dixit se malle cū
vna anima a se decepta descēde-
re in infernū: q̄ redire ad celū.
capitulu. ix.

De alio demone qui cōtraria
dicebat. ca. x.

De demone qui confessus est
se intrasse femina: eo q̄ sibi tra-
dita fuisset a marito. ca. xi.